R G B WH GR BL Grey Scale #13 C M Y K

DANES-PICTA .COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

Colour Chart #13

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

Inches Centimetres

DANES-PICTA .COM

Fl 21 307

Fl 21
307

BIBLJOTEKA WOJSKOWA
Centrum Wyszk. Kawalerji

Własność	Nr. inwentarza	Format
	3944	2

Część	Tom	Zeszyt	Znak	Liczba	Litera

Eigentum
Heeresarchiv-Zweigstelle
Danzig
F l 21

Lig
Heeresarchiv - ...mentstelle
Dan...

ZBIÓR

ćwiczeń z wyszkolenia wojskowego w terenie

OPRACOWAŁ
Rotmistrz Jerzy Jacyna

100 f.

Bibl. i czytel. dla ic. Cent. Szk.
Nr. 3944.
Grudziądz
Eigentum
Heeresarchiv-Zweigstelle
Danzig

1927

CZCIONKAMI „DRUKARNI POMORSKIEJ“ T. A. GRUDZIĄDZ

355.51(09)

9844/1

SPIS RZECZY.

CZĘŚĆ I. — Wyszkolenie jednostkowe.

Ćwiczenie		Str.
1	Czujka piesza — obserwacja przez czujkę . .	5
2	„ „ obowiązki czujki . . .	7
3	„ „ zachowanie się czujki wobec nieprzyjaciela .	8
4	Czujka konna — obserwacja przez czujkę . .	11
5	„ „ zachowanie się czujki wobec nieprzyjaciela	12
6	Flankier — obserwacja przez flankiera . . .	15
7	„ zachowanie się flankiera wobec nieprzyjaciela	18
8	Goniec — przebywanie gońca drogą znaną . .	21
9	„ przebywanie przez gońca drogi nieznanej	25
10	„ przebywanie gońca drogą nieznaną i zachowanie się wobec nieprzyjaciela . .	28
11	„ wybór drogi przez gońca wysłanego do pewnej miejscowości z meldunkiem . .	31
12	Jeździec łącznikowy — nawiązanie łączności między dwoma poruszającemi się kolumnami	34
13	Łańcuch sztafet rozstawnych — mechanizm ruchu sztafet rozstawnych	37
14	Łańcuch sztafet rozstawnych — obowiązki sztafety	40
15	Placówka — organizacja służby na placówce . .	43
16	„ zachowanie się placówki wobec nieprzyjaciela	45

CZĘŚĆ II. — Wyszkolenie zbiorowe.

17	Placówka — obowiązki dowódcy placówki . .	49
18	Patrol ubezp. stojący w miejscu — obowiązki dow. patrolu	53
19	Patrol ubezp. wysłany przez szpicę maszerującej kolumny — obowiązki dow. patrolu	56
20	Patrol ubezp. (ruchomy) wysłany na flankę maszerującego oddziału — obowiązki patrolu	60

Ćwiczenie Str

21 Szpica straży przedniej w marszu czołowym — obowiązki dow. szpicy, mechanizm posuwania się szpicy 64
22 Szpica straży przedniej w marszu czołowym — obowiązki dow. szpicy, zachowanie się szpicy wobec nieprzyjaciela 67
23 Szpica straży tylnej w marszu odwrotowym — obowiązki dow. szpicy 71
24 Patrol rozpoznawczy — obowiązki dow. patrolu . . 75
25 „ „ obowiązki dow. patrolu, zachowanie się wobec nieprzyjaciela 78
26 Patrol łącznikowy — nawiązanie łączności między dwoma poruszającemi się kolumnami 81
27 Pluton straży przedniej kolumny kawalerji — obowiązki dow. plutonu 86
28 Pluton straży tylnej kolumny kawalerji — obowiązki dow. plutonu 90
29 Pluton straży bocznej kolumny kawalerji — obowiązki dow. plutonu 93
30 Pluton jako podjazd — obowiązki dowódcy . . . 97

Słowo wstępne.

Oddając niniejszy zbiór ćwiczeń do użytku moich kolegów, kierowałem się myślą ułożenia szeregu założeń dla najbardziej typowych wypadków ubezpieczenia, marszu, postoju i walki małych oddziałów kawalerji w terenie najbliższym Obozu szkolnego kawalerji w Grudziądzu, a więc znanym przeważnej ilości oficerów naszej broni. Myślą przewodnią tej pracy było danie kilku szematów założeń, stworzenie pewnych zasadniczych ram do pracy w terenie. Jest całkiem zrozumiałem, że konkretne wypadki przyjęte w tych przykładach, mogą mieć zastosowanie tylko w danym terenie i w danej sytuacji, byłoby więc błędem, dążenie do użycia ich w innych warunkach; formę niezmienną zachowają tylko: sposób przeprowadzenia danego ćwiczenia i wzór dla danego założenia.

Założenia podane w niniejszej pracy z rozmysłu posiadają objętość większą, celem wykazania wszystkich możliwości ujęcia danego ćwiczenia. Należy jednak z góry zastrzec się przed zbytnio rozciągłą formą w układaniu założeń w praktyce.

Położenia podawane z siodła w terenie, zasadniczo muszą być bardzo zwięzłe i krótkie, aby mogły być zrozumiane i opanowane w zupełności przez słuchaczy, szczególnie, o ile to są rekruci. W sali, na ćwiczeniach aplikacyjnych z kadrami można wprowadzać położenia bardziej skomplikowane, urozmaicone większą ilością szczegółów. Będzie to równocześnie rodzajem ćwiczeń pamięci.

W założeniach podanych rozróżniam przedmiot, cel, teren i program ćwiczenia. Przedmiotem ćwiczenia będzie rozpatrywanie funkcji (z zakresu służby polowej), — pełnionej przez daną jednostkę, a więc: szpica, patrol ubezpieczający itd....

Celem ćwiczenia będzie sprecyzowanie poszczególnych czynności, wchodzących w skład danej funkcji,

a więc: obserwacja czujki, zachowanie się czujki wobec nieprzyjaciela, mechanizm ruchu łańcucha sztafet rozstawnych itd....

Teren ma zaznajomić z okolicą, w której dane ćwiczenie się odbywa i wreszcie program ćwiczenia podaje w kolejności punkty do przećwiczenia.

Postępując w kolejności działań, instruktor, — z chwilą, gdy zdecydował się na pewien przedmiot i cel ćwiczenia, wybiera odpowiednią okolicę w terenie, wyjeżdża tam z podoficerami celem omówienia i przygotowania danego ćwiczenia, a następnie dopiero wyprowadza swój oddział rekrutów, zaznajomiwszy ich poprzednio z odnośnemi regulaminowemi zasadami.

W ten sposób osiągnie się cel podwójny, z jednej strony podoficerowie będą przechodzili dany przedmiot ćwiczenia w roli dowódców, z drugiej strony rekruci będą szkoleni jako wykonawcy. Niniejszy zbiór ćwiczeń umożliwia swoim układem w pierwszej swej części szkolenie jednostkowe rekrutów jako wykonawców, w drugiej części, — szkolenie zbiorowe oddziału oraz podoficerów jako dowódców.

Część Ia.

Wyszkolenie jednostkowe

Ćwiczenie № 1.

w terenie z wyszkolenia wojskowego
w dniu „a“ 1926 roku.

Mapa — plan 1 : 25.000 „Grudziądz“.
Patrz szkic Nr. 1.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Czujka piesza.

II. **Cel ćwiczenia:** Obserwacja przez czujkę.

III. **Teren:** Cecha 33,5 (fort Gatsch).

IV. **Skład jednostek:** Oddział ćwiczący. Grupa rekrutów w składzie 3 podoficerów-instruktorów + 28 szeregowców (umundurowanie i ekwipunek ćwiczebne).

V. **Program ćwiczenia:**
1. Definicja czujki przez uczni i cel jej użycia.
2. Skład czujki.
3. Zaciągnięcie czujki.
4. Sposoby obserwacji czujki:
   a) wybór punktów orjentacyjnych,
   b) trójkąt obserwacyjny,
   c) pas obserwacyjny.
5. Użycie lornetki.
6. Zmiana czujek.

VI. **Założenie:**
a) Położenie własne: Placówka w sile ½ plutonu zajmuje stanowisko na wzgórzu 33,5 (na szosie Grudziądz—Marusz). Ma ona za zadanie obserwować w pasie ograniczonym od zachodu cechą 33,5 polną drogą, wieś Gatsch, cechą 26,5, wieś Pastwisko, — od wschodu linją łączącą cechy

33,5 z 32,3 i 61,5. (wszystkie miejscowości wyłącznie).

b) Położenie nieprzyjaciela: Drobne patrole kawalerji nieprzyjacielskiej meldowane na linji Skarszewo-Tursnitz.

VII. **Minutowy program instruktora.**

Od godz. 7—7.20: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych, tyczących się danego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.20—7.40: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.40—8: Odmarsz z koszar Obozu Szkolnego Kawalerji i przybycie na wzgórze 33,5 (fort Glatsch).

8—8.15: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie.

8.15—8.30: Definicja czujki przez uczniów, cel jej użycia i skład.

8.30—9: Zaciągnięcie czujki.

9—9.40: Sposoby obserwacji czujki i zmiana czujek.

9.40—10: Użycie lornetki.

10—10.15: Omówienie ćwiczenia.

10.15—10.35: Marsz do koszar.

VIII. **Najczęściej spotykane podczas ćwiczenia błędy:**

1. Żołnierze nie umieją wskazać w terenie, za pomocą punktów orjentacyjnych, pasa, w którym mają obserwować.
2. Sprawia im trudność wyszukiwanie wyraźnie widocznych w terenie punktów orjentacyjnych.
3. Nie rozumieją sposobów obserwacji i nie umieją ich w praktyce zastosować.
4. Nie umieją należycie ukrywać się w terenie na punktach obserwacyjnych.

Uwaga: Tak pierwsze, jak i dwa następne ćwiczenia czujki będące właściwie dalszym ciągiem pierwszego ćwiczenia, wykonałem w tym samym terenie, celem łatwiejszego zrozumienia wszystkich czynności czujki przez mało wyrobionych rekrutów.

Ćwiczenie № 2.

w dniu „b“ 1926 roku.

Mapa — plan 1 : 25.000 „Grudziądz“.
Patrz szkic Nr. 1.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Czujka piesza.

II. **Cel ćwiczenia:** Obowiązki czujki.

III. **Teren:** Cecha 33,5 (Fort Gatsch).

IV. **Skład jednostek:** Oddział ćwiczący: Grupa rektrutów w składzie 3 podoficerów-instruktorów + 45 szeregowców. (umundurowanie i ekwipunek ćwiczebne).

V. **Program ćwiczenia:**

1. Zaciągnięcie czujek.
2. Sposoby łączności czujek (wzrokowa i za pomocą meldunków).
3. Meldunki czujki (w jaki sposób i kiedy).
4. Sposoby zatrzymywania oddziałów i pojedyńczych ludzi.
5. Zmiana czujek.

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Placówka w sile plutonu zajmuje stanowisko na wzgórzu 33,5 (na szosie Grudziądz—Marusz). Ma ona za zadanie obserwować w pasie ograniczonym od zachodu linją łączącą stanowisko placówki z polną drogą wieś Gatsch, cecha 26,5 wieś Pastwisko od wschodu — linją łączącą cechy 33,5—32,3 i 61,5, wszystkie te miejscowości wyłącznie, nie dając nieprzyjacielowi zaskoczyć własnego oddziału.

b) Położenie nieprzyjaciela: Drobne patrole kawalerji nieprzyjacielskiej meldowane na linji Skarszewo—Tursnitz.

VII. **Minutowy program instruktora:**

Od godz. 7—7.20: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych, tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.20—7.40: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.40—8: Odmarsz z koszar Ob. Szk. Kaw. i przybycie na wzgórze 33,5.

8—8.15: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie.

8.15—8.30: Zaciągnięcie czujek.

8.30—9.10: Sposoby zatrzymywania oddziałów i pojedyńczych ludzi.

9.10—9.40: Meldunki i zmiana czujek.

9.40—10: Sposoby łączności czujek.

10—10.15: Omówienie ćwiczenia.

10.15—10.35: Marsz do koszar.

VIII. **Najczęściej spotykane podczas ćwiczenia błędy:**

1. Żołnierze nie umieją utrzymywać łączności z sąsiedniemi czujkami oraz łączności z placówką.
2. Nie umieją zatrzymywać pojedyńczych ludzi udających się w stronę nieprzyjaciela lub zbliżających się do stanowiska czujki od strony nieprzyjaciela. Zdradzają oni swoje stanowisko za głośnym okrzykiem lub wychodząc w dzień z za ukrycia.
3. Powstają często błędy w meldowaniu przez czujkę. Żołnierze meldują zazwyczaj w sposób niewłaściwy lub też w czasie niewłaściwym.
4. Nieumiejętne wykorzystanie terenu przez żołnierza udającego się ze stanowiska czujki na placówkę z meldunkiem.

Ćwiczenie № 3.

w dniu „c“ 1926 roku.

Mapa — plan 1 : 25,000 „Grudziądz“.

Patrz szkic Nr. 1.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Czujka piesza.

II. **Cel ćwiczenia:** Zachowanie się czujki wobec nieprzyjaciela.

III. **Teren:** Cecha 33,5 (Fort Gatsch).

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział własny: Grupa rekrutów w składzie 3 podoficerów-instruktorów + 30 szeregowców.

b) Oddział nieprzyjacielski: 1 podoficer + 6 szeregowców. (umundurowanie i ekwipunek ćwiczebne).

c) Amunicja ślepa: oddział własny 50 naboi.
pozorowany nieprzyjacel 20 naboi.

V. **Program ćwiczenia:**

1. Zaciągnięcie czujki.
2. Sposób zachowywania się w razie spostrzeżenia rzeczy anormalnych.
3. Sposób zachowywania się w stosunku do nieprzyjaciela.
4. Meldunki czujek (w jaki sposób i kiedy).
5. Zmiana czujek.
6. Sposób wycofywania się czujek.

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Placówka w sile ½ plutonu zajmuje stanowisko na wzgórzu 33,5 (na szosie Grudziądz—Marusz), wystawia ona 2 czujki mające za zadanie ubezpieczyć ją w kierunku na Marusz od zaskoczenia przez nieprzyjaciela.

b) Położenie nieprzyjaciela: Drobne patrole kawalerji nieprzyjacielskiej meldowane na linji Skarszewo—Tursnitz.

VII. **Minutowy program instruktora:**

Od godz. 7—7.20: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.20—7.40: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.40—8: Odmarsz z koszar Ob. S. K. i przybycie na wzgórze 33,5.

8—8.15: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie.

8.15—8.30: Zaciągnięcie czujek.

8.30—8.50: Zachowywanie się w razie spostrzeżenia rzeczy anormalnych.

8.50—9.40: Zachowanie się wobec nieprzyjaciela, meldunki i zmiana czujek.

9.40—10: Sposób wycofywania się czujek.

10—10.15: Omówienie ćwiczenia.

10.15—10.35: Marsz do koszar.

VIII. **Instrukcja dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela.**

Od godz. 7.30—8.10: Odmarsz z koszar Ob. S. K. i przybycie na cechę 29,8 (na skrzyżowaniu szosy Grudziądz—Marusz z polną drogą prowadzącą do folwarku Espenhain).

8.15: Wysłanie 2 żołnierzy konno do folwarku Espenhain.

8.25: Ukazanie się tych 2 żołnierzy koło cechy 28,7 na drodze przy folwarku Espenhain (mają się oni ukazać i powrócić za zakrycie).

8.35: Wysłanie 2 żołnierzy konno na skraj lasu ¾ klm. na północ od folwarku Espenhain na szosie Grudziądz—Marusz. Mają oni ukazać się z lasu, wyjechać na szosę, zatrzymać się i powrócić za zakrycie. Tę czynność powtórzyć dwukrotnie.

8.50—9.15: Ukazanie się 2-ch jeźdźców z folwarku Espenhain; mają oni wyjechać kłusem i posuwać się polem na przełaj w kierunku cechy 26,5 (¼ klm. na północ od szkoły „Schule" Pastwisko, po dojściu do tej cechy zatrzymać się znikając za wzgórzem, po czem jeden z nich ma wrócić galopem do folwarku Espenhain, drugi, — pozostać za cechą 26,5.

9.30—9.40: Czujki mają być ostrzelane ogniem karabinowym z lasu znajdującego się na szosie Grudziądz—Marusz ¾ klm. na północ od folwarku Espenhain.

9.45—10: Zbiórka na północnym skraju tego lasu i dołączenie do oddziału na cechę 33,5.

IX. **Najczęściej spotykane podczas ćwiczenia błędy.**

1. Wynikają często błędy w meldowaniu przez czujkę o spostrzeżonym nieprzyjacielu. Żołnierze meldują zazwyczaj w sposób niewłaściwy albo też w czasie niewłaściwym.
2. Nie uważając należycie, przeoczają ukazywanie się nieprzyjaciela.
3. Częste są też błędy w sposobie reagowania w razie zauważenia rzeczy anormalnych (częste zmylenie wzroku).
4. Nieumiejętne wykorzystanie terenu przez jednego z żołnierzy udającego się ze stanowiska czujki na placówkę z meldunkiem.

5. Błędy w sposobie wycofywania się czujki, cofa się ona zazwyczaj nie wykorzystując należycie terenu albo też wprost w kierunku placówki, zdradzając przez to stanowisko tej ostatniej.

Ćwiczenie № 4.

w dniu „d“ 1926 roku.

Mapa — plan 1 : 25.000 „Grudziądz“.

Patrz szkic Nr. 2.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Czujka konna.

II. **Cel ćwiczenia:** Obserwacja przez czujkę.

III. **Teren:** Lasek ½ klm. na południe od wsi Liebenwalde przy drodze Liebenwalde—Conradsfelde.

IV. **Skład jednostek:** Oddział ćwiczący, grupa rekrutów w składzie 2-ch podoficerów-instruktorów + 45. szeregowców (umundurowanie i ekwipunek ćwiczebne).

V. **Program ćwiczenia:**

1. Definicja i cel użycia czujki konnej.
2. Skład jej.
3. Zaciągnięcie czujki.
4. Sposób obserwacji.
5. Zmiana czujek.

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Własny szwadron po przybyciu z Grudziądza do wsi Liebenwalde wystawia w lasku ½ klm. na południe od tej wsi przy drodze Liebenwalde—Conradsfelde konną czujkę z zadaniem obserwacji terenu położonego na zachód od szosy Liebenwalde—Conradsfelde.

b) Położenie nieprzyjaciela: Okolice Hannowo—las Königlicher Forst przebiegane są przez drobne patrole nieprzyjacielskie.

VII. **Minutowy program instruktora:**

Od godz. 7—7.20: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych, tyczących się danego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.20—7.40: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.40—8.20: Odmarsz z koszar Ob. S. K., marsz szosą Wasserwerk, Rehkruk, Liebenwalde i przybycie do lasku ½ klm. na południe od wsi Liebenwalde przy szosie Liebenwalde Conradsfelde.
8.20—8.30: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie.
8.30—8.45: Definacja czujki przez uczniów, skład i cel jej użycia.
8.45—9: Zaciągnięcie czujki.
9—9.40: Sposoby obserwacji czujki, zmiana czujek.
9.40—9.55: Omówienie ćwiczenia.
9.55—10.30: Marsz do koszar.

VIII. **Najczęściej spotykane podczas ćwiczenia błędy:**

1. Żołnierze nie umieją należycie obserwować i przeoczają cele pojawiające sie w pasie ich obserwacji.
2. Siadają przy koniach często plecami do kierunku spodziewanego nieprzyjaciela.
3. Nie umieją wskazać w terenie pasa w którym mają obserwować.
4. Nie umieją należycie ukrywać się osobiście i ukrywać konie w terenie.

Ćwiczenie № 5.

w dniu „e“ 1926 roku.

Mapa — plan 1 : 25.000. „Grudziądz“.
Patrz szkic Nr. 2.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Czujka konna.

II. **Cel ćwiczenia:** Zachowanie się czujki wobec nieprzyjaciela.

III. **Teren:** Lasek ½ klm. na południe od wsi Liebenwalde przy szosie Liebenwalde—Conradsfelde .

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział własny: Grupa rekrutów w składzie 3-ch podoficerów-instruktorów + 50 szeregowców.
b) Oddział nieprzyjacielski: 1 podoficer + 10 szeregowców. (umundurowanie ćwiczebne, ekwipunek ćwiczebny).
Amunicja ślepa, — oddział ćwiczący 100 naboi, nieprzyjaciel 20 naboi.

V. **Program ćwiczenia:**

1. Zaciągnięcie czujki.
2. Obowiązki czujki konnej.
3. Sposób patrolowania.
4. Sposób zachowania się w stosunku do nieprzyjaciela.
5. Sposób łączności z oddziałem.
6. Meldunki czujek.
7. Zmiana czujek.

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Własny szwadron w marszu z Grudziądza zatrzymał się na krótki postój we wsi Liebenwalde. Wystawia on w lasku ½ klm. na południe od Liebenwalde przy szosie prowadzącej na Conradsfelde konną czujkę z zadaniem ubezpieczenia szwadronu od zaskoczenia przez nieprzyjaciela z kierunku położonego na zachód i południowy zachód od szosy Liebenwalde Conradsfelde.

b) Położenie nieprzyjaciela: Okolice Hannowo, las Königl. Forst przebiegane są przez drobne patrole nieprzyjacielskie.

VII. **Minutowy program instruktora:**

Od 7—7.20: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora .

7.20—7.40: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.40—8.20: Odmarsz z koszar Ob. S. K., marsz szosą Wasserwerk, Reh-Krug, Liebenwalde i przybycie do lasku ½ klm. na południe od wsi Liebenwalde przy szosie Liebenwalde—Conradsfelde.

8.20—8.30: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie.

8.30—8.45. Zaciągnięcie czujki.

8.45—9.05. Sposób patrolowania przez czujkę konną.

9.05—9.20: Sposób łączności z oddziałem (szwadronem).

9.20—10: Zachowanie się wobec nieprzyjaciela, meldowanie i zmiana czujek.

10—10.15: Omówienie ćwiczenia.
10.15—10.55: Marsz do koszar (Marsz na przelaj).

VIII. **Instrukcja dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela:**

Od god. 7.30—8.30: Odmarsz z koszar Ob. S. K. marsz „czarną drogą" przez folwark Rothhof i las Graudenzer Stadtwald do cechy 23,3 (na drodze przy jeziorze Rudnickim).

9.10: Wysłać 4-ch jeźdźców drogą prowadzącą z cechy 23,3 w kierunku do Conradsfelde, mają oni nie dojeżdżając ¼ klm. do wsi Conradsfelde galopować drogą w kierunku tej wsi i po dojściu do wsi zawrócić na południe i zatrzymać się na południowym jej skraju.

9.15—9.35: Wyruszyć z pozostałymi 6-ma ludźmi z cechy 23,3 drogą w kierunku południowym do skraju lasu ¼ klm. na południe od tej cechy, posunąć się północnym skrajem tego lasu w kierunku wschodnim, po czem podsunąć się w szyku luźnym (harcownikami) do oddzielnego zabudowania znajdującego się na zachód od jeziora. Zebrać następnie oddział do tego budynku.

9.40—9.50: Zacząć ostrzeliwać stanowisko czujki ogniem karabinowym. Jeźdźcy, którzy się znajdują we wsi Conradsfelde mają zająć dogodne stanowisko i również ostrzeliwać czujkę.

9.55—10: Zbiórka na stanowisku czujki.

IX. **Najczęściej spotykane podczas ćwiczenia błędy:**

1. Żołnierze nie umieją patrolować w sposób należyty i wskazany przez regulamin, — przedpola.
2. Nie umieją meldować na czas o zauważonym nieprzyjacielu.
3. Nie wiedzą w jaki sposób winna czujka konna meldować o spostrzeżonym nieprzyjacielu.
4. Nie ukrywają należycie koni, narażając się tem samem na zdradzenie nieprzyjacielowi stanowiska czujki.
5. Jeździec udający się ze stanowiska czujki do oddziału z meldunkiem nie umie wykorzystać w należyty sposób terenu.
6. Łączność z oddziałem nie jest w należyty sposób utrzymywana, najczęściej o niej się zapomina.

Ćwiczenie № 6.

w dniu „f“ 1926 roku.

Mapa — plan 1 : 25.000 „Grudziądz“.

Patrz szkic Nr. 3.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Flankier.

II. **Cel ćwiczenia:** Obserwacja przez flankiera.

III. **Teren:** Folwark Rothhof, Kolonja fabryczna przy szosie Chełmińskiej, cecha 54 na brzegu Wisły.

IV. **Skład jednostek.** Oddział ćwiczący, — grupa rekrutów w składzie 3-ch podoficerów-instruktorów + 35 szeregowców. (umundurowanie i ekwipunek ćwiczebne).

V. **Program ćwiczenia:**

1. Definicja flankiera przez uczniów i cel jego użycia.
2. Obserwacja flankiera w marszu.
3. Sposób posuwania się flankierów (przednich, — bocznych).
4. Skoki flankierów (nagłość, krótkość i energja skoku).
5. Odległość flankierów od oddziału.
6. Stosowanie się do ruchu oddziału w zależności od ukształtowania terenu i od sytuacji.
7. Współdziałanie flankierów.
8. Wzrokowa łączność flankierów z oddziałem.
9. Obiór punktów obserwacyjnych.
10. Zmiana flankierów.

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Własny patrol zwiadowczy dotarł do folwarku Rothhof nie napotkawszy nieprzyjaciela; posuwa się on dalej w kierunku południowo-zachodnim z zadaniem obserwacji nieprzyjaciela wzdłuż linji: folwark Rothhof, przejazd kolejowy na północnym skraju lasu Graudenzer—Stadtwald, kolonja fabryczna (na północ od cechy 35,7 przy szosie Chełmińskiej), cecha 54 na brzegu Wisły.

b) Położenie nieprzyjaciela: Patrol nieprzyjacielski meldowany w Culmisz, posuwa się on wzdłuż Wisły w kierunku północnym.

VII. **Minutowy program instruktora:**

Od godz. 7—7.20: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.20—7.40: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.40—7.50: Odmarsz z koszar Ob. S. K. i przybycie do folwarku Rothhof.

7.50—8.05: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie.

8.05—8.20: Definicja flankiera przez uczniów i cel jego użycia.

8.20—8.40: Wykonanie pierwszego skoku z folwarku Rothhof do przejazdu kolejowego:

a) Sposób posuwania się flankierów.
b) Obserwacja w marszu.
c) Odległość flankierów od oddziału.
d) Stosowanie się do ruchu oddziału.
e) Wzrokowa łączność flankierów z oddziałem.

8.40—9: Wykonanie drugiego skoku od przejazdu kolejowego do kolonji fabrycznej:

a) Sposób posuwania się flankierów (przednich i bocznych).
b) Obserwacja w marszu.
c) Odległość flankierów od oddziału.
d) Stosowanie się do ruchu oddziału.
e) Wzrokowa łączność flankierów z oddziałem.
f) Zmiana flankierów.

9—9.25: Wykonanie trzeciego skoku od kolonji fabrycznej na południowy skraj lasu ¼ klm. na południe od cechy 35,7:

a) Obiór punktów obserwacyjnych przez flankierów.
b) Mechanizm skoku.
c) Sposób posuwania się flankierów przednich.
d) Sposób posuwania się flankierów bocznych.
e) Obserwacja flankierów w marszu.
f) Odległość ich od oddziału i łączność z nim.
g) Stosowanie szbkości ruchu do ruchu oddziału. Zmiana flankierów.

9.25—9.50: Wykonanie czwartego skoku ze skraju lasu do cechy 54 na brzegu Wisły.

a) Mechanizm skoków.
b) Sposób posuwania się.
c) Obserwacja w marszu.
d) Odległość flankierów od oddziału.
e) Stosowanie szybkości ruchu do ruchu oddziału.
f) Zmiana flankierów.
g) Współdziałanie flankierów.

9.50—10.10: Omówienie ćwiczenia.

10.10—10.30: Marsz do koszar (Marsz na przełaj).

VIII. **Najczęściej spotykane podczas ćwiczenia błędy:**

1. Najczęściej zdarza się błąd w nieumiejętności regulowania przez flankierów chodów w zależności od szybkości marszu z jaką posuwa się oddział, z którego są oni wydzieleni. Flankierzy nie trzymają się na odległości (odstępie), z których mogliby rzeczywiście ubezpieczyć oddział ich wysyłający; przedni — zazwyczaj, posuwając się zbyt szybko, odrywają się od oddziału, tracąc z nim wzrokową łączność, boczni, (szczególnie w terenie pokrytym i poprzerzynanym) pozostają w tyle.
2. Będąc wysłani przed czoło lub skrzydła oddziału flankierzy trzymają się parami, jadą za blisko siebie nie rozumiejąc czynności współdziałania, co powoduje zazwyczaj oderwanie się ich od oddziału.
3. Niewłaściwe wykonywanie skoków. Posuwając się flankierzy popełniają zazwyczaj błąd w nieumiejętności stosowania chodów do ukształtowania terenu. Zdarza się często widzieć flankierów przebywających przestrzeń otwartą i dogodną dla obserwacji nieprzyjacielskiej, — stępem i niepotrzebnie galopujących w terenie pokrytym.
4. Obierają sobie zazwyczaj flankierzy niewłaściwe i niedogodne punkty obserwacyjne, z których obserwacja jest utrudnioną, mając w pobliżu lepsze, których nie wykorzystują.
5. Łączność między flankierami przednimi i bocznymi nie jest zazwyczaj odpowiednio utrzymywana.

Ćwiczenie № 7.

w dniu „g“ 1926 roku.

Mapa — plan 1 : 25.000 „Grudziądz“.
Patrz szkic Nr. 4.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Flankier.

II. **Cel ćwiczenia:** Zachowanie się flankiera wobec nieprzyjaciela.

III. **Teren:** Cecha 43,3 (¾ klm. na północ od Rondsen), cecha 42,7 (na południowym skraju lasu ½ klm. na południe od kolonji fabrycznej), kolonja fabryczna, folwark Rothhof, koszary Ob. S. K.

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział własny: Grupa rekrutów w składzie 3 podoficerów-instruktorów + 35 szeregowców.

b) Pozorowany nieprzyjaciel: 1 podoficer + 8 szeregowców.

c) Amunicja ślepa: Oddział własny 70 naboi.
Nieprzyjaciel 36 naboi.
(umundurowanie i ekwipunek ćwiczebne).

V. **Program ćwiczenia:**

1. Sposób posuwania się flankierów przednich i bocznych.
2. Sposoby zawiadamiania oddziału przez flankierów w razie zaskoczenia.
3. Obieranie przez flankierów bocznych sobie drogi.
4. Łączność flankierów bocznych z flankierami przednimi.
5. Sposób obserwacji zakryć (wsi, lasów cieśnin).
6. Sposób podchodzenia do zakryć.
7. Sposób zachowania się wobec nieprzyjaciela.
8. Meldunki flankierów, sposób meldowania.
9. Zmiana flankierów.

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Własny patrol zwiadowczy dotarł do wzgórza 43,3 (¾ klm. na północ od Rondsen) nie napotkawszy nieprzyjaciela. Posuwa się on dalej w kierunku Obozu Szkolnego Kawalerji z zadaniem obserwacji nieprzyjaciela na linji: cecha 42,7, kolonja fabryczna, folwark Rothhof, koszary Ob. S. K.

b) Położenie nieprzyjaciela: Drobne patrole nieprzyjacielskie meldowane są na linji folw. Rothhof folwark Neuhof. Wasserwerk.

VII. **Minutowy program instruktora:**

Od godz. 7—7.20: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.20—7.40: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.40—8.25: Odmarsz z koszar Ob. S. K. i przybycie na wzgórze 43,3.

8.25—8.40: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie.

8.40—8.55: Wykonanie pierwszego skoku z cechy 43,3 na północny skraj lasu ½ klm. na południe od kolonji fabrycznej.

a) Sposób posuwania się flankierów przednich i bocznych.

b) Wybór drogi prze flankierów bocznych.

c) Łączność flankierów bocznych z flankierami przednimi.

8.55—9.10: Wykonanie drugiego skoku do kolonji fabrycznej.

a) Sposób podchodzenia do zakryć (lasów i wsi).

b) Sposób obserwacji zakryć lasów i wsi.

9.10—9.30: Wykonanie trzeciego skoku do przejazdu kolejowego.

a) Sposób podchodzenia do zakryć.

b) Sposób obserwacji zakryć (wsi).

c) Sposoby zawiadomiania przez flankierów oddziału w razie zauważenia rzeczy anormalnych.

9.30—9.50: Wykonanie czwartego skoku do folwarku Rothhof.

a) Zmiana flankierów.

b) Sposoby zawiadomiania oddziału przez flankierów w razie zaskoczenia.

c) Sposób zachowania się wobec nieprzyjaciela.

9.50—10.10: Wykonanie piątego skoku do koszar Ob. S. K.

a) Sposób zachowania się wobec nieprzyjaciela.

b) Sposób meldowania.
c) Zmiana flankierów.
10.10—10.30: Omówienie ćwiczenia.
10.30: Koniec ćwiczenia.

VIII. **Instrukcja dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela:**

Od godz. 8.45—8.55: Odmarsz z koszar Ob. S. K. i przybycie do folwarku Rothhof.

8.55—9.05: Objaśnienie żołnierzom ich zadania.

9.05—9.30: Wysłanie 3 jeźdźców z folwarku Rothhof do rzeźni końskiej (na skrzyżowaniu drogi Neuhof-Böslershöhe z szosą Chełmińską). Po zauważeniu flankierów ćwiczącego oddziału mają oni ostrzelać ich, ukrywając się za rzeźnią, poczem odejść galopem do leśniczówki znajdującej się za torem kolejowym.

9.30—9.50: Wysłanie 3 jeźdźców do kępy drzew na skrzyżowaniu drogi Neuhof, Böslershöhe z czarną drogą prowadzącą z folwarku Rothhof do lasu Grudziądzkiego. Mają oni ukryć się między drzewami i zaskoczyć zbliżających się do nich flankierów ćwiczącego oddziału poczem wycofać się do Neuhof. Trzej jeźdźcy oraz jeźdźcy pozostali w Rothhof mają ostrzelać flankierów po przekroczeniu przez nich toru kolejowego i wycofać się w kierunku Obozu Szkolnego.

9.50—10.10: Oddział pozorujący nieprzyjaciela ma wyjechać stępem w szyku luźnym (harcownikami) ukazując się flankierom ćwiczącego oddziału, poczem zawrócić i ukryć się za piasczystym wałem na szosie Grudziądz-Wasserwerk, skąd ostrzelać flankierów.

10.10: Zbiórka na południowym skraju koszar Ob. S. K. celem omówienia ćwiczenia.

IX. **Najczęściej spotykane podczas ćwiczenia błędy:**

1. Znajdując się na punkcie obserwacyjnym flankierzy nie ukrywają się należycie, narażając się na zauważenie przez nieprzyjaciela.
2. Należy zwrócić uwagę na opuszczanie przez flankierów grotów lanc na punktach obserwacyjnych gdyż w przeciwnym razie odblysk ich na słońcu może zdradzić ich obecność.

3. Sposób przetrząsania zakryć i zasłon terenowych jak to lasów, lasków, zagajeń, wsi, zabudowań, wąwozów, ciaśnin i t. p. Flankierzy nie umieją przetrząsnąć zasłony i zamiast dotrzeć do niej z boków lub z tyłu, osaczając ją, kierują się na nią z frontu, narażając się tem na niepotrzebne straty i nie są w stanie zaskoczyć nieprzyjaciela.
4. Flankierzy nie umieją dojeżdżać do dowódcy, czy to z meldunkiem, czy to by go zawołać lub zapytać o drogę dalszego posuwania się, dojeżdżają w sposób niewłaściwy lub w czasie niewłaściwym. Zapominają oni zazwyczaj, że powinni przywoływać dowódcę w wypadkach rzeczywiście ważnych i nie nadużywać tej czynności.

Ćwiczenie № 8.

w dniu „h“ 1926 roku.

Mapa — plan 1 : 25.000 „Grudziądz“.
Patrz szkic Nr. 5.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Goniec.

II. **Cel ćwiczeina:** Przebywanie gońca drogą znaną.

III. **Teren:** Folwark Rothhof, Kaiserweg, cecha 35,7 (na skrzyżowaniu drogi Kaiserweg z szosą Chełmińską).

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział własny: Grupa rekrutów w składzie 2 podoficerów-instruktorów + 12 szeregowców.

b) Oddział nieprzyjacielski: 3 podoficerów + 12 szeregowców.

c) Amunicja ślepa: Nieprzyjaciel 26 naboi. (umundurowanie i ekwipunek ćwiczebne).

d) Znaki przyjęte: Tarcze pozorują szwadrony nieprzyjacielskie.

V. **Program ćwiczenia:**

1. Definicja gońca przez uczniów i cel jego użycia.
2. Obserwacja i zapamiętywanie przebytej przez żołnierzy drogi.
3. Sposób przebywania gońca drogą znaną.
4. Poruszanie się gońca z wyznaczoną szybkością (regulowanie chodów).

5. Obowiązki gońca przed udaniem się w drogę, zrozumienie i powtórzenie przez gońca ustnego meldunku.
6. Obowiązki gońca podczas przebywania drogi: orjentowanie się gońca w terenie.
7. Obowiązki gońca po przebyciu drogi, sposób doręczenia meldunku (pokwitowanie).

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Wczoraj, z zapadnięciem ciemności własny szwadron zdołał oderwać się od ścigającego go nieprzyjaciela i dotarł do koszar Ob. S. K. w Grudziądzu. Dowódca szwadronu wysyła w dniu dzisiejszym patrol drogą folwark Rothhof, Kaiserweg w kierunku zachodnim do cechy 35,7 na szosie Chełmińskiej i tą szosą na południe z zadaniem dojścia do nieprzyjaciela i nawiązania utraconego z nim kontaktu.

b) Położenie nieprzyjaciela: Dywizjon kawalerji nieprzyjacielskiej, który ścigał w dniu wczorajszym własny szwadron, zatrzymał się z chwilą zapadnięcia zmierzchu na linji Rondsen-Hartsteinfbr. Styczność z nim została utracona.

VI. **Minutowy program instruktora:**

Od godz. 7—7.20: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem przez instruktora.

7.20—7.40: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.40—8: Odmarsz z koszar Ob. S. K. i przybycie na wzgórze 31,2. Obserwacja i zapamiętywanie przebytej przez żołnierzy drogi.

8—8.15: Powtórzenie przez instruktora założenie w terenie.

8.15: Po pierwszem ukazaniu się nieprzyjaciela, wysłanie gońca z ustnym meldunkiem poprzednią drogą marszu oddziału, do koszar Ob. S. K. z wyznaczoną mu szybkością.

a) Zrozumienie i powtórzenie przez gońca ustnego meldunku.
b) Orjentowanie się gońca w terenie podczas przebywania drogi.
c) Sposób doręczenia meldunku.

8.25: Po drugiem ukazaniu się nieprzyjaciela, wysłanie drugiego gońca tą samą drogą.

8.35: Wysłanie trzeciego gońca po ukazaniu się nieprzyjaciela.

8.45: Wysłanie czwartego gońca
8.55: Wysłanie piątego gońca
9.05: Wysłanie 6-go gońca
9.15: Wysłanie 7-go gońca
9.25: Wysłanie 8-go gońca
9.35: Wysłanie 9-go gońca
9.45: Wysłanie 10-go gońca
9.55: Wysłanie 11-go gońca
10.05: Wysłanie ostatniego gońca

Każdorazowo po ponownem ukazaniu się nieprzyjaciela

10.30—10.50: Omówienie i koniec ćwiczenia.

VIII. **Instrukcja dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela.**

Od godz. 7.15—7.45: Wymarsz oddziału z koszar Ob. S. K. i przybycie do Hartsteinfbrk. (na szosie Chełmińskiej). Dowódca pozorowanego nieprzyjaciela wyznaczy jednego podoficera, który się uda pieszo o godz. 8.30 na południowy skraj koszar Ob. S. K. celem przyjmowania meldunków od gońców. Należy pozostawić jednego podoficera na wzgórzu 28, (na skrzyżowaniu Kaiserweg z czarną drogą), celem kontrolowania drogi poruszania się gońców. Podoficer ten winien pozostawać w ukryciu.

8.15: Wysłać 3 jeźdźców. Mają oni wyjechać z Hartsteinfbrk. kłusem i posuwać się północnym skrajem lasu w kierunku na Rondsen. Dotarłszy do zachodniego skraju lasu ukryć się za drzewami.

8.25: Wysłać z Hartsteinfbrk. 2 jeźdźców. Mają oni się udać drogą wzdłuż lasku w stronę Rudnickiego Jeziora i czekać na brzegu jeziora do godziny 9.

8.35: Wysłać z Hartsteinfbrk .2 jeźdźców. Mają oni posuwać się polem na przełaj w kierunku lasku ¼ klm. na północ od Hartsteinfbr. i tam się ukryć.

8.45: Jeźdźcy znajdujący się w lasku ¼ klm. na północ od Harsteinfbr. mają ostrzelać wzgórze 31,2.

8.55: Jeźdźcy, którzy się znajdują na zachodnim skraju lasu koło Rondsen mają wyjechać w kierunku cechy 39 (na południ.-zachód od cechy 31,2).

Po zauważeniu oddziału ćwiczącego mają oni zawrócić i ukryć się w lesie.

9.05: Jeźdźcy, którzy się znajdują na brzegu Rudnickiego jeziora mają posunąć się polem na przełaj na północ w kierunku cechy 29,5 (na skraju lasu).

9.15: Jeźdźcy ci mają dołączyć się do jeźdźców już się tam znajdujących i odejść razem z nimi galopem do Hartsteinfbr.

9.25: Ostrzelać z Hartsteinfbr. stanowisko oddziału ćwiczącego.

9.35: Wysłać z Harsteinfbr. drogą wzdłuż lasu w kierunku na Rondsen jeźdźca z tarczą pozorującą szwadron.

9.45: Jeźdźcy, którzy się znajdują na zachodnim skraju lasu koło Rondsen mają ostrzelać stanowisko ćwiczącego oddziału.

9.55: Wysłać z Hartsteinfbr. szosą w kierunku cechy 31,2 jeźdźca z tarczą pozorującą szwadron.

10.05: Jeździec wysłany z tarczą w kierunku na Rondsen ma posuwać się drogą w kierunku cechy 31,2 pozorując szwadron nieprzyjacielski.

10.10—10.30: Zbiórka i marsz do południowego skraju koszar Ob. S. K.

Uwaga: Podoficer pozostawiony na południowym skraju koszar Ob. S. K. celem przyjmowania meldunków od gońców wyposażony być winien przez instruktora w spis, zawierający treść ustnych meldunków (w porządku chronologicznym), które mają być przez gońców dostarczane. Winien on również notować godzinę przybycia każdego gońca celem skontrolowania przez instruktora szybkości posuwania się gońca.

IX. **Najczęściej spotykane podczas ćwiczenia błędy.**

1. Żołnierze mylą często drogę, którą mają wieźć meldunek.
2. Nie umieją regulować chodów konia, przemęczają konie niepotrzebnie za szybką jazdą.
3. Mylą meldunki, nie umieją powtórzyć ich treści.

Uwaga: Opisując powyższe ćwiczenie, wychodziłem z założenia, że instruktor rozporządza małym oddziałem (grupą) rekrutów, złożonym z 10—12 sze-

regowców. Wyszkolenie rekrutów małymi oddziałami przynosi oczywiście dużą korzyść, bo daje instruktorowi możność zorganizowania ćwiczenia w sposób wyżej opisany i pozwala bez zbytniej straty czasu wziąć w nim udział wrzystkim rekrutom. W rzeczywistości — przy znikomej ilości dobrze wyszkolonych podoficerów-instruktorów i podinstruktorów w pułkach, oficer-instruktor będzie miał do czynienia z większą ilością rekrutów. W tym wypadku będzie on mógł zorganizować te ćwiczenia w cokolwiek inny sposób a mianowicie, po wysłaniu gońca z meldunkiem, podążyć z oddziałem za nim i biorąc czynny udział w ćwiczeniu, prostować popełniane przez niego błędy, kierując za pomocą umiejętnie postawionych pytań do właściwych odpowiedzi. Organizacja ćwiczenia w ten sposób jest podana przezemnie w ćwiczeniu Nr. 11.

Ćwiczenie № 9.

w dniu „i“ 1926 roku.

Mapa — plan 1:25.000 „Grudziądz“.
Patrz szkic Nr. 6.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Goniec.

II. **Cel ćwiczenia:** Przebywanie przez gońca drogi nieznanej.

III. **Teren:** Waldhof, Tusch, przejazd kolejowy, cecha 24,2 Deutsch Wangerau.

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział własny: Grupa rekrutów w składzie 2 podoficerów-instruktorów + 11 szeregowców.

b) Oddział nieprzyjacielski upozorowany przez 3 podoficerów + 10 szeregowców.

c) Amunicja ślepa: Nieprzyjaciel 30 naboi.

d) Znaki przyjęte: Tarcza pozoruje szwadron nieprzyjacielski, (umundurowanie i ekwipunek ćwiczebne).

V. **Program ćwiczenia:**

1. Przebywanie przez gońca drogi nakazanej ale nieznanej. (Podaną dokładnie drogą marszu z wy-

liczeniem wszystkich miejscowości, które będzie musiał przejechać).

2. Zrozumienie i powtórzenie przez gońca ustnego meldunku.
3. Orjentowanie się gońca w terenie.
4. Wypytywanie przez gońca o drogę.
5. Poruszanie się gońca z wyznaczoną szybkością (regulowanie chodów).
6. Sposób doręczenia meldunku przez gońca

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Własny szwadron dotarł w dniu wczorajszym do Waldhof, gdzie stanął na nocleg; dowódca szwadronu wysyła w dniu dzisiejszym patrol w składzie 1 + 11 z zadaniem obserwacji nieprzyjaciela wzdłuż linji Waldhof. Tusz, przejazd przez tor kolejowy, cecha 24,2 (na torze kolejowym) Deutsch Wangerau, i meldowania w razie jego napotkania za pomocą gońców. Meldunki nadsyłać do koszar Ob. S. K.

b) Położenie nieprzyjaciela: Kontakt z nieprzyjacielem utracony, wiadomości o nim brak.

VII. **Minutowy program instruktora:**

Od godz. 7—7.20: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.20—7.40: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.40—8.40: Odmarsz z koszar Ob. S. K., przybycie na skrzyżowanie dróg Deutsch-Wangerau-Poln. Wangerau i Schadau-Gatsch.

8.40—9: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie oraz podanie żołnierzom dokładnie drogi, którą będą oni musieli przebyć z meldunkiem. Będzie to droga: skrzyżowanie dróg Deutsch-Wangerau-Polnisch-Wangerau i Schadau-Gatsch, cecha, 23,3, zu Gatsch, wieś Gatsch, Kr. (na skrzyżowaniu drogi prowadzącej ze wsi Gatsch z szosą Marusz-Grudziądz, Reh-Krug, Wasserwerk — koszary Ob. S. K.

9—9.10: Po pierwszem ukazaniu się nieprzyjaciela wysłanie gońca z ustnym meldunkiem nieznaną

mu, ale dokładnie podaną drogą przez Gatsch, Reh-Krug, z wyznaczoną szybkością.

a) Zrozumienie i powtórzenie przez gońca ustnego meldunku.

b) Orjentowanie się gońca w terenie.

c) Wypytywanie przez gońca o drogę.

d) Sposób doręczenia meldunku przez gońca.

9.10—9.20: Wysłanie jednocześnie 2 gońców.

9.20—9.30: Wysłanie 2-ch gońców
9.30—9.40: Wysłanie 2-ch gońców
9.40—9.50; Wysłanie 2-ch gońców
9.50—10: Wysłanie 2-ch gońców

} Każdorazowo po ponownem ukazaniu się nieprzyjaciela

10.30—10.50: Omówienie ćwiczenia.

10.50: Koniec ćwiczenia.

VIII. **Instrukcja dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela:**

Od godz. 7.50—8.40: Wymarsz oddziału z koszar Ob. S. K., marsz drogą Wasserwerk, Reh-Krug, wieś Gatsch, zu Gatsch, cecha 23,3 do zalesionego wzgórza, znajdującego się na wschód od drogi Deutsch-Wangerau, Poln. Wangerau i przybycie na ten punkt. Dowódca pozorowanego nieprzyjaciela wyznaczy jednego podoficera, który się uda na godzinę 9.15 pieszo na południowy skraj koszar Ob. S. K. celem przyjmowania meldunków od gońców. Należy pozostawić jednego podoficera w ukryciu na skrzyżowaniu drogi prowadzącej ze wsi Gatsch z szosą Marusz-Grudziądz celem kontrolowania drogi, po której poruszają się gońcy.

8.40—9: Wysłanie 4 jeźdźców do folwarku Wangerau i 2 jeźdźców do wsi Deutsch-Wangerau.

9—9.10: Jeźdźcy wysłani do wsi Deutsch-Wangerau mają ukazać się na drodze prowadzącej do folwarku Wangerau, poruszając się stępem. Nie dojeżdżając 300 metrów do miejsca zajętego przez oddział ćwiczący mają oni zawrócić i ukryć się galopem za budynkami wsi Deutsch-Wangerau.

9.10—9.20: Jeźdźcy wysłani do Fw. Wangerau mają ukazać się na drodze prowadzącej do wsi Deutsch-Wangerau i skierować się kłusem do zabudowań 80 metrów na południe od skrzyżowania dróg do miejsca zajętego przez oddział ćwiczący. Za temi zabudowaniami mają się oni ukryć.

9.20—9.30: Jeden z tych jeźdźców ma wyjechać na drogę i skierować się galopem do Fw. Wangerau.

9.30—9.40: Oddział ukryty za wzgórzem ma ostrzelać stanowisko oddziału ćwiczącego ogniem karabinowym.

9.40—9.50: Wysłać 3 jeźdźców po drodze prowadzącej z Szadau do punktu zajętego przez oddział ćwiczący. Mają oni zatrzymać się na wzgórzu i po zauważeniu oddziału ćwiczącego oddać z koni kilka strzałów, poczem ukryć się za wzgórzem.

9.50—10: Na wzgórzu tem wystawić jeźdźca z tarczą pozorującą szwadron.

10—10.30: Marsz do Ob. S. K.

IX. **Najczęściej spotykane podczas ćwiczenia błędy:**

1. Posuwając się nieznaną drogą gońcy błądzą.
2. Nie umieją oni regulować tempa.
3. Zapominają o treści ustnego meldunku, który mają przewieźć.

Ćwiczenie № 10.

w dniu „j“ 1926 roku.

Mapa — plan 1 : 25.000 „Grudziądz“.
Patrz szkic Nr. 7.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Goniec.

II. **Cel ćwiczenia:** Przebywanie gońca drogą nieznaną i zachowanie się wobec nieprzyjaciela.

III. **Teren:** Wasserwerk, Reh-Krug, Kr. (na skrzyżowaniu drogi prowadzącej ze wsi Gatsch z szosą Reh-Krug Marusz) cecha 26,5 (na północ od wsi Pastwisko) wieś Pastwisko.

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział własny: Grupa rekrutów w składzie 2 podoficerów-instruktorów + 45 szeregowców.

b) Oddział nieprzyjacielski: Upozorowany przez 4 podoficerów + 8 szeregowców.

c) Amunicja ślepa: Nieprzyjaciel 32 naboje. (umundurowanie i ekwipunek ćwiczebne).

d) Znaki przyjęte: Tarcza pozoruje większą kolumnę nieprzyjacielską.

V. **Program ćwiczenia:**

1. Powtórzenie przez gońca treści pisemnego meldunku i zapamiętanie jej.
2. Przebywanie przez gońca drogi nieznanej (dokładnie podanej drogi marszu z wyliczeniem wszystkich miejscowości, które będzie musiał przejechać z zaznaczeniem przedmiotów mogących mu w czasie marszu posłużyć do orjentowania się).
3. Orjentowanie się gońca w terenie.
4. Poruszanie się gońca z wyznaczoną szybkością.
5. Zachowanie się gońca wobec napotkanego nieprzyjaciela.
6. Zachowanie się w razie pościgu ze strony nieprzyjaciela.
7. Postępowanie z meldunkiem w grożącem niebezpieczeństwie.
8. Sposób doręczania meldunku przez gońca.

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Własny patrol, wysłany z zadaniem zbadania czy wsie Pastwisko i Gros Kabilunken są zajęte przez nieprzyjaciela, dotarł w dniu dzisiejszym do szkoły w Pastwisku nie napotkawszy nieprzyjaciela, gdzie zajął dogodny punkt obserwacyjny.

b) Położenie nieprzyjaciela: Drobne patrole nieprzyjacielskie meldowane na linji Piasken-Skarszewo.

VII. **Minutowy program instruktora:**

Od godz. 7—7.20: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.20—7.40: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.40—8.20: Odmarsz z koszar Ob. S. K. drogą Wasserwerk, Reh-Krug, Kr., cecha 26,5, Pastwisko „szkoła“ i przybycie do szkoły w Pastwisku.

8.20—8.35: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie.

8.35—8.50: Po ukazaniu się nieprzyjaciela instruktor wysyła dwuch gońców z meldunkami pisemnymi do koszar Ob. S. K. Jednego drogą przez folw.

Espenhain przez cechę 29,9 i przez Reh-Krug-Wasserwerk do koszar. Drugiego drogą prowadzącą ze wsi Pastwisko do szosy Liebenwalde-Reh-Krug, tą szosą do Reh-Krug i następnie szosą Reh-Kruk-Wasserwerk do koszar. Gońcy ci zostają zaskoczeni przez nieprzyjaciela (patrz instrukcję dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela). Instruktor zwraca uwagę na punkty wymienione w programie ćwiczenia.

8.50—9.05: Po ukazaniu się kolumny nieprzyjacielskiej instruktor wysyła następnych 2 gońców wyżej wymienionemi drogami i dzieląc oddział na dwie części podąża z jedną z nich szosą Liebenwalde-Reh-Krug, Wasserwerk za wysłanym tą drogą gońcem, skierowując drugą pod dowództwem podoficera-instruktora drogą folwark Espenhain, cecha 29,8 i dalej szosą przez Reh-Krug, Wasserwerk do koszar za wysłanym tą drogą gońcem.

10—10.25: Omówienie ćwiczenia.

10.25: Koniec ćwiczenia.

VIII. **Instrukcja dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela.**

Od godz. 7.15—8.15: Wyznaczyć jednego podoficera, który się uda pieszo na południowy skraj koszar Ob. S. K. o godz. 9, celem przyjmowania meldunków od gońców. Wymarsz oddziału z koszar Ob. S. K. szosą przez Wasserwerk do Reh-Krug. Z miejscowości Reh-Krug należy wysłać:

a) Jednego podoficera + 2 szeregowców na cechę 33,5 (fort Gatsch).

b) Jednego podoficera + 2 szeregowców na fort przy szosie Liebenwalde-Reh-Krug. Mają oni pozostawać w ukryciu celem zaskoczenia udających się temi drogami gońców z meldunkami. Maszerować dalej do wsi Pastwisko i ukryć się w oddzielnych domach tej wsi znajdujących się na południe od drogi Pastwisko-Marusz.

8.35—8.50: Wysłać 3-ch jeźdźców na drogę prowadzącą ze wsi Pastwisko do Marusz. Mają oni dojechać kłusem do cechy 29,2, po czem zawrócić na drogę prowadzącą do wsi Gr. Kabilunken.

8.50—9.05: Na drodze prowadzącej ze wsi Pastwisko do Marusz ma ukazać się jeździec z tarczą pozorującą kolumnę kawalerji.

9.05—9.55: Marsz do koszar.

IX. **Najczęściej spotykane przy ćwiczeniu błędy:**

1. Żołnierze nie umieją orjentować się w terenie i błądzą z tego powodu.
2. Nie umieją posuwać się nakazanem tempem.
3. Zapominają o treści meldunku który mają przewieźć.
4. Przy zaskoczeniu przez nieprzyjaciela tracą głowę i nie wiedzą jak się należy zachować.
5. Zapominają jak należy postąpić z meldunkiem w niebezpieczeństwie.
6. Doręczając meldunek nie meldują o napotykanym w drodze nieprzyjacielu uważając to za zbyteczne.

Ćwiczenie № 11.

w dniu „k“ 1926 roku.

Mapa — plan 1 : 25.000 „Grudziądz“.

Patrz szkic Nr. 8.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Goniec.

II. **Cel ćwiczenia:** Wybór drogi przez gońca, wysłanego do pewnej miejscowości z meldunkiem.

III. **Teren:** Reh-Krug, Pastwisko, Piasken.

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział własny: Grupa rekrutów w składzie 2-ch podoficerów-instruktorów + 50 szeregowców.

b) Oddział nieprzyjacielski upozorowany przez 2-ch podoficerów + 7 szeregowców.

c) Amunicja ślepa. Oddział nieprzyjacielski — 30 nabci.

d) Znaki przyjęte Tarcza pozoruje szwadron nieprzyjacielski. (Umundurowanie i ekwipunek ćwiczebne).

V. **Program ćwiczenia:**

1. Wysyłanie gońca do pewnej miejscowości bez ścisłego podania drogi, podając mu jedynie główne miejscowości, które ma przebyć, pozostawiając go własnym siłom.
2. Samodzielna orjentacja gońca w terenie.
3. Wypytywanie ludności miejscowej.
4. Powtórzenie przez gońca treści pisemnego meldunku i zapamiętanie jej.
5. Posuwanie się gońca z wyznaczoną mu szybkością.
6. Sposób doręczenia meldunku przez gońca.

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Własny szwadron, po opuszczeniu w dniu wczorajszym Grudziądza, wycofał się do wsi Piasken. Dowódca szwadronu wysyła w dniu dzisiejszym o godz. 7-ej do miejscowości Wasserwerk (na szosie Grudziądz —Marusz) patrol w składzie 1 +12 z zadaniem stwierdzenia, czy w danym punkcie nieprzyjaciel jest, czy go tam niema, jeśli jest, to jakie są jego siły. Meldunki nadsyłać przez gońców do wsi Piasken (karczma) do dowódcy szwadronu.

b) Położenie nieprzyjaciela: Patrol kawalerji nieprzyjacielskiej meldowano dzisiaj nad ranem w Grudziądzu. Dalszych wiadomości o nieprzyjacielu brak.

VII. **Minutowy program instruktora:**

7—7.20: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych, tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.20—7.40: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.40—7.50: Odmarsz z koszar Ob. S. K. i przybycie do miejscowości Reh—Krug.

7.50—8.05: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie.

8.05—8.15: Po ukazaniu się patrolu nieprzyjacielskiego (patrz instrukcję dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela) wysłanie przez instruktora pierwszego gońca do wsi Piasken przez Kr. (na skrzy-

żowaniu szosy Reh-Krug-Marusz z drogą prowadzącą ze wsi Gatsch) wieś Pastwisko Conradsfelde.

8.15—9.30: Po ukazaniu się na szosie Wasserwerk Reh—Krug szwadronu nieprzyjacielskiego, wysłanie drugiego gońca do wsi Piasken przez wyżej wskazne miejscowości. Po wysłaniu gońca, instruktor podąża za nim z grupą uczniów i prostując popełniane przez niego błędy uczy rekrutów w sposób poglądowy obowiązków gońca.

9.30—9.45: Omówienie ćwiczenia.

9.45—11. Marsz do koszar. (Posuwanie się w sekcjach w szykach zwartych).

VIII. **Instrukcja dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela:**

7.15: Wysłać jednego podoficera konno do wsi Piasken (do karczmy) Kr. celem przyjmowania meldunków od gońców.

7.50—7.55: Odmarsz z koszar Ob. S. K. i przybycie do Wasserwerk.

8.05—8.15: Wysłanie 6-ciu jeźdźców z Wasserwerk drogą prowadzącą przez tor wyścigowy (Rennbahn) w kierunku cechy 25,3. Po dojściu do lasu, mają się oni ukryć w nim. Powrót do Wasserwerk na godzinę 8.30.

8.15—8.35: Wysłanie szosą Wasserwerk—Reh—Krug jednego jeźdźca z tarczą pozorującą szwadron. Ma on posuwać się stępem do 4 kilometra na szosie, po czem zawrócić i powrócić do Wasserwerk.

8.45: Odmarsz do koszar.

IX. **Najczęściej napotykane podczas ćwiczenia błędy:**

1. Żołnierze nie umieją orjentować się samodzielnie w terenie, i z tego powodu błądzą.
2. Nie wypytywują ludności miejscowej o główne miejscowości przez które mają przejechać.
3. Po dojechaniu do celu zapominają o treści meldunku który wieźli, będąc pod wrażeniem trudności w orjentowaniu się i w szukaniu drogi podczas posuwania się.

Ćwiczenie № 12.

w dniu „I“ 1926 roku.

Mapa — plan 1 : 25.000 „Grudziądz“.
Patrz szkic Nr. 9.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Jeździec łącznikowy.

II. **Cel ćwiczenia:** Nawiązanie łączności między dwoma poruszającemi się kolumnami.

III. **Teren:** Folwark Rothhof, leśna, tak zw. „Czarna“ droga, prowadząca przez cechy 28, 26,5, 25,9, 23,3, (na wschodnim brzegu jeziora Rudnickiego) do pięciodrogu przy wzgórzu 28,5.

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział ćwiczący: Grupa rekrutów w składzie 2 podoficerów-instruktorów + 50 szeregowców.

b) Oddział pozorujący kolumnę zachodnią: 1 podoficer + 12 szeregowców.

c) Oddział pozorujący kolumnę wschodnią: 1 podoficer + 12 szeregowców, (umundurowanie i ekwipunek ćwiczebne).

d) Sprzęt: 24 lance z proporcami dla oddziałów pozorujących kolumny.

V. **Program ćwiczenia:**

1. Wysyłanie jeźdźców łącznikowych wyznaczoną drogą do znajdującej się w marszu kolumny.
2. Posuwanie się jeźdźca łącznikowego z wyznaczoną szybkością (regulowanie chodów).
3. Samodzielna orjentacja jeźdźca łącznikowego.
4. Nawiązanie przez niego łączności między dwoma równolegle poruszającemi się kolumnami.
5. Znalezienie przez łącznika kolumny, do której został on wysłany celem nawiązania łączności z nią.

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Własna brygada kawalerji wyruszyła w dniu dzisiejszym o godz. 7 z Grudziądza i posuwa się w 2 kolumnach w kierunku południowym.

1. Kolumna zachodnia (szosą Chełmińską) Grudziądz, Kalinken, Bhf. Mischke, Ruda.
2. Kolumna wschodnia szosą Grudziądz, Wasserwerk, Reh-Krug, Liebenwalde, Conradsfelde, Pia-

sken, Tursnitz. D-ca kolumny wschodniej wydzielił patrol łącznikowy w składzie 1 + 12, którego zadaniem jest posuwać się leśną drogą prowadzącą z folwarku Rothhof przez cechy 28, 26,5, 25,9, 23,3 do cechy 28,5 (pięciodróg na południowo-wschodnim skraju Rudnickiego jeziora), nawiązując łączność między kolumnami za pomocą jeźdźców łącznikowych.

b) Położenie nieprzyjaciela: Wiadomości o nieprzyjacielu brak.

VII. **Minutowy program instruktora:**

Od godz. 6—6.20: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

6.20—6.40: Siodłanie koni i przygowywanie się do wymarszu.

6.40—6.50: Odmarsz z koszar Ob. S. K. i przybycie na punkt wyjściowy do folwarku Rothhof.

6.50—7.05: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie.

7.05—7.15: Wymarsz z folwarku Rothhof i dojście do cechy 28 (skrzyżowanie czarnej drogi z pierwszą leśną duchtą).

7.15—7.20: Instruktor wysyła z tego skrzyżowania 2 łączników celem nawiązania łączności z kolumnami, jednego drogą zwaną Kaiserweg do cechy 35,7 (na szosie Chełmińskiej) drugiego na wschód do Reh-Krug.

7.20—7.25: Oddział ćwiczący posuwa się dalej, pozostawiając jednego podoficera na wzgórzu 28. Podoficer ten czeka na powrót łączników, ażeby dołączyć z nimi do oddziału. Łącznicy mają zameldować, o której godzinie i w jakiem miejscu kolumny się znajdowały.

7.25—7.30: Po przybyciu oddziału na cechę 26.5 (druga leśna duchta), instruktor wysyła 2 następnych łączników do kolumn celem nawiązania z niemi łączności. Jeden podoficer, pozostając na 26,5 czeka na powrót łączników, poczem dołącza z nimi do oddziału.

7.30—7.35: Oddział ćwiczący posuwa się dalej do następnej leśnej duchty, skąd

7.35—7.40: instruktor wysyła w ten sam sposób następujących 2 łączników.

7.40—7.45: Przybycie na następne skrzyżowanie i wysłanie łączników drogami do Hartsteinfbr. i do Liebenwalde.

7.45—7.50: Przybycie na cechę 23,3 i wysłanie łącznika drogą na Conradsfelde do kolumny wschodniej.

7.50—8: Przybycie na cechę 28,5 (pięciodróg) i wysłanie łączników do kolumn.

8—8.30: Oddział ćwiczący czeka na powrót łączników na 28,5.

8.30—9: Omówienie ćwiczenia.

9—10: Marsz do koszar. (Regulowanie tempa).

VIII. **Instrukcja dla dowódcy upozorowanej kolumny zachodniej.**

Od godz. 6.45—6.55: Odmarsz z koszar Ob. S. K. do miejscowości Kallinken na szosie Chełmińskiej.

7.10—8.10: Marsz szosą Chełmińską do Miszke Krug.

8.10—8.30: Zatrzymanie się w Miszke-Krug.

8.30—9.15: Marsz do koszar.

Uwaga: Oddział ma maszerować z Kallinken do Miszke-Krug stępem, w formacji głębokiej, (dwójkami odległemi od siebie o 20 kroków.

IX. **Instrukcja dla dowódcy upozorowanej kolumny wschodniej.**

Od godz. 7.05—8.10: Odmarsz z koszar Ob. S. K., marsz szosą Wasserwerk ,Reh-Krug, Liebenwalde, Conradsfelde do załamania się szosy (½ klm. na północny zachód od wsi Piasken).

8.10—8.30: Zatrzymać się na tym punkcie.

8.30—9.20: Marsz do koszar.

Uwaga: Oddział ma posuwać się z koszar Ob. S. K. do załamania się szosy ½ klm. na północny-zachód od wsi Piasken stępem w formacji głębokiej, (dwójkami, odległemi od siebie o 20 kroków).

X. **Najczęściej napotykane podczas ćwiczenia błędy:**

1. Łącznicy nie mogą znaleźć kolumny, do której są wysłani celem nawiązania z nią łączności.
2. Nie umieją określić ściśle godziny i miejsca, w którem kolumna się znajdowała w chwili nawiązania z nią łączności.

3. Nie umieją samodzielnie orjentować się w terenie, zmylają drogę.
4. Bojąc się przybyć za późno, nie stosują się do rozkazu poruszania się wskazanym im chodem, męcząc niepotrzebnie konie.

Uwaga: Należy przerobić te ćwiczenia, jako najtrudniejsze kilkakrotnie, urozmaicając teren i zwiększając stopniowo odstępy między kolumnami, ażeby rekruci doszli do zupełnej wprawy w nawiązywaniu łączności między znajdującymi się w ruchu oddziałami.

Ćwiczenie № 13.

w dniu „I“ 1926 roku.

Mapa — plan 1 : 25.000 „Grudziądz“.
Patrz szkic Nr. 10.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Łańcuch sztafet rozstawnych.

II. **Cel ćwiczenia:** Mechanizm ruchu łańcucha sztafet rozstawnych.

III. **Teren:** Wasserwerk, Reh-Krug, wieś Gatsch, zu Gatsch, cecha 23,3, droga prowadząca na południe wzdłuż toru kolejowego, przejazd koło cechy 55.

IV. **Skład jednostek:**
a) Oddział ćwiczący: Grupa rekrutów w składzie 3 podoficerów-instruktorów + 30 szeregowców.
b) 1 podoficer celem przyjmowania korespondencji.
c) Sprzęt: 3 wiechy oznaczające miejsca postoju sztafet. (umundurowanie i ekwipunek ćwiczebne).

V. **Program ćwiczenia:**
1. Szkolenie szeregowców pod względem zachowania się na sztafecie i jako gońców.
2. Mechanizm ruchu łańcucha sztafet rozstawnych.
3. Sposób umieszczenia się sztafet w terenie.
4. Organizacja służby na sztafetach.
5. Zachowanie się sztafet w ogólności (organizacja pogotowia).
6. Rozmieszczenie łańcucha sztafet rozstawnych.
7. Postępowanie z korespondencją otrzymaną przez sztafetę.
8. Orjentowanie się gońców w terenie.

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Pułk kawalerji dywizyjnej wysłany od dywizji piechoty, która dotarła w dniu wczorajszym wieczorem do m. Grudziądza, ma nawiązać utracony kontakt z nieprzyjacielem. W tym celu posunął się on drogą Wasserwerk, Reh-Krug, wieś Gatsch, zu Gatsch, Gros Ellernitz i dalej na wschód wystawiając po drodze swego marszu łańcuch sztafet rozstawnych z zadaniem utrzymania łączności z dywizją i przekazywania meldunków.

b) Położenie nieprzyjaciela: Styczność z nieprzyjacielem została utracona, dalszych wiadomości o nim brak.

VII. **Minutowy program instruktora.**

Od godz. 7—7.20: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.20—7.40: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.40—7.55: Odmarsz z koszar Ob. S. K. i przybycie do miejscowości Krug (na skrzyżowaniu szosy Reh-Krug-Marusz z drogą prowadzącą na wschód do wsi Gatsch).

7.55—8.05: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie.

8.05—8.10: Wyznaczenie jednego podoficera-instruktora i 10 rekrutów na sztafetę Nr. 1.

8.10—8.20: Umieszczenie sztafety w terenie, zbiórka grupy.

8.20—8.35: Posunięcie się z całą grupą rekrutów dalej drogą przez wieś Gatsch, zu Gatsch, cechę 23,3 do zabudowania znajdującego się na południu od drogi (½ klm. na wschód od cechy 23,3) do miejsca postoju sztafety Nr. 2.

8.35—8.40: Wyznaczenie jednego podoficera-instruktora i 10 rekrutów na sztafetę Nr. 2.

8.40—8.55: Umieszczenie sztafety Nr. 2 w terenie, odesłanie sztafety Nr. 1 na jej stanowisko, zbiórka reszty grupy rekrutów.

8.55—9.05: Posunięcie się drogą prowadzącą wzdłuż toru kolejowego w kierunku południowym do prze-

jazdu B. W. koło cechy 55, na miejsce postoju sztafety Nr. 3.

9.05—9.10: Wyznaczenie jednego podoficera-instruktora i 10 rekrutów na sztafetę Nr. 3, odesłanie sztafety Nr. 2 na jej stanowisko.

9.10—9.25: Umieszczenie sztafety rozstawnej Nr. 3 w terenie, oznaczenie miejsca jej postoju, wystawienie posterunka alarmowego i zorganizowanie na niej służby.

9.25—10.10: Wysłanie gońca na sztafetę Nr. 2 z meldunkiem o zaciągnięciu sztafety Nr. 3. Po daniu podoficerowi-instruktorowi przydzielonemu do sztafety Nr. 3 rozkazu wysyłania co 15 minut meldunków za pomocą gońców na sztafetę Nr. 2, udaje się instruktor w ślad za wysłanym poprzednio gońcem na tę sztafetę i kontroluje mechanizm funkcjonowania łańcucha. (Miejsce instruktora nie jest stałem, wskazanem jest ażeby on skontrolował służbę na wszystkich trzech sztafetach).

10.10—10.25: Po wysłaniu czwartego gońca, sztafeta Nr. 3 zwija się i dołącza do stanowiska sztafety Nr. 2.

10.25—10.40: Sztafety Nr. Nr. 3 i 2 dołączają do stanowiska sztafety Nr. 1.

10.40—10.50: Marsz do koszar.

10.50—11.10: Omówienie ćwiczenia na południowym skraju koszar.

11.10: Koniec ćwiczenia.

Uwaga: W podanem przezemnie ćwiczeniu, stanowiska sztafet rozstawnych Nr. 1, Nr. 2 i Nr. 3 są zbliżone, celem zaoszczędzenia czasu oraz sił ludzkich i końskich, gdyż właściwym celem tego ćwiczenia jest skoordynowanie mechanizmu ruchu łańcucha sztafet rozstawnych. W rzeczywistości odległość między sztafetami kawaleryjskiemi winna dochodzić do 5—6 kilometrów.

VIII. **Najczęściej napotykane podczas ćwiczenia błędy:**

a) Zachowanie się na sztafecie:

1. Żołnierze nie ukrywają się należycie w terenie zdradzając tem stanowisko sztafety.
2. Miejsce postoju sztafety jest często nieodpowiednio wybrane.

3. Pogotowie sztafety nie jest odpowiednio zorganizowane.
4. Szeregowiec pełniący funkcje posterunku alarmowego nie obserwuje należycie terenu i nie skierowywuje przybywających z korespondencją gońców do dowódcy sztafety.
5. Posterunek alarmowy nie jest odpowiednio umieszczony.
6. Dalsze przesyłanie otrzymanej korespondencji nie jest dostatecznie szybkie.

b) Zachowanie się gońców:
1. Gońcy zmylają drogę nie mogąc trafić na sztafetę, do której są wysłani.
2. Nie umieją regulować chodów męcząc niepotrzebnie konie.

Uwaga: Jeżeli chodzi o ćwiczenie samego mechanizmu ruchu łańcucha sztafet rozstawnych, wówczas można rozmieścić łańcuch ten w taki sposób, ażeby sztafety, rozmieszczone w terenie tworzyły koło, względnie półkole. Wtenczas dowództwa odsyłające i odbierające mogą być przedstawione przez jednego podoficera, który wysyłać będzie meldunki do pierwszej sztafety i odbierać je od ostatniej. Sposób powyższy zaoszczędza czas oraz siły ludzkie i końskie. Przeprowadzenie ćwiczeń musi być rozpoczęte od warunków najprostszych, przechodząc stopniowo do utrudniania tychże za pomocą wprowadzania coraz to nowych czynników, którymi mogą być:
1. utrudnienie terenu.
2. wprowadzenie w grę nieprzyjaciela.
3. przeprowadzenie ćwiczenia w nocy.

Ćwiczenie № 14.

w dniu „m“ 1926 roku.

Mapa — plan 1 : 25.000 „Grudziądz“.

Patrz szkic Nr. 11.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Łańcuch sztafet rozstawnych.

II. **Cel ćwiczenia:** Obowiązki sztafety, zachowanie się jej wobec nieprzyjaciela.

III. **Teren:** Wasserwerk, Reh-Krug, Liebenwalde, Conradsfelde.

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział własny: Grupa rekrutów w składzie 2 podoficerów-instruktorów + 40 rekrutów + 2 szeregowców starszego rocznika.

b) Oddział nieprzyjacielski: 1 podoficer + 6 szeregowców. (umundurowanie i ekwipunek ćwiczebne)

c) Amunicja ślepa: Oddział własny: 50 naboi.
Oddział nieprzyjacielski 25 naboi.

d) Sprzęt: 6 lanc z proporcami celem upozorowania nieprzyjaciela.

V. **Program ćwiczenia:**

1. Sposób umieszczenia sztafety w terenie.
2. Oznaczenie miejsca postoju sztafety.
3. Zachowanie się sztafety w ogólności.
4. Postępowanie z przechodzącą przez sztafetę korespondencją.
5. Zachowanie się sztafety wobec nieprzyjaciela.

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Własny szwadron wysłany w dniu dzisiejszym o świcie z m. Grudziądza na zwiady w kierunku południowym posunął się szosą Grudziądz, Wasserwerk, Reh-Krug, Liebenwalde, Conradsfelde, Piasken, Tursnitz i dalej na południe, rozstawiając, celem utrzymywania łączności z pułkiem i przekazywania meldunków — łańcuch sztafet rozstawnych. Sztafeta Nr. 1 w składzie 1 + 5 znajduje się w lasku przy szosie-na zachodnim jej skraju, między wsiami Liebenwalde i Conradsfelde, na południu od Maruscher-Fliess. Zadaniem jej jest przesyłanie meldunków nadchodzących ze sztafety Nr. 2 do dowództwa pułku, (Grudziądz — Koszary Ob. S. K.) za pomocą gońców.

b) Położenie nieprzyjaciela: Patrole nieprzyjacielskie meldowano na linji: Hannowo, Tursnitz, Skarszewo.

VII. **Minutowy program instruktora:**

Od godz. 7—7.20: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych tyczących się przerabianego ćwi-

czenia, zaznajomienie rekrutów z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.20—7.40: Siodłanie koni i przygotowywanie się do wymarszu.

7.40—8.15: Odmarsz z koszar Ob. S. K. i przybycie do lasku na południe od Maruscher-Fliess.

8.15—8.25: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie.

8.25—8.45: Sposób umieszczenia sztafety w terenie i oznaczenie miejsca postoju sztafety. Instruktor wyznacza jednego podoficera i 5 rekrutów na sztafetę z resztą rekrutów pozostaje w bezpośredniej bliskości stanowiska sztafety. 1 podoficer i 2 szeregowców starszego rocznika, którzy są przydzieleni do grupy rekrutów, wyruszają do wsi Conradsfelde, celem pełnienia obowiązków gońców.

8.45—8.50: Po umieszczeniu sztafety w terenie, ukryciu koni, oznaczeniu wiechą miejsca jej postoju i zorganizowaniu służby, ze wsi Conradsfelde pokazuje się jeździec (bez lancy) jest to goniec wiozący meldunek od sztafety Nr. 2 (sztafeta Nr. 2 w rzeczywistości nie istnieje).

8.50—9.10: Mechanizm służby na sztafecie po przybyciu gońca, odesłanie meldunku do pułku.

Uwaga: Meldunek ze sztafety wiezie jeden z rekrutów, udaje się on do wsi Liebenwalde, skąd powraca do sztafety.

9.10—9.20: Zachowanie się sztafety wobec nieprzyjaciela (patrz instrukcję dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela).

9.20—9.30: Zachowanie się sztafety wobec patrolu nieprzyjacielskiego.

9.30—9.50: Służba na sztafecie po przybyciu drugiego gońca, pod ogniem nieprzyjaciela.

9.50—10: Zaskoczenie sztafety przez nieprzyjaciela.

10—10.20: Omówienie ćwiczenia.

10.20—11: Marsz do koszar. (obserwacja w ruchu).

11: Koniec ćwiczenia.

VIII. Instrukcja dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela.

Od godz. 8—8.35: Odmarsz z koszar Ob. S. K. i przybycie do Gehlbude-Städt (na południowy zachód od wsi Liebenwalde koło Maruscher-Fliess).

9.10—9.15: Ostrzelać stanowisko sztafety z Gehlbude (Städt).

9.20—9.30: Wyjechać całym oddziałem na drogę prowadzącą z cechy 23,3 (na brzegu Rudnickiego jeziora) do wsi Conradsfelde. Posuwać się kłusem w kierunku Conradsfelde i nie dojeżdżając do wsi, zawrócić na drodę prowadzącą do oddzielnego budynku (na zachód od jeziora) gdzie się ukryć.

9.30—9.40: Ostrzelać gońca, który ukaże się ze wsi Conradsfelde i podąży na sztafetę, poczem ostrzelać sztafetę.

9.50—10: Posunąć się ukrycie do wsi Conradsfelde, skąd zaskoczyć sztafetę konno.

10: Zbiórka na stanowisku sztafety. Odmarsz do koszar z oddziałem ćwiczącym.

IX. **Najczęściej napotykane podczas ćwiczenia błędy:**

1. Żołnierze nie ukrywają się należycie w terenie narażając tem stanowisko sztafety na zauważenie przez nieprzyjaciela.
2. Pogotowie sztafety nie jest odpowiednio zorganizowane, brak posterunku alarmowego.
3. Szeregowiec pełniący funkcję posterunku alarmowego sztafety nie obserwuje należycie terenu i nie skierowywuje przybywających z meldunkami gońców na sztafetę.
4. Posterunek alarmowy nie jest umieszczony na właściwem miejscu.
5. Dalsze przekazywanie nadchodzącej korespondencji nie jest dostatecznie szybkie.

Ćwiczenie № 15.

w dniu „n“ 1926 roku.

Mapa — plan 1 : 25.000 „Grudziądz“.

Patrz szkic Nr. 12.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Placówka.

II. **Cel ćwiczenia:** Organizacja służby na placówce.

III. **Teren:** Cecha 33,5 (Fort Gatsch).

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział ćwiczący: Grupa rekrutów w składzie 3 podoficerów + 50 szeregowców.

b) Oddział pozorujący szwadron we wsi Gatsch: 1 podoficer + 4 szeregowców starszego rocznika. (umundurowanie i ekwipunek ćwiczebne).

V. **Program ćwiczenia:**

1. Definicja placówki przez uczniów i cel jej użycia.
2. Skład placówki (jej siła).
3. Zaciągnięcie placówki.
4. Organizacja służby na placówce.
5. Łączność między placówką a czujkami, oraz między placówką a oddziałem wystawiającym ją.
6. Wyznaczenie patroli dla obserwacji odcinka.
7. Wybór drogi odwrotu.
8. Wyznaczenie miejsca dla koniowodów.

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Placówka w sile ½ plutonu, wystawiona od własnego szwadronu stacjonowanego we wsi Gatsch, zajmuje stanowisko na wzgórzu 33,5 (fort Gatsch). Ma ona za zadanie obserwować w pasie ograniczonym od zachodu cechą 33,5, polną drogą wieś Gatsch cechą 26,5, wieś Pastwisko, od wschodu linją łączącą cechy 33,5—32,3 i 61.5. (Wszystkie te miejscowości wyłącznie).

b) Położenie nieprzyjaciela: Z wiadomości otrzymanych od przychylnej nam ludności miejscowej, we wsiach Gross Kabilunken, Marusz i Engelsburg widziano konne patrole nieprzyjacielskie.

VII. **Minutowy program instruktora.**

Od godz. 7—7.20: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.20—7.40: Siodłanie koni i przygotowywanie się do wymarszu.

7.40—8.05: Odmarsz z koszar Ob. S. K. i przybycie na wzgórze 33,5. (We wsi Gatsch pozostają podoficer i 4 szeregowców pozorujących szwadron).

8.05—8.20: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie.

8.20—8.35: Definicja placówki przez uczniów, cel jej użycia i skład.

8.35—9: Zaciągnięcie placówki i wyznaczenie miejsca dla koniowodów.
9—9.30: Organizacja służby na placówce.
9.30—9.50: Łączność między placówką a czujkami oraz między nią a oddziałem wystawiającym ją.
9.50—10.05: Wyznaczenie patroli dla obserwacji odcinka.
10.05—10.20: Wybór drogi odwrotu.
10.20—10.35: Omówienie ćwiczenia.
10.35—11: Marsz do koszar.
11: Koniec ćwiczenia.

VIII. **Najczęściej spotykane podczas ćwiczenia błędy:**

1. Znajdujący się na placówce, żołnierze nie zastosowują się należycie do terenu, zdradzając tem stanowisko placówki.
2. Żołnierze wysłani na czujki, udają się na swe stanowiska nie ukrywając się należycie w terenie.
3. Łączność między czujkami a placówką oraz między tą ostatnią a czatą główną lub oddziałem ją wystawiającym nie jest należycie zorganizowana i utrzymywana.
4. Patrole wyznaczone dla obserwacji odcinka nie znają swych obowiązków i nie wiedzą jak należy powierzoną im czynność wykonać.
5. Miejsce koniowodów nie jest należycie obrane, (Konie są często narażone na ogień nieprzyjacielski lub zaskoczenie).

Ćwiczenie № 16.

w dniu „o“ 1926 roku.

Mapa — plan 1 : 25.000 „Grudziądz“.

Patrz szkic Nr. 13.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Placówka.

II. **Cel ćwiczenia:** Zachowanie się placówki wobec nieprzyjaciela.

III. **Teren:** Hartsteinfbr. na szosie Chełmińskiej.

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział własny: Grupa rekrutów w składzie 3 podoficerów-instruktorów + 50 szeregowców.

b) Oddział nieprzyjacielski: 1 podoficer + 10 szeregowców starszego rocznika. (umundurowanie i ekwipunek ćwiczebne).

c) Amunicja ślepa: a) Oddział własny 70 naboi.
b) Oddział nieprzyjacielski 30 naboi..

d) Sprzęt: 10 lanc z proporcami celem upozorowania nieprzyjaciela.

V. **Program ćwiczenia:**

1. Siła (skład) i zadanie placówki.
2. Zaciągnięcie placówki.
3. Wystawienie i zmiana czujek.
4. Organizacja służby na placówce.
5. Obserwacja przedpola (patrole).
6. Zorganizowanie obrony.
7. Łączność między placówką a czujkami i oddziałem ją wystawiającym.
8. Zachowanie się placówki wobec nieprzyjaciela.

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Placówka w sile ½ plutonu wystawiona od własnego szwadronu stacjonującego na dworcu kolejowym Miszke (Bhf. Mischke) zajmuje stanowisko w Hartseinfbr. Ma ona za zadanie obserwować w pasie ograniczonym od zachodu linją łączącą jej stanowisko z cechami 39 i 54 (na brzegu Wisły, ze wschodu zaś linją łączącą jej stanowisko z cechą 29,5 (na skraju lasu Grudziądzkiego) (wszystkie te miejscowości wyłącznie), nie dając zaskoczyć własnego szwadronu przez nieprzyjaciela.

b) Położenie nieprzyjaciela: Nieprzyjaciel zajął w dniu wczorajszym miasto Grudziądz i wysunął konne patrole w kierunku południowym. Dalszych wiadomości o nim brak.

VII. **Minutowy program instruktora:**

Od godz. 7—7.20: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych, tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.20—7.40: Siodłanie koni i przygotowywanie się do wymarszu.

7.40—8.10: Odmarsz z koszar Ob. S. K., marsz szosą Chełmińską do Hartseinfbr. i przybycie na miejsce.

8.10—8.20: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie.

8.20—8.35: Zaciągnięcie placówki i wyznaczenie miejsca dla koniowodów.

8.35—9: Organizacja służby na placówce.

9—9.20: Wystawienie i zmiana czujek, oraz wysłanie patroli celem obserwacji przedpola.

9.20—9.40: Łączność między placówką a czujkami oraz między nią a oddziałem ją wystawiającym i zorganizowanie obrony.

9.40—10.20: Zachowanie się placówki wobec nieprzyjaciela (patrz instrukcję dla dowódcy upozorowanego nieprzyjaciela).

10.20—10.35: Omówienie ćwiczenia w Hartseinfbr.

10.35—11: Marsz do koszar. (Marsz w szykach zwartych).

11: Koniec ćwiczenia.

VIII. **Instrukcja dla dowódcy upozorowanego nieprzyjaciela:**

Od godz. 8.30—9: Wymarsz oddziału z koszar Ob. S. K. i marsz szosą Chełmińską do lasku ¼ klm. na południowy-wschód od cechy 31,2 (na skrzyżowaniu Chełmińskiej szosy z drogą prowadzącą do Gut Rondsen).

9.30—9.45: Wysłać z lasu na szosę Chełmińską (do cechy 31,2) czterech jeźdźców. Mają oni posuwać się szosą w kierunku placówki. Zbliżywszy się na 100 metrów do linji czujek mają oni zawrócić i odejść galopem w kierunku cechy 31,2.

9.50—10: Ostrzelać stanowisko placówki z lasku ¼ klm. na południowy-wschód od cechy 31,2.

10—10.15: Wyjechać całym oddziałem na szosę Chełmińską i posuwać się drogą prowadzącą na Rondsen, zboczyć z drogi w kierunku cechy 39, ukryć się za nią i ostrzelać placówkę.

10.20: Dołączyć do oddziału ćwiczącego do Hartsteinfbr.

IX. **Najczęściej spotykane podczas ćwiczenia błędy:**

1. Nieumiejętne umieszczenie się żołnierzy w terenie zdradza stanowisko placówki.
2. Żołnierze znajdujący się na czujkach zdradzają się przed nieprzyjacielem pokazując się zanadto.
3. Łączność między placówką i czujkami nie funkcjonuje należycie.
4. Patrole wysłane na przedpole nie wracają wyznaczoną im drogą i nie w oznaczonej porze.
5. Miejsce koniowodów nie jest należycie obrane (konie są widoczne z daleka lub narażone na straty).
6. Żołnierze pełniący służbę na placówce nie wiedzą jak się należy zachować w razie ukazania się nieprzyjaciela.

Część IIa.

Wyszkolenie zbiorowe

Wyszkolenie kadr.

Ćwiczenie № 17.

w terenie z wyszkolenia wojskowego.
w dniu „p“ 1926 roku.
Mapa — plan 1 : 25.000 „Grudziądz“.
Patrz szkic Nr .14.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Placówka.

II. **Cel ćwiczenia:** Obowiązki dowódcy placówki. Zachowanie się placówki wobec nieprzyjaciela.

III. **Teren:** Cecha 37,8 (½ klm. na wschód od wsi Gross Kabilunken).

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział ćwiczący: w składzie 2 podoficerów, 3 starszych szeregowców + 22 szeregowców.

b) Oddział nieprzyjacielski 1 podoficer + 7 szeregowców.

c) Umundurowanie i ekwipunek — polowe.

d) Amunicja ślepa: 1) Pluton ćwiczący 60 naboi + 1. R. K. M.
2) Nieprzyjaciel 32 naboje.

e) Sprzęt: 7 lanc z proporcami celem pozorowania nieprzyjaciela.

V. **Program ćwiczenia:**

1. Rozpoznanie przez dowódcę placówki terenu celem wyboru stanowiska.
2. Zaciągnięcie placówki.
3. Kierunek obserwacji. (pas).
4. Tymczasowe dyspozycje dowódcy placówki celem zapewnienia bezpieczeństwa w czasie orga-

nizacji służby (wystawienie czujek konnych, względnie wysłanie patroli na przedpole).
5. Organizacja służby na placówce.
6. Wystawienie czujek.
7. Rozkaz dowódcy placówki:
   1. miejsca wystawienia czujek.
   2. miejsce ustawienia placówki.
   3. koniowody.
   4. łączność między placówką a czujkami.
   5. patrole, które należy wysłać na przedpole.
   6. zorganizowanie obrony.
8. Łączność z sąsiedniemi placówkami.
9. Meldunek dowódcy placówki do oddziału o zaciągnięciu placówki.
10. Zmiana czujek.
11. Wybór drogi odwrotu.
12. Zachowanie się placówki wobec nieprzyjaciela.

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Placówka Nr. 2 w sile plutonu, wystawiona od pułku stacjonowanego w Marusz-Engelsburg zajmuje stanowisko na wzgórzu 37,8 (½ klm. na wschód od wsi Gross Kabilunken). Ma ona za zadanie obserwować w pasie ograniczonym od północy linją łączącą jej stanowisko z cechą 29,2 (na drodze Marusz-Pastwisko) i ze wsią Pastwisko — od południa linją łączącą jej stanowisko z cechą 27,4 (na północ od Nonnen-Kabilunken) (wszystkie te miejscowości wyłącznie) nie dając zaskoczyć własnego pułku przez nieprzyjaciela. Placówka Nr. 1 w składzie ½ plutonu, znajduje się przy moście na Maruszer Fliess, placówka Nr. 3, w składzie ½ plutonu na wzgórzu 89,4. (1 klm. na południowy-wschód od cechy 37,8, zajmowanej przez placówkę Nr. 2).

b) Położenie nieprzyjaciela: Konne patrole nieprzyjacielskie meldowano w Tursnitz, Piasken i Hannowo.

VII. **Minutowy program instruktora:**

Od godz. 6—6.15: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych, tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

6.15—6.30: Siodłanie koni i przygotowywanie się do wymarszu.

6.30—7.20: Odmarsz z koszar Ob. S. K., marsz szosą Reh-Krug-Marusz i przybycie na południowy skraj Gut-Marusz.

7.20—7.35: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie wyznaczenie przez instruktora na upozorowane placówki Nr. 1 i 3 po 1 starszym szeregowcu i po 3 szeregowców, wysłanie ich celem obsadzenia tych placówek oraz wyznaczenie jednego podoficera celem pozorowania dowództwa pułku i odbioru meldunków od placówki Nr. 2.

7.35—8: Wyznaczenie jednego podoficera na dowódcę placówki, rozpoznanie przez tego podoficera pod kontrolą istruktora terenu, celem umieszczenia placówki na wzgórzu 37,8.

8—8.15: Tymczasowe dyspozycje dowódcy placówki celem zapewnienia bezpieczeństwa w czasie organizacji służby (wystawienie czujek konnych, względnie wysłanie patroli na przedpole).

8.15—8.30: Zaciągnięcie placówki.

8.30—9: Rozkaz dowódcy placówki.

9—9.20: Organizacja służby na placówce, wystawienie czujek i łączność z sąsiedniemi placówkami.

9.20—9.30: Meldunek dowódcy placówki do oddziału o zaciągnięciu placówki.

9.30—9.45: Zmiana czujek.

9.45—10.05: Zachowanie się placówki wobec nieprzyjaciela, meldunki dowódcy placówki.

10.05—10.15: Omówienie ćwiczenia na wzgórzu 37,8.

10.15—11: Marsz do koszar. (Kolumna sekcji dwójkami i czwórkami).

11: Koniec ćwiczenia.

VIII. **Instrukcja dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela:**

Od godz. 8.30—9.20: Wymarsz z koszar Ob. S. K., marsz drogą Wasserwerk. Reh-Krug, Kr. (na skrzyżowaniu szosy z polną drogą, prowadzącą do wsi Pastwisko), tą drogą przez wieś Pastwisko, do cechy 29,2, następnie drogą na południe do wsi Gr. Kabilunken (zająć stojący oddzielnie w polu zachodni budynek tej wsi.

9.25: Wysłanie 3 jeźdźców drogą prowadzącą ze wsi Gr. Kabilunken na wschód do cechy 37,8 i następnie drogą zdążającą ku południowi do poje-

dyńczego budynku ½ klm. na południe od zu Skarschewo przy załamaniu się drogi (cecha 54).

9.40—9.55: Ci jeźdźcy mają wyjechać na drogę prowadzącą z zu Skarschewo do cechy 37,8 zbliżyć się do północnych zabudowań zu Skarschewo, zatrzymać się na drodze, następnie zawrócić i odejść do budynku, z którego poprzednio wyjechali.

9.55—10.05: Ukazać się z resztą pozostałych do dyspozycji ludzi na drodze prowadzącej ze wsi Gross Kabilunken w kierunku cechy 37,8. Zawrócić na drogę prowadzącą ku północy przez Maruscher-Fliess w kierunku cechy 29,2, zatrzymać się za budynkiem znajdującym się przy moście na Maruscher-Fliess, ukryć się za nim i ostrzelać stanowisko placówki.

10.05: Zbiórka na wzgórzu 37,8.

IX. **Najczęściej napotykane podczas ćwiczenia błędy:**

1. Dowódca placówki zapomina wyznaczyć swego zastępcę.
2. Nie umie powtórzyć ogólnego założenia i zadania placówki.
3. Nie umie obrać odpowiadającego wymaganiom dobrej obserwacji i obstrzału stanowiska dla placówki, niewidocznego od strony nieprzyjaciela.,
4. Nie umie ułożyć planu, zaciągnięcia placówki i organizacji na niej służby (oszczędność na czasie).
5. Tymczasowe dyspozycje dowódcy placówki celem zapewnienia bezpieczeństwa w czasie organizacji na niej służby są często niewłaściwe. Absorbują one niepotrzebnie dużą ilość ludzi, osłabiając tem wartość bojową placówki.
6. Rozkaz dowódcy placówki nie jest ścisłym, treściwym i jasnym, nie ujmuje on wszystkich przepisanych regulaminem punktów.
7. Łączność z sąsiedniemi placówkami, z czujkami oraz z czatą główną (w danym wypadku ze sztabem pułku w Gut-Marusch) nie jest należycie utrzymywana. (Drogi, któremi posuwają się gońcy zdradzają nieprzyjacielowi stanowisko placówki.
8. Przy wysyłaniu patroli czatowniczych na przedpole dowódca placówki zapomina podać im drogę i godzinę powrotu.

9. Przy pojawieniu się nieprzyjaciela dowódca placówki traci głowę i nie wie co począć.

Ćwiczenie № 18.

w dniu „r“ 1926 roku.

Mapa — plan 1 : 25.000 „Grudziądz“.
Patrz szkic Nr. 15.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Patrol ubezpieczający stojący w miejscu.

II. **Cel ćwiczenia:** Obowiązki dowódcy patrolu, zachowanie się patrolu wobec nieprzyjaciela.

III. **Teren:** Szosa Wasserwerk, Reh-Krug, Liebenwalde do wsi Pastwisko.

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział ćwiczący: 3 podoficerów + 2 starszych szeregowców + 16 szeregowców .
b) Oddział pozorujący szwadron: 1 podoficer + 8 szeregowców.
c) Oddział nieprzyjacielski: 1 podoficer + 5 szeregowców.
d) Umundurowanie i ekwipunek — polowe.
e) Amunicja ślepa: 1) Oddział własny 50 naboi.
2) Oddział nieprzyjacielski 40 naboi.
f) Sprzęt: 5 lanc z proporcami celem upozorowania nieprzyjaciela.

V. **Program ćwiczenia:**

1. Definicja patrolu ubezpieczającego, jego skład i zadanie.
2. Zrozumienie przez dowódcę patrolu otrzymanego rozkazu i powtórzenie go.
3. Obserwacja nieprzyjaciela w pewnym punkcie do oznaczonego czasu.
4. Sposób umieszczenia się patrolu na punkcie skąd ma przeprowadzić obserwację.
5. Sposób obserwacji dowódcy patrolu.
6. Główny kierunek obserwacji.
7. Meldunki dowódcy patrolu.
8. Miejsce i godzina powrotu patrolu.
9. Zachowanie się wobec nieprzyjaciela.

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Własny szwadron zwiadowczy ma wyruszyć w dniu dzisiejszym o godzinie 9,30 z Grudziądza do Chełmna. Celem ubezpieczenia lewego skrzydła szwadronu, zostaje wysłany z Grudziądza o godzinie 7,30 patrol w składzie 1 + 8 szosą na Wasserwerk, Reh-Krug, Liebenwalde do wsi Pastwisko z zadaniem obserwacji szosy Marusz-Grudziądz do godziny 10,10, meldując przez gońców o spostrzeżonym nieprzyjacielu dowódcy szwadronu poczem dołączyć do szwadronu drogą Pastwisko, Liebenwalde, Miszke-Kr., gdzie szwadron zatrzyma się na 20 minutowy postój.

b) Położenie nieprzyjaciela: Patrole kawalerji nieprzyjacielskiej meldowano we wsi Engelsburg i w lesie na północ od tej miejscowości. Dzisiaj o świcie patrol w sile 6 ludzi wkroczył do Marusza.

VII. **Minutowy program instruktora:**

Od godz. 7—7.15: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych, tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.15—7.30: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.30—8.05: Odmarsz z koszar Ob. S. K. szosą Wasserwerk, Reh-Krug, Liebenwalde i przybycie do wsi Pastwisko.

8.05—8.15: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie, wyznaczenie 8 szeregowców na patrol i jednego podoficera na dowódcę patrolu.

8.15—8.30: Zrozumienie przez dowódcę patrolu otrzymanego rozkazu i powtórzenie go.

8.30—8.50: Sposób umieszczenia się patrolu na punkcie skąd ma on przeprowadzić obserwację.

8.50—9.15: Sposób obserwacji dowódcy patrolu, główny kierunek obserwacji patrolu.

9.15—10: Zachowanie się patrolu wobec nieprzyjaciela. (Patrz instrukcję dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela). Po każdorazowem ukazaniu się nieprzyjaciela, wysłanie przez dowódcę patrolu meldunku do d-cy szwadronu.

10—10.10: Zbiórka patrolu na punkcie obserwacyjnym.

10.10—10.40: Marsz patrolu do Mischke-Krug.
10.40—10.55: Omówienie ćwiczenia.
10.55—11.30: Marsz do koszar.
11.30: Koniec ćwiczenia.

VIII. **Instrukcja dla dowódcy oddziału pozorującego maszerujący szosą Chełmińską szwadron.**

Od godz. 9.30—10.20: Wymarsz z koszar Ob. S. K. i marsz szosą Chełmińską do Mischke-Krug. (Posuwać się stępem). Dowódca patrolu wysłanego do Pastwiska będzie nadsyłał po drodze meldunki.

10.20—10.40: Czekać w Mischke-Krug dołączenia patrolu.

IX. **Instrukcja dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela**

Od godz. 8.15—9: Wymarsz z koszar Ob. S. K., marsz szosą Wasserwerk, Reh-Krug, fort Gatsch i przybycie do zabudowań „zu Polnisch Wangerau" 1 kilometr nie dojeżdżając do Gut-Marusch, (między cechami 29,9 i 29,2 na szosie).

9.10—9.25: Wysłać 3 jeźdźców. Mają oni posuwać się kłusem do cechy 29,9, poczem zawrócić na drogę prowadzącą do folwarku Espenhain i ukryć się w budynkach tego folwarku.

9.35—9.45: Jeźdźcy ci mają ostrzelać patrol znajdujący się we wsi Pastwisko, poczem odejść galopem do swego oddziału.

9.45—9.55: Wyruszyć całym oddziałem drogą prowadzącą z Gut Marusch do wsi Pastwisko, zatrzymać się na wzgórzu 29,2, poczem ruszyć dalej w kierunku pierwszego budynku, znajdującego się na południu od tej drogi i ukryć się za nim.

10—10.10: Dołączyć do oddziału ćwiczącego we wsi Pastwisko.

X. **Najczęściej spotykane podczas ćwiczenia błędy.**

1. Dowódca patrolu nie potrafi powtórzyć otrzymanego rozkazu.
2. Nie umie wybrać odpowiedniego punktu w terenie odpowiadającego wymogom dobrej obserwacji, obstrzału i zarazem ukrycia się patrolu.
3. Sposób meldowania dowódcy patrolu do kolumny przez gońców nie odbywa się w sposób właściwy. Dowódca patrolu zapomina często podać gońcowi chód jakim ma jechać, miejsce gdzie ma

szukać dowódcę kolumny ubezpieczanej oraz miejsce dokąd ma powrócić.

4. Wracając po skończonej służbie do oddziału, nie umie rozliczyć dokładnie czasu potrzebnego mu na przebycie przestrzeni oddzielającej go od oddziału, co powoduje spóźnienie lub za wczesne przybycie patrolu.

Ćwiczenie № 19.

w dniu „s“ 1926 roku.

Mapa — plan 1 : 25.000 „Grudziądz“.
Patrz szkic Nr. 16.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Patrol ubezpieczający wysłany przed szpicę maszerującej kolumny.

II. **Cel ćwiczenia:** Obowiązki dowódcy patrolu, zachowanie się patrolu wobec nieprzyjaciela.

III. **Teren:** Szosa Grudziądz, Kl. Tarpen, Eichenkranz, Geftüg. Zugt, Bhf. Wossarken, Klodtken.

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział ćwiczący: 3 podoficerów, 2 starszych szeregowców + 24 szeregowców.
b) Upozorowanie dowódcy szwadronu 1 podoficer.
c) Oddział nieprzyjacielski: 1 podoficer + 5 szeregowców.
d) Amunicja ślepa: 1) Oddział własny 60 naboi.
2) nieprzyjaciel 40 naboi + 1. R. K. M. (2 taśmy).
e) Sprzęt: 5 lanc z proporcami celem upozorowania nieprzyjaciela.
f) Umundurowanie i ekwipunek — polowe.

V. **Program ćwiczenia:**

1. Skład i zadanie patrolu ubezpieczającego, wysłanego przed szpicę maszerującej kolumny.
2. Dokładne zrozumienie przez dowódcę patrolu otrzymanego rozkazu i powtórzenie go.
3. Przestudjowanie zadania patrolu na mapie.
4. Obrachowanie przez dowódcę patrolu szybkości z jaką będzie musiał się z patrolem posuwać.
5. Wykonanie przez patrol skoków (umiejętne wykorzystanie terenu).

6. Obserwacja patrolu w kierunku marszu, wybór punktów obserwacyjnych w terenie i umieszczenie się na nich, metody obserwacji.
7. Organizacja przez dowódcę patrolu — służby patrolu.
8. Badanie mieszkańców (stwierdzenie czy droga jest wolna).
9. Wysłanie flankierów i łączność z nimi patrolu.
10. Zachowanie się wobec nieprzyjaciela.
11. Meldowanie (uprzedzanie dowódcy ubezpieczanego oddziału o grożącem niebezpieczeństwie).

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: W dniu wczorajszym, wieczorem, szwadron straży przedniej własnej Brygady wkroczył do miasta Grudziądza, gdzie stanął na nocleg. Przed wymarszem szwadronu z Grudziądza, wysyła dowódca szwadronu w dniu dzisiejszym o godz. 7,30 przed szpicę szwadronu w kierunku wschodnim drogą Kl. Tarpen, Eichenkranz, Klodtken, patrol ubezpieczający w sile 1 + 12 z zadaniem posuwania się wspomnianą szosą obserwując nieprzyjaciela:

1. a) z Eichenkranz w kierunku Geftüg Zucht (na północnym brzegu Tarpener See) oraz w kierunku folwarku Tarpen.
   b) z Geftüg Zucht w kierunku Wossarken i toru kolejowego na południowy-wschód od szosy.
   c) z Bhf. Wossarken w kierunkach północnym, wschodnim i południowo-wschodnim.
   d) Ze wsi Klodtken w kierunku cechy 64,7 (½ klm. na północny wschód od Dorf-Klodtken, w kierunku Dorf-Klodtken oraz w kierunku Wygodda.
2. Czas osiągnięcia tych punktów:
   a) Eichenkranz — godzina 8.25.
   b) Geftüg Zucht — godzina 8.40.
   c) Bhf. Wossarken — godzina 9.
   d) Wieś Klodtken — godzina 9.15.

Patrol ma przesyłać meldunki terminowe z tych punktów oraz meldować o ruchach nieprzyjaciela w czasie marszu — przez gońców do dowódcy szwadronu po drodze marszu. Dołączyć do szwa-

dronu po jego nadejściu w Klodtken, szwadron wyruszy z Grudziądza o godzinie 8.15.

b) **Położenie nieprzyjaciela:** Nieprzyjaciel znajduje się w odwrocie, drobne patrole jego kawalerji meldowano dzisiaj o godzinie 5-tej na linji Wossarken—folwark Gros Tarpen, wieś Gros Tarpen.

VII. **Minutowy program instruktora:**

7—7.15: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych, tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.15—7.30: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.30—7.50: Odmarsz z koszar Ob. S. K. i przybycie do Kl. Tarpen.

7.50—8.05: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie, wyznaczenie 12-u szeregowców na patrol i jednego podoficera na jego dowódcę. Rozkaz dowódcy patrolu i organizacja służby patrolu.

8.05—8.25: Wykonanie pierwszego skoku z Kl. Tarpen do Eichenkranz, obserwacja patrolu, wysyłanie flankierów i łączność z nimi, badanie mieszkańców, zachowanie się wobec nieprzyjaciela i meldowanie.

8.25—8.40: Wykonanie drugiego skoku, czynności te same.

8.40—9: Wykonanie trzeciego skoku, czynności te same.

9—9.15: Wykonanie czwartego skoku, czynności te same.

9.25—9.40: Omówienie ćwiczenia w Klodtken.

9.40—11: Marsz do koszar drogą Klodtken, Gros Tarpen, Tusz, Waldhof (marsz patrolami pod dowództwem podoficerów).

11: Koniec ćwiczenia.

VIII. **Instrukcja dla podoficera pozorującego szwadron.**

8.15: Wyruszyć z koszar Ob. S. K. i posuwać się szosą przez wsie Kl. Tarpen, Eichenkranz, Geftüg-Zucht, Bhf. Wossarken do Klodtken. Maszerować z szybkością 10 kilometrów na godzinę, tak, ażeby być we wsi Klodtken o godzinie 9.25.

Patrol dotrze do Eichenkranz o godzinie 8.25, do Geftüg-Zucht o godzinie 8.40, do Bhf. Wossarken o godzinie 9 i do Klodtken o godzinie 9.15. Należy być przygotowanym do przyjmowania po drodze marszu meldunków terminowych i sytuacyjnych od patrolu.

Meldunki terminowe będą nadsyłane przez dowódcę patrolu.

1. Z Eichenkranz,
2. z Geftüg-Zucht,
3. z Bhf. Wossarken,
4. ze wsi Klodtken.

IX. **Instrukcja dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela.**

7.20—8.35: Wyruszyć z koszar Ob. S. K. drogą przez Waldhof, Tusch, Gr. Tarpen do Eichenkranz; dalej szosą do Geftüg-Zucht, gdzie pozostawić 4-ch jeźdźców, zatrzymać się z oddziałem na dworcu kolejowym Wossarken.

8.40: Jeźdźcy, którzy pozostali w Geftüg-Zucht, po spostrzeżeniu zbliżającego się do tej miejscowości patrolu, mają wycofać się galopem wzdłuż szosy do Bhf. Wossarken i dołączyć do oddziału.

9: Po ukazaniu się patrolu, ostrzelać go z Bhf. Wossarken ogniem R. K. M., poczem wycofać się całym oddziałem do Klodtken, zajmując oddzielne budynki, znajdujące się na południe od szosy na drodze Klodtken—Gr. Tarpen.

9.15: Po ukazaniu się patrolu, ostrzelać go z tych budynków ogniem R. K. M., poczem wycofać sie do budynków, znajdujących się przy szosie.

9.25: Dołączyć do ćwiczącego oddziału.

X. **Najczęściej spotykane podczas ćwiczenia błędy.**

1. Dowódca patrolu nie rozumie dokładnie otrzymanego rozkazu i myli się w sytuacji przy jego powtórzeniu.
2. Nie daje odpowiednich zarządzeń swoim podwładnym celem zorganizowania służby i funkcjonowania patrolu.
3. Nie umie dokładnie obrachować szybkości, z jaką będzie miał się z patrolem poruszać, ażeby na czas osiągnąć wymienione w zadaniu punkty obserwacyjne.

4. Wykonanie przez patrol skoków nie jest prawidłowe, naraża się on często na spostrzeżenie przez nieprzyjaciela, przebywając w wolnem tempie przestrzenie otwarte.
5. Obserwacja dowódcy patrolu i członów patrolu nie funkcjonuje należycie, punkty obserwacyjne nie są należycie obierane.
6. Meldowanie odbywa się w sposób niewłaściwy, dowódca patrolu zapomina wymienić gońcowi tempo, którem ma się on poruszać i miejsce, gdzie należy szukać dowódcę kolumny oraz miejsce powrotu gońca do patrolu.

Ćwiczenie № 20.

w dniu „t“ 1926 r. Mapa: Plan 1 : 25.000 „Grudziądz“. Patrz szkic Nr. 17.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Patrol ubezpieczający (ruchomy), wysłany na flankę maszerującego oddziału.

II. **Cel ćwiczenia:** Obowiązki dowódcy patrolu, zachowanie się patrolu wobec nieprzyjaciela.

III. **Teren:** Szosa Grudziądz, Wasserwerk-Reh-Krug, Liebenwalde, Conradsfelde, Piasken.

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział ćwiczący: *2* podoficerów + *2* starszych szeregowców + 15 szeregowców.
b) Oddział pozorujący szwadron własny: 1 podoficer + 8 szeregowców.
c) Oddział nieprzyjacielski: *2* podoficerów + 6 szeregowców.
d) Umundurowanie i ekwipunek: polowe.
e) Amunicja ślepa:
   1) Oddział ćwiczący: 36 naboi;
   2) Oddział nieprzyjacielski: 50 naboi.
f) Sprzęt: 6 lanc z proporcami celem upozorowania nieprzyjaciela.

V. **Program ćwiczenia:**

1. Zadanie ruchomego patrolu, wysłanego na flankę maszerującego oddziału.
2. Dokładne zrozumienie przez dowódcę patrolu otrzymanego zadania i powtórzenie go.

3. Przestudjowanie zadania patrolu przez jego dowódcę na mapie.
4. Obrachowanie przez dowódcę, patrolu szybkości z jaką będzie musiał się poruszać z patrolem, stosując ją do ruchu maszerującej kolumny.
5. Zorganizowanie służby patrolu.
6. Sposób wykonywania przez patrol skoków (wykorzystanie terenu).
7. Obserwacja patrolu w nakazanym kierunku, wybór punktów obserwacyjnych w terenie, umieszczenie się na tych punktach, metody obserwacji.
8. Wysyłanie flankierów i łączność z nimi patrolu.
9. Zwiady w kierunku marszu i w stronę zagrożonej flanki oddziału.
10. Zachowanie się wobec nieprzyjaciela.
11. Meldowanie za pomocą gońców.
12. Utrzymywanie łączności z maszerującą kolumną za pomocą gońców (ewentualnie małego patrolu łącznikowego).

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Własny szwadron maszeruje drogą (tak zwaną czarną) folwark Rothof, przez las na południe, drogą prowadzącą przez cechy 28,—26,5—25,9—23,3; następnie wschodnim brzegiem Rudnickiego Jeziora do cechy 28,5 i dalej na południe w kierunku wsi Hannowo; szybkość posuwania się szwadronu 6 klm. na godzinę. Celem ubezpieczenia własnego lewego skrzydła, wysyła dowódca szwadronu z Grudziądza (koszary Ob. S. K.) o godzinie 8-ej patrol w składzie 1 + 12 szosą Grudziądz, Wasserwerk, Reh-Krug, Liebenwalde, Conradsfelde, Piasken, z zadaniem obserwacji w kierunku wschodnim i uprzedzania dowódcy szwadronu o ruchach i zamiarach nieprzyjaciela za pomocą meldunków. Patrol dołączy do szwadronu po przybyciu do załamania się szosy (½ klm. nie dochodząc do wsi Piasken) — do cechy 28,5 (pięciodróg na brzegu jeziora Rudnickiego).

b) Położenie nieprzyjaciela: Drobne patrole kawalerji nieprzyjacielskiej meldowano w Engelsburg i Alt-Vorwerk.

VII. **Minutowy program instruktora:**

7—7.15: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych, tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.15—7.35: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.35—7.50: Przestudjowanie zadania patrolu przez jego dowódcę na mapie.

Obrachowanie przez dowódcę patrolu szybkości, z jaką będzie musiał się poruszać z patrolem, stosując ją do ruchu maszerującej kolumny.

7.50—8: Rozkaz dowódcy patrolu.

Zorganizowanie służby patrolu.

8—8.10: Pierwszy skok na południowy skraj lasu ¼ klm. na południe od Wasserwerk.

W czasie wykonania skoku, wysłanie flankierów i łączność z nimi.

Obserwacja patrolu w nakazanym kierunku, wybór punktu obserwacyjnego w terenie przez dowódcę patrolu, umieszczenie się patrolu na punkcie obserwacyjnym po wykonaniu skoku, metody obserwacji.

8.10—8.15: Wykonanie drugiego skoku na południowy skraj miejscowości Reh-Krug, czynności te same.

8.15—8.20: Wykonanie trzeciego skoku do fortu (1 klm. na południe od Reh-Krug, na szosie Reh-Krug—Liebenwalde.

8.20—8.35: Zachowanie się wobec nieprzyjaciela (patrz instrukcję dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela).

Decyzja dowódcy patrolu, wysłanie meldunku do szwadronu.

8.35—8.40: Wykonanie czwartego skoku na południowy skraj wsi Liebenwalde.

8.40—8.55: Zachowanie się wobec nieprzyjaciela.

Decyzja dowódcy patrolu, nawiązanie łączności ze szwadronem za pomocą gońca, — meldunek.

8.55—9: Wykonanie piątego skoku do lasku, znajdującego się przy szosie (na południe od Maruscher Fliess).

9—9.10: Zachowanie się wobec nieprzyjaciela, Decyzja dowódcy patrolu.
Meldunek do szwadronu za pomocą gońca.

9.10—9.15: Ostatni skok patrolu na załamanie się szosy ½ klm. na północ od wsi Piasken.

9.15—9.20: Dołączenie do szwadronu (cecha 28,5—pięciodróg na południowym brzegu Rudnickiego Jeziora).

9.20—9.35: Omówienie ćwiczenia.

9.35—10.15: Marsz do koszar. (Po drodze wykonanie skoków).

10.15: Koniec ćwiczenia.

VIII. **Instrukcja dla dowódcy oddziału pozorującego szwadron.**

8.30—9.20: Wymarsz z koszar Ob. S. K. i marsz drogą leśną, prowadzącą przez folwark Rothhof, cechy 28,—26,5,—25,9,—23,3 do cechy 28,5 (pięciodróg na południowym skraju Rudnickiego Jeziora).

Poruszać się z szybkością 6-ciu klm. na godzinę w szyku głębokim.

Na wzgórzu 28,5 zatrzymać się.

IX. **Instrukcja dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela.**

7.30—8: Wymarsz z koszar Ob. S. K. szosą Grudziądz, Wasserwerk, Rehkrug, Kr. (na skrzyżowaniu się szosy Wasserwerk-Marusz z polną drogą, prowadzącą ze wsi Gatsch do wsi Pastwisko i tą drogą do lasku ¾ klm. na północ od wsi Pastwisko.

8.20—8.25: Ostrzelać patrol z zachodniego skraju lasu, poczem wycofać się galopem do wsi Pastwisko.

8.40—8.45: Ostrzelać patrol z zachodniego skraju wsi Pastwisko, poczem wycofać się galopem do cechy 29,2 (na drodze Pastwisko—Marusz), skąd podążyć kłusem do Gr. Kabilunken.

9—9.10: Ukazać się całym oddziałem w szyku luźnym na zachodnim skraju wsi Gr. Kabilunken, wysunąć się ze wsi stępem w kierunku Tursnitzer Fliess, poczem zawrócić i ukryć się galopem za

budynki wsi Gr. Kabilunken. (Osobno stojące w polu koło Tursnitzer Fliess budynki).

9.10—9.30: Dołączyć do plutonu na cechę 28,5 (pięciodróg na południowym brzegu Rudnickiego Jeziora).

X. **Najczęściej spotykane podczas ćwiczenia błędy.**

1. Dowódca patrolu nie potrafi powtórzyć i objaśnić żołnierzom otrzymanego zadania.
2. Nie zwraca uwagi na sposób posuwania się flankierów i na łączność z nimi.
3. Nie umie obliczyć dokładnie szybkości, z jaką będzie miał się poruszać, pozostaje w tyle kolumny lub za bardzo ją wyprzedza.
4. Przy wykonaniu skoków dowódca patrolu nie wykorzystuje należycie terenu, narażając się zupełnie niepotrzebnie na spostrzeżenie przez nieprzyjaciela.
5. Obieranie punktów obserwacyjnych nie jest właściwem.
6. Przy wysyłaniu gońców z meldunkami do kolumny dowódca patrolu zapomina zazwyczaj wyznaczyć im tempo, którem mają się oni poruszać.

Ćwiczenie № 21.

w dniu „u“ 1926 r. Mapa plan 1 : 25.000 „Grudziądz“. Patrz szkic Nr. 18.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Szpica straży przedniej w marszu czołowym.

II. **Cel ćwiczenia:** Obowiązki dowódcy szpicy, mechanizm posuwania się szpicy.

III. **Teren:** Folwark Rothhof i szosą Chełmińską na południe do Bhf. Miszke.

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział ćwiczący, złożony z 1 podoficera + 2 starszych szeregowców + 10 szeregowców.

b) Oddział pozorujący oddział przedni straży przedniej, złożony z 1 podoficera + 1 starszego szeregowca + 20 szeregowców.

c) Umundurowanie i ekwipunek: polowe.

V. **Program ćwiczenia:**

1. Definicja szpicy straży przedniej, jej skład i zadanie.
2. Odległość szpicy od oddziału przedniego straży przedniej (wpływ terenu na tę odległość).
3. Sposób posuwania się szpicy, skoki, ich długość.
4. Szybkość posuwania się szpicy.
5. Skoordynowanie ruchów flankierów przednich i bocznych.
6. Sposób obserwacji flankierów.
7. Wzrokowa łączność flankierów między sobą i z gros szpicy.
8. Rozpoznanie przez szpicę miejscowości zaludnionych, cieśnin, lasów.
9. Łączność szpicy z oddziałem przednim straży przedniej.
10. Zachowanie się szpicy przy zatrzymaniu się oddziału.
11. Rozkaz dowódcy szpicy przed wymarszem.
12. Obowiązki dowódcy szpicy, jego zachowanie się podczas posuwania się szpicy.

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Własny szwadron w straży przedniej pułku wyruszył w dniu dzisiejszym z Grudziądza o godzinę 8.10 i posuwa się w kierunku południowym szosą Grudziądz, Bhf. Miszke, Miszke Kr., Ruda, wysyłając po osi swego marszu szpicę w składzie 1 + 12.

b) Położenie nieprzyjaciela: Wiadomości o nieprzyjacielu brak.

VII. **Minutowy program instruktora:**

7—7.15: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych, tyczących się przerabianego, ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.15—7.35: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.35—7.45: Odmarsz z koszar Ob. S. K. i przybycie na punkt wyjściowy do rzeźni końskiej (¾ klm. na południe od Kallinken na szosie Chełmińskiej).

7.45—7.55: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie, wyznaczenie jednego podoficera na

dowódcę szpicy, 12 szeregowców na szpicę oraz danie wskazówek oddziałowi przedniemu straży przedniej.

7.55—8.10: Definicja szpicy przez dowódcę szpicy, jego rozkaz celem zorganizowania szpicy, wyznaczenie flankierów itd.

8.10—8.20: Wykonanie pierwszego skoku na południowo-wschodni skraj lasu ¼ klm. na południe od cechy 35,7 na szosie Chełmińskiej.

1. Sposób posuwania się szpicy.
2. Szybkość posuwania się.
3. Skoordynowanie ruchów flankierów przednich i bocznych.
4. Sposób obserwacji przez flankierów.
5. Wzrokowa łączność flankierów między sobą i z gros szpicy.
6. Rozpoznanie przez szpicę miejscowości zaludnionych, cieśnin i lasów.
7. Łączność szpicy z oddziałem przednim straży przedniej.
8. Obowiązki dowódcy szpicy, jego zachowanie się podczas marszu.

8.20—8.25: Drugi skok na cechę 31,2 — czynności te same.

8.25—8.30: Wykonanie trzeciego skoku na południowy skraj lasu, znajdującego się koło Hartsteinfbr. Czynności te same.

8.30—8.35: Wykonanie czwartego skoku na południowy skraj Bhf. Miszke.

8.35—8.45: Zachowanie się szpicy przy zatrzymaniu się oddziału.

8.45—9: Zbiórka i omówienie ćwiczenia.

9—10: Zmiana dowódcy szpicy i szeregowców, wchodzących w jej skład, przerobienie tego samego ćwiczenia w drodze powrotnej do koszar.

10: Koniec ćwiczenia.

VIII. **Najczęściej spotykane podczas ćwiczenia błędy.**

1. Dowódca szpicy nie potrafi wydać rozkazu flankierom i nie umie skoordynować ich ruchów.
2. Nie podaje flankierom omówionych znaków.
3. Wysyła niepotrzebnie flankierów bocznych w terenie zupełnie otwartym.

4. Nie umie regulować tempa posuwania się szpicy, galopuje ona niepotrzebnie, zużywając materjał koński.
5. Przy zatrzymaniu się, gros szpicy, — nie wyzyskuje ukryć terenowych.
6. Dowódca szpicy nie sprawdza osobiście meldunków flankierów.
7. Zdarza się często, — szczególnie kiedy ćwiczenie odbywa się na drogach polnych, że szpica zmyla drogę.
8. Gros szpicy odrywa się od oddziału przedniego straży przedniej, tracąc z nim łączność wzrokową.
9. Długość skoków dyktowana przez teren bywa nienależycie wyzyskana.
10. Dowódca szpicy nie poucza flankierów, w jaki sposób należy obserwować zakrycia i miejscowości zaludnione (vide regulamin służby polowej część Ia).
11. Podczas posuwania się szpicy, zachowuje się dowódca jej biernie, nie biorąc czynnego udziału w mechanizmie jej skoków i nie prostując błędów popełnianych przez flankierów.

Ćwiczenie № 22.

w dniu „w“ 1926 r. Mapa: Plan 1 : 25 000 „Grudziądz“.
Patrz szkic Nr. 19.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Szpica straży przedniej w marszu czołowym.

II. **Cel ćwiczenia:** Obowiązki dowódcy szpicy, zachowanie się szpicy wobec nieprzyjaciela.

III. **Teren:** Droga Wasserwerk, Rehkrug, wieś Gatsch do drogi prowadzącej z Deutsch-Wangerau do Polnisch-Wangerau.

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział ćwiczący: 1 podoficer + 2 starszych szeregowców +8 szeregowców.

b) Oddział pozorujący oddział przedni straży przedniej: 1 podoficer + 1 starszy szeregowiec + 13 szeregowców.

c) Oddział nieprzyjacielski: 1 podoficer + 8 szeregowców.
d) Umundurowanie i ekwipunek: polowe.
e) Amunicja ślepa:
1) oddział ćwiczący: 50 naboi;
2) oddział nieprzyjacielski: 45 naboi + 1 R. K. M. z dwoma magazynkami.
f) **Sprzęt:** 8 lanc z proporcami celem upozorowania nieprzyjaciela.

V. **Program ćwiczenia:**

1. Siła i zadanie szpicy.
2. Rozkaz dowódcy szpicy, ujęty w formę treściwą, jasną i zrozumiałą dla ćwiczących żołnierzy.
3. Zorganizowanie przez dowódcę szpicy jej służby.
4. Odległość szpicy od oddziału przedniego straży przedniej.
5. Sposób posuwania się szpicy, mechanizm jej skoków.
6. Szybkość z jaką powinna się szpica poruszać.
7. Skoordynowanie ruchów członów szpicy, zachowanie się jej dowódcy podczas posuwania się.
8. Wybór przez flankierów punktów obserwacyjnych w terenie, umieszczenie się na tych punktach i obserwacja.
9. Wzrokowa łączność flankierów między sobą i ze szpicą.
10. Meldowanie przez flankierów.
11. Łączność szpicy z oddziałem przednim straży przedniej.
12. Zachowanie się dowódcy szpicy i jej członów w razie spotkania sił (patroli) przeciwnika.

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Własny szwadron w straży przedniej pułku wyruszył z m. Grudziądza w dniu dzisiejszym o godzinie 8.10 i porusza się drogą Grudziądz, Wasserwerk, Gatsch, na wschód przez wieś Gatsch do toru kolejowego (przejazd B. W., cecha 55) Gr. Ellernitz, wysyłając po osi swego marszu przed siebie szpicę w składzie 1 + 10.
b) Położenie nieprzyjaciela: Drobne patrole nieprzyjacielskiej kawalerji meldowano na linji Klodtken, Stanisławo—Grabowitz.

VII. **Minutowy program instruktora.**

7—7.15: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych, tyczących się przerabianego ćwiczenia, przez instruktora.

7.15—7.35: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.35—7.45: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie, wyznaczenie jednego podoficera na dowódcę szpicy, 10-ciu szeregowców na szpicę oraz danie wskazówek oddziałowi przedniemu straży przedniej.

7.45—8:

1. Rozkaz dowódcy szpicy ujęty w formę treściwą, jasną i zrozumiałą dla ćwiczących żołnierzy.
2. Zorganizowanie przez dowódcę szpicy jej służby.
3. Wyznaczenie flankierów.

8—8.05: Wykonanie pierwszego skoku na południowy skraj lasu przy Wasserwerk.

1. Sposób posuwania się szpicy.
2. Szybkość posuwania się.
3. Skoordynowanie ruchów członów szpicy.
4. Zachowanie się dowódcy szpicy podczas posuwania się.
5. Obserwacja.
6. Łączność wzrokowa między członami szpicy.
7. Łączność szpicy z oddziałem przednim straży przedniej.

8.05—8.10: Wykonanie drugiego skoku na południowy skraj miejscowości Rehkrug, — czynności te same.

8.10—8.15: Wykonanie trzeciego skoku do cmentarza w Kr. (przy skrzyżowaniu się szosy Rehkrug—Marusch z drogą, prowadzącą do wsi Gatsch), czynności te same.

8.15—8.20: Przetrząśnięcie wsi Gatsch, meldunek flankierów.

8.20—8.30: Wykonanie czwartego skoku do załamania się drogi we wsi Gatsch. Zachowanie się wobec nieprzyjaciela (patrz instrukcję dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela), meldunek

flankierów, decyzja dowódcy szpicy, sprawdzenie przez dowódcę szpicy meldunku flankierów, ugrupowanie członów szpicy przy jej zatrzymaniu się.

8.30—8.45: Wykonanie piątego skoku do drogi prowadzącej z Deutsch-Wangerau do Polnisch-Wangerau. Zachowanie się wobec nieprzyjaciela, czynności te same.

8.45—9: Omówienie ćwiczenia na miejscu piątego skoku po zbiórce, zmiana dowódcy szpicy i szeregowców, wchodzących w jej skład.

9—10: Przerobienie tego samego ćwiczenia w drodze powrotnej do koszar. (Patrz instrukcję dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela.)

VIII. Instrukcja dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela.

7.25—8: Odmarsz z koszar Ob. S. K. szosą Wasserwerk, Reh-Krug, drogą wieś Gatsch, zu Gatsch i przybycie na cechę 23,3.

8.20—8.30: Ostrzelać flankierów szpicy poczem wycofać się galopem za wzgórze znajdujące się na południu od wsi Schadau przy drodze Deutsch-Wangerau-Polnisch-Wangerau.

8.35—8.45: Ostrzelać szpicę ogniem R. K. M. z tego wzgórza.

8.45—9.10: Przesunąć się drogą prowadzącą przez folwark Wangerau, wieś Polnisch Wangerau do cmentarza w Kr. (przy skrzyżowaniu się szosy Marusch Reh-Krug z drogą prowadzącą do wsi Gatsch).

9.25—9.30: Ostrzelać flankierów szpicy, którzy się ukażą na drodze prowadzącej do wsi Gatsch — ogniem R. K. M., po czem wycofać się galopem na południowy skraj miejscowości Reh-Krug.

9.35—9.50: Ostrzelać flankierów szpicy ogniem K. B. K. z Reh-Krug, poczem wycofać się do folwarku Nauhof.

9.50—9.55: Ukazać się na placu ćwiczebnym w szyku luźnym, posuwając się w kierunku koszar.

10. Koniec ćwiczenia.

IX. **Najczęściej napotykane podczas ćwiczenia błędy.**

1. Nieumiejętne wydawanie rozkazu przez dowódcę szpicy.
2. Dowódca szpicy zapomina dać zadanie flankierom oraz podać im umówione znaki.
3. Nie zwraca on uwagi na nieumiejętne wykorzystywanie przez flankierów terenu podczas posuwania się ich i nie prostuje popełnianych przez nich błędów.
4. Nie reguluje tempa posuwania się szpicy (tempo zazwyczaj zbyt szybkie).
5. Dowódca szpicy nie sprawdza osobiście meldunków flankierów.
6. Nie wykorzystuje należycie dogodnych punktów obserwacyjnych.
7. Przy zatrzymywaniu się, człony szpicy nie ukrywają się należycie w terenie, narażając się na niepotrzebne straty.
8. Flankierzy, a za nimi i szpica zmylają drogę marszu.
9. Szpica odrywa się od oddziału przedniego straży przedniej tracąc z nim łączność.
10. Dowódca szpicy zapomina posługiwać się w razie potrzeby ludźmi z oddziału przedniego straży przedniej.
11. Podczas posuwania się szpicy i wykonywania przez jej człony skoków, dowódca szpicy zachowuje się biernie, nie biorąc czynnego udziału w jej poruszaniu się i nie prostuje popełnionych błędów.
12. W razie pojawienia się nieprzyjaciela traci często dowódca szpicy głowę i nie wie co począć.

Ćwiczenie № 23.

w dniu „z“ 1926 roku.

Mapa: Plan 1 : 25.000 „Grudziądz“.
Patrz szkic Nr. 20.

I. **Przedmiot ćwiczenia.** Szpica straży tylnej w marszu odwrotowym.

II. **Cel ćwiczenia:** Obowiązki dowódcy szpicy. Zachowanie się szpicy wobec nieprzyjaciela.

III. **Teren:** Szosa Wasserwerk, Reh-Krug, fort Gatsch (cecha 33,5), most na szosie (cecha 29,2).

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział ćwiczący: 1 podoficer + 2 starszych szeregowców + 10 szeregowców.

b) Oddział pozorujący oddział tylny straży tylnej: 1 podoficer + 14 szeregowców.

c) Oddział nieprzyjacielski: 1 podoficer + 6 szeregowców.

d) Umundurowanie i ekwipunek — polowe.

e) Amunicja ślepa: 1) Oddział ćwiczący — 60 naboi. 2) Oddział nieprzyjacielski 50 naboi.

f) Sprzęt: 8 lanc z proporcami celem upozorowania nieprzyjaciela.

V. **Program ćwiczenia:**

1. Skład i zadanie szpicy straży tylnej kolumny kawalerji.
2. Rozkaz dowódcy szpicy przed jej wyruszeniem.
3. Wyznaczenie przez niego flankierów i organizacja służby szpicy.
4. Sposób posuwania się szpicy straży tylnej (skoki).
5. Sposób posuwania się flankierów tylnich i bocznych.
6. Sposób postępowania flankierów wobec zbliżającego się nieprzyjaciela.
7. Obserwacja.
8. Zachowanie się szpicy wobec nieprzyjaciela.
9. Podtrzymywanie styczności z nieprzyjacielem.
10. Sposób wycofywania się flankierów.
11. Zachowanie się dowódcy szpicy podczas wykonania skoku, jego miejsce i obowiązki.

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Własny szwadron w straży tylnej pułku, cofającego się z miasta Grudziądza w kierunku południowym, ubezpiecza wycofanie się jego po szosie Grudziądz—Marusz. Celem ubezpieczenia szwadronu od zaskoczenia przez nieprzyjaciela wysyła dowódca szwadronu szpicę w składzie 1 + 12.

b) Położenie nieprzyjaciela: Drobne czołowe patrole nieprzyjacielskie meldowano we

wsi Neuhof i Feste Courbiere. Nieprzyjaciel maszeruje na Grudziądz.

VII. **Minutowy program instruktora.**

7—7.15: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych, tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.15—7,35: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.35—7.40: Odmarsz i przybycie na punkt wyjściowy (południowy skraj koszar. Ob. S. K.).

7.40—7.50: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie, wyznaczenie jednego podoficera na dowódcę szpicy i 12 szeregowców w szpicę oraz danie wskazówek oddziałowi tylnemu straży tylnej.

7.50—8.05:

1. Rozkaz dowódcy szpicy przed jej wyruszeniem.
2. Wyznaczenie przez niego flankierów i organizacja służby szpicy.

8.05—8.25: Wykonanie pierwszego skoku na północny skraj Wasserwerk.

1. Sposób posuwania się członów szpicy straży tylnej.
2. Sposób posuwania się flankierów tylnych i bocznych.
3. Zachowanie się dowódcy szpicy podczas wykonywania skoku, jego miejsce i obowiązki.
4. Obserwacja i obrona.
5. Zachowanie się szpicy wobec nieprzyjaciela.
6. Podtrzymywanie styczności z nieprzyjacielem.
7. Sposób postępowania flankierów wobec zbliżającego się nieprzyjaciela.
8. Sposób wycofywania się flankierów.

8.25—8.40: Wykonanie drugiego skoku w styczności z nieprzyjacielem na północny skraj miejscowości Rehkrug, czynności te same.

8.40—9: Wykonanie trzeciego skoku na fort Gatsch (cecha 33,5) — czynności te same.

9—9.20: Wykonanie czwartego skoku na cechę 29,2 (most na szosie ¾ klm. na północny-zachód od Marusch).

9.20—9.35: Zbiórka oddziału, omówienie ćwiczenia przez instruktora.

9.35—10: Powrót do koszar. Marsz patrolami pod dowództwem podoficerów.

VIII. **Instrukcja dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela.** Posuwać się za ćwiczącym oddziałem, starając się zaskoczyć go na miejscach jego skoków, niespodziewanem podejściem i ostrzelaniem.

8.05—8.25: 1. Na północnym skraju Wasserwerk.

8.25—8.40: 2. Na północnym skraju miejscowości Rehkrug.

8.40—9: 3. Na forcie Gatsch (cecha 33,5), starając się tu obejść szpicę od południa przez las.

9—9.35: 4. W okolicy cechy 29,2 przy moście na szosie.

9.35: Dołączyć do oddziału ćwiczącego na (29,2).

IX. **Najczęściej napotykane podczas ćwiczenia błędy:**

1. Niejasny rozkaz dowódcy szpicy, nie zawierający wszystkich niezbędnych punktów.
2. Dowódca szpicy nie zwraca uwagi na umiejętne wykorzystywanie przez flankierów terenu, i na łączność ich tak między sobą, jak i ze szpicą.
3. Flankierzy przed wykonaniem skoku czekają zazwyczaj, stojąc w obliczu zbliżającego się nieprzyjaciela po środku drogi, narażając się na straty.
4. Po odparciu nieprzyjaciela flankierzy cofają się wprost do szpicy zamiast odchodzić ukośnie.
5. Odchodząc flankierzy tracą często wzrokową łączność z nieprzyjacielem.
6. Szpica odrywa się od oddziału tylnego straży tylnej, tracąc z nim łączność.
7. Człony szpicy niepotrzebnie galopują, męcząc konie.
8. Dowódca szpicy nie sprawdza osobiście meldunków flankierów.
9. Nie zna on swego miejsca, skąd mógłby najdogodniej kierować poruszaniem się członów szpicy.

10. Dowódca szpicy zachowuje się zbyt biernie, nie kierując faktycznie mechanizmem poruszania się szpicy.
11. Dowódca szpicy zapomina posługiwać się w razie potrzeby ludźmi z oddziału tylnego straży tylnej.

Ćwiczenie № 24.

w dniu „ż“ 1926 r. Mapa: Plan 1 : 25 000 „Grudziądz“. Patrz szkic Nr. 21.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Patrol rozpoznawczy.

II. **Cel ćwiczenia:** Obowiązki dowódcy patrolu rozpoznawczego.

III. **Teren:** Wasserwek, Rehkrug, Gatsch, Deutsch-Wangerau, folwark Wangerau, cecha 32,3, cecha 29,9 na szosie Marusz—Grudziądz.

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział ćwiczący: 1 podoficer + 3 starszych szeregowców + 11 szeregowców.

b) Oddział przypatrujący się ćwiczeniu: 1 podoficer + 17 szeregowców.

c) Umundurowanie i ekwipunek: polowe.

V. **Program ćwiczenia:**

1. Definicja patrolu rozpoznawczego, jego skład i zadanie.
2. Rozkaz dowódcy patrolu na podstawie otrzymanego zadania.
3. Odpowiedni wybór drogi przez dowódcę patrolu.
4. Posuwanie się i ubezpieczenie się w czasie marszu.
5. Wykorzystanie przez patrol terenu (skoki).
6. Wybór punktów obserwacyjnych i obserwacja z nich.
7. Sposób obserwacji dowódcy patrolu.
8. Wysyłanie flankierów (obowiązki dowódcy patrolu przy ich wysyłaniu).
9. Szybkość posuwania się patrolu.
10. Wysyłanie meldunków przez gońców.

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Szwadron wysłany jako podjazd linją marszu Parsken, Grudziądz, Marusz, Plement, osiągnął w dniu dzisiejszym o godzinie 5.30 jako miejsce swego skoku m. Grudziądz. Z Grudziądza wysyła dowódca szwadronu o godz. 8 nową serję patroli rozpoznawczych.

Patrol Nr. 1 skład 1 + 14 z zadaniem posuwać się linją Grudziądz, Rehkrug, wieś Gatsch, Deutsch-Wangerau, Engelsburg, Okonin, meldując o spotkanym na tej linji nieprzyjaciela, po linji marszu szwadronu, (szosa Grudziądz, Marusz, Plement). Meldunki terminowe nadesłać ze wsi Gatsch i z folwarku Wangerau. Dołączyć do szwadronu na wzgórzu 29,9 (na skrzyżowaniu się szosy Rehkrug—Marusz z polną drogą, prowadzącą do folwarku Espenhain.

b) Położenie nieprzyjaciela: Drobne patrole kawalerji nieprzyjacielskiej meldowano na linji Nicwalde—Okonin.

VII. **Minutowy program instruktora:**

7—7.15: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.15—7.30: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.30—7.35: Odmarsz i przybycie na punkt wyjściowy (południowy skraj koszar Ob. S. K.). Wyznaczenie dowódcy patrolu (podoficera) i 14-u szeregowców na patrol.

7.35—7.55: Powtórzenie założenia przez dowódcę patrolu w terenie, rozkaz dowódcy patrolu i organizacja służby (plan działań).

7.55—8.5: Wykonanie skoku na południowy skraj lasu ¼ klm. na południe od Wasserwerk.

1. Posuwanie się i ubezpieczanie się w czasie marszu.
2. Wykorzystanie przez patrol terenu.
3. Wybór punktów obserwacyjnych, obserwacja.
4. Sposób obserwacji dowódcy patrolu.

5. Wysyłanie flankierów, obowiązki dowódcy patrolu przy ich wysyłaniu.
6. Szybkość posuwania się patrolu.

8.5—8.10: Wykonanie skoku na południowy skraj miejscowości Reh-Krug.
Czynności te same.

8.10—8.15: Wykonanie skoku do cmentarza na zakręcie drogi prowadzącej do wsi Gatsch.
Czynności te same.

8.15—8.25: Wykonanie skoku na załamanie się drogi na północnym skraju wsi Gatsch. Wysłanie meldunku terminowego.
Czynności te same.

8.25—8.35: Wykonanie skoku do skrzyżowania się drogi marszu z drogą łączącą wsie Deutsch Wangerau z folwarkiem Wangerau.

8.35—8.45: Wykonanie skoku do folwarku Wangerau. Wysłanie terminowego meldunku.
Czynności te same.

8.45—8.55: Wykonanie skoku do cechy 32,3 (1 klm. na południowy wschód od folwarku Wangerau).
Czynności te same.

8.55—9: Dołączenie do szwadronu na 29,9. (na skrzyżowaniu się szosy Grudziądz-Marusz z polną drogą prowadzącą do folwarku Espenhain).

9—9.15: Omówienie ćwiczenia na 29,9.

9.15—10: Marsz do koszar.

10: Koniec ćwiczenia.

VIII. Najczęściej spotykane podczas ćwiczenia błędy.

1. Dowódca patrolu nie rozumie sytuacji i otrzymanego zadania.
2. Rozkaz dowódcy patrolu nie jest ujęty w należyte ramy.
3. Wybór drogi posuwania się patrolu nie jest odpowiedni.
4. Dowódca patrolu wysyła niepotrzebnie dużą ilość flankierów.
5. Mechanizm posuwania się patrolu i jego skoki nie są zastosowane do terenu.
6. Obserwacja nie jest należycie przeprowadzona.
7. Tempo posuwania się patrolu jest za szybkie.
8. Podoficer nie umie napisać należycie meldunku.

Ćwiczenie № 25.

w dniu „y“ 1926 roku.

Mapa: Plan 1 : 25.000 „Grudziądz“.
Patrz szkic Nr. 22.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Patrol rozpoznawczy.

II. **Cel ćwiczenia:** Obowiązki dowódcy patrolu rozpoznawczego, — zachowanie się wobec nieprzyjaciela.

III. **Teren:** Tusz, Gros Tarpen, folwark Gros Tarpen.

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział własny: 1 podoficer + 2 starszych szeregowców + 20 szeregowców.

b) Oddział nieprzyjacielski: 1 podoficer + 9 szeregowców.

c) Umundurowanie i ekwipunek: — polowe.

d) Amunicja ślepa: 1) Oddział własny 60 naboi. 2) Nieprzyjaciel — 50 naboi + 1. R. K. M. z dwoma taśmami.

e) Sprzęt: 9 lanc z proporcami celem upozorowania nieprzyjaciela.

f) Znaki przyjęte: Tarcza pozoruje szwadron nieprzyjacielski.

V. **Program ćwiczenia:**

1. Skład i zadanie patrolu rozpoznawczego.
2. Rozkaz dowódcy patrolu na podstawie otrzymanego zadania.
3. Wybór drogi posuwania się patrolu.
4. Posuwanie się i ubezpieczenie w czasie marszu.
5. Wykorzystanie przez patrol terenu (skoki).
6. Wybór punktów obserwacyjnych i obserwacja.
7. Sposób obserwacji.
8. Wysyłanie flankierów.
9. Szybkość posuwania się patrolu.
10. Wysyłanie meldunków.
11. Zachowanie się wobec nieprzyjaciela.

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Szwadron wysłany jako podjazd linją marszu Grupa, Grudziądz, Tusz, Schaden, Gros Ellernitz, Grabowitz osią-

gnął w dniu dzisiejszym jako miejsce swego skoku o godzinie 7.45 miejscowość Tusz. Z tej miejscowości wysyła dowódca szwadronu o godzinie 8-mej nową serję patroli rozpoznawczych.

Patrol Nr. 1, skład jedna sekcja z zadaniem zbadania miejscowości Gros Tarpen, folwark Gros Tarpen.

Meldunki nadsyłać do szwadronu po linji jego marszu. Dołączyć do szwadronu w Schadau.

b) Położenie nieprzyjaciela: Drobne patrole nieprzyjacielskie meldowano na linji Stanislawo-Nicwalde.

VII. **Minutowy program instruktora:**

7—7.15: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych, tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.15—7.30: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.30—7.50: Odmarsz z koszar Ob. S. K. i przybycie do miejscowości Tusz.

7.50—8.10: Powtórzenie przez dowódcę patrolu założenia w terenie rozkaz dowódcy patrolu i organizacja służby patrolu (plan działań).

8.10—8.40: Posuwanie się patrolu (wykonanie skoków) celem spełnienia swego zadania (zbadanie miejscowości Gros Tarpen i folw. Gros Tarpen) oraz wybór drogi posuwania się patrolu — do rozwiązania przez dowódcę patrolu.
(Patrz program ćwiczenia p. 5).

8.40—8.55: Dołączenie patrolu do miejscowości Schadau.

8.55—9.10: Omówienie ćwiczenia.

9.10—10: Marsz do koszar małymi patrolami pod dowództwem podoficerów.

10: Koniec ćwiczenia.

VIII. **Instrukcja dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela:**

7.20—8.5: Odmarsz z koszar Ob. S. K. drogą przez Waldhof Tusz i przybycie do przejazdu kolejowego BW. ½ klm. na południowy zachód od Gros Tarpen.

8.5—8.15: Wysłać 6-ciu jeźdźców na cechę 24,6 (skrzyżowanie dróg 1 klm. na poł. zach. od fk. Gr. Tarpen).

8.25—8.35: Ostrzelać zbliżający się patrol ogniem R. K. M. od przejazdu kolejowego, zmuszając go do zmiany kierunku marszu.

Jeźdźcy wysłani na cechę 24,6 mają się spieszyć i przygotować się do spotkania ogniem patrolu w razie jego zbliżenia się, zmuszając go do zmiany kierunku marszu.

8.35—8.40: Wycofać się z cechy 24,6 oraz z przejazdu kolejowego do Gros Tarpen i folwarku Gros Tarpen skąd ostrzelać patrol wszystkiemi środkami ogniowymi, posiadanymi przez oddział. Wywiesić na widocznem miejscu tarczę pozorującą szwadron.

8.50—9.5: Dołączyć do wsi Schadau.

IX. **Najczęściej napotykane podczas ćwiczenia błędy:**

1. Dowódca patrolu nie umie powtórzyć założenia i otrzymanego przez patrol zadania.
2. Rozporządzenia dowódcy patrolu przed wyruszeniem patrolu w drogę nie są ujęte w ramy przepisane regulaminem.
3. Wybór drogi posuwania się patrolu nie jest właściwy.
4. Patrol galopuje niepotrzebnie — męcząc konie.
5. Skoki członów patrolu nie są zastosowane do terenu.
6. Obserwacja tak dowódcy patrolu jak i flankierów nie jest przeprowadzona w sposób należyty.
7. W razie napotkania nieprzyjaciela, flankierzy nie meldują o tem natychmiast dowódcy patrolu.
8. Flankierzy wysuwają się z za zakryć terenowych w obliczu nieprzyjaciela narażając się na straty.
9. Dowódca patrolu nie potrafi powziąć szybkiej decyzji co do działania patrolu w razie spotkania nieprzyjaciela.
10. Dowódca patrolu nie umie napisać meldunku.
11. Nie wyznacza on szybkości, z jaką ma posuwać się udający się do oddziału z meldunkiem goniec.

12. Dowódca patrolu zapomina meldować swemu dowódcy o pierwszem napotkaniu nieprzyjaciela.

Ćwiczenie № 26.

w dniu „x“ 1926 r. Mapa: Plan 1 : 25 000. „Grudziądz“.
Patrz szkic Nr. 23.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Patrol łącznikowy między dwoma poruszającemi się kolumnami.

II. **Cel ćwiczenia:** Nawiązanie łączności między dwoma poruszającemi się kolumnami.

III. **Teren:** Neuhof, szosa Rehkrug—Liebenwalde.

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział ćwiczący: 2-ch podoficerów + 2 st. szeregowców + 11 szeregowców.

b) Oddział pozorujący kolumnę zachodnią: 1 podoficer + 9 szeregowców.

c) Oddział pozorujący kolumnę wschodnią: 1 podoficer + 9 szeregowców.

d) Umundurowanie i ekwipunek: polowe.

e) Sprzęt: 18 lanc z proporcami celem upozorowania obu kolumn.

V. **Program ćwiczenia:**

1. Definicja patrolu łącznikowego przez podoficerów, cel jego użycia i zadanie.
2. Rozkaz dowódcy patrolu (jego plan działania na podstawie wystudjowania mapy).
3. Wybór przez dowódcę patrolu miejsca skoków, to jest punktów, z których on chce nawiązać łączność między kolumnami.
4. Obmyślenie przez dowódcę patrolu sposobów nawiązania łączności między kolumnami w poszczególnych etapach drogi:
   a) w terenie otwartym,
   b) w terenie pokrytym.
5. Wysyłanie małych patroli lub gońców.
6. Szybkość posuwania się patrolu łącznikowego w stosunku do szybkości kolumn.

7. Miejsce patrolu łącznikowego w stosunku do kolumn.

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Własna brygada kawalerji wyruszyła w dniu dzisiejszym z m. Grudziądza w dwuch kolumnach, posuwając się w kierunku południowym.

a) Kolumna zachodnia: drogą Rothhof, leśną drogą przez cechy 28—26,5—25,9—23,3—28,5 — Hannowo; wymarsz o godzinie 8.20.

b) Kolumna wschodnia: szosą Grudziądz, Marusz, przez Wasserwerk, Rehkrug, cechę 33,5 (fort Gatsch), Marusz Skarszewo; wymarsz o godzinie 8.05.

Kolumny poruszają się z szybkością 6 klm. na godzinę. Celem nawiązania łączności między kolumnami wysłany został od kolumny wschodniej z m. Grudziądza o godz. 8.05 drogą na Liebenwalde, Conradsfelde, Piasken patrol łącznikowy w składzie 1 + 13.

Łączność między kolumnami nawiązać na linji:

a) Cecha 26,5 (na leśnej drodze) — cecha 33,5 na szosie Marusz—Grudziądz.

b) Skrzyżowanie się utrzymanej drogi z drogą leśną (z kolumną zachodnią) — cecha 29,9, (z kolumną wschodnią).

b) Położenie nieprzyjaciela: Czołowe oddziały kawalerji nieprzyjacielskiej znajdują się w odległości dwuch marszów od Grudziądza w kierunku południowym. Styczność z nieprzyjacielem nie została nawiązana.

VII. **Minutowy program instruktora:**

7—7.15: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych, tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.15—7.30: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.30—7.35: Odmarsz z koszar Ob. S. K. i przybycie na punkt wyjściowy do Neuhof.

7.35—7.40: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie i wyznaczenie jednego podoficera na dowódcę patrolu łącznikowego oraz 13 szeregowców na patrol.

7.40—7.45: Definicja (przez wyznaczonego podoficera) — patrolu łącznikowego, cel jego użycia i zadanie.

7.45—8: Rozkaz dowódcy patrolu (jego plan działania na podstawie wystudjowania mapy). Organizacja służby patrolu.

8—8.05: Wybór przez dowódcę patrolu miejsca skoków na mapie (punktów, z których on chce nawiązać łączność między kolumnami).

Uwaga: W danym wypadku punkty te są wyznaczone rozkazem (patrz założenie).

8.05:8.20: Obmyślenie przez dowódcę patrolu łącznikowego sposobów nawiązania łączności pomiędzy kolumnami w poszczególnych etapach drogi a) w terenie otwartym i b) w terenie pokrytym.

8.20—8.30: Wykonanie pierwszego skoku na linję łączącą cechy 25,6 i 25,9.

8.30—8.45: Z tej linji dowódca patrolu łącznikowego wysyła do obu kolumn po małym patrolu w sile 1 + 2, (patrole te posuwają się kłusem i galopem);

a) patrol wysłany do kolumny zachodniej — duchtą leśną do cechy 25,9 na drodze leśnej koło strzelnicy;

b) patrol wysłany do kolumny wschodniej — do cechy 33,5 (fort Gatsch) na szosie Rehkrug—Marusz.

Patrole te oczekują w tych punktach nadejścia czoła kolumn, poczem dowódcy ich meldują się u dowódców kolumn, prosząc o zaznaczenie godziny przemarszu czoła kolumny przez dany punkt. Otrzymawszy godzinę, szybko wracają do patrolu łącznikowego.

Na mocy ich meldunków dowódca patrolu łącznikowego melduje do dowódców kolumn ich wzajemne położenie w danym czasie za pomocą gońców, poczem

8.45—8.55: Udaje się z patrolem na następne miejsce skoku, pozostawiając jednego starszego szere-

gowca, który czeka na powrót gońców i doprowadza ich następnie do patrolu.

8.55—9.10: Po przybyciu na te miejsce (skrzyżowanie szosy Liebenwalde—Conradsfelde z drogą prowadzącą na zachód), północnym skrajem Rudnickiego jeziora, ponieważ niedaleko tego punktu (w odległości 1 klm. na wschód) znajduje się dogodny punkt obserwacyjny (szkoła — Schule wsi Pastwisko), z którego widoczną będzie wschodnia kolumna, posuwająca się szosą Grudziądz—Marusz., dowódca patrolu łącznikowego wyśle na ten punkt obserwacyjny mały patrol w sile 1 + 2 z zadaniem obserwować z tego punktu aż do chwili, gdy jej czoło dojdzie do cechy 29,9, znajdującej się na szosie, poczem powrócić galopem do patrolu. Odjąwszy od godziny przybycia tego patrolu czas w przybliżeniu potrzebny na przebycie galopem drogi, łączącej ten punkt obserwacyjny z własnem miejscem postoju, dowódca patrolu otrzyma godzinę przebycia czoła kolumny przez cechę 29,9 na szosie Grudziądz—Marusz. Natychmiast wyśle on gońca z meldunkiem do kolumny zachodniej z zawiadomieniem, o której godzinie czoło kolumny wschodniej doszło do cechy 29,9 na szosie Grudziądz—Marusz. Pozostawiając jednego starszego szeregowca, który zaczeka na powrót gońca i doprowadzi go do patrolu, udaje się dowódca patrolu ze swoim patrolem na południowy skraj wsi Liebenwalde.

9.20: Powrót gońca.

9.20—9.30: Omówienie ćwiczenia.

9.30—9.35: Zmiana dowódcy patrolu, danie mu nowego krótkiego założenia.

9.35—11: Przerobienie ćwiczenia w drodze powrotnej do koszar łącznie z jego omówieniem.

11: Koniec ćwiczenia.

VIII. **Instrukcja dla dowódcy oddziału pozorującego kolumnę zachodnią.**

8.20—9: Odmarsz z koszar Ob. S. K. drogą na przełaj przez plac ćwiczeń do folwarku Rothhof i dalej

leśną drogą, prowadzącą przez cechy 28,—26,5 —25,9 do skrzyżowania się leśnej drogi z drogą utrzymaną, prowadzącą do restauracji Rudnickiej. Posuwać się w głębokiem ugrupowaniu z szybkością 6 klm. na godzinę, tak, ażeby być na wzgórzu 26,5—25,9 (leśna duchta, prowadząca do strzelnicy, — o godzinie 8.40. Zatrzymać się przy drodze utrzymanej o godz. 9-tej.

9.55—11: Marsz do koszar z szybkością 6 klm. na godzinę tą samą drogą. Koniec ćwiczenia o godzinie 11-tej.

IX. **Instrukcja dla dowódcy oddziału pozorującego kolumnę wschodnią.**

8.05—9: Odmarsz z koszar Ob. S. K. i marsz szosą Wasserwerk, Rehkrug, cecha 33,5 (fort Gatsch)— cecha 29,9 przy skrzyżowaniu się szosy z polną drogą, prowadzącą do folwarku Espenhain. Posuwać się w głębokiem ugrupowaniu z szybkością 6 klm. na godzinę, tak, ażeby być na forcie Gatsch (cecha 33,5) o godzinie 8.40. Zatrzymać się na 29,9 o godzinie 9-tej.

9.40—11: Marsz do koszar z szybkością 6 klm. na godzinę tą samą drogą.

11: Koniec ćwiczenia.

XI. **Najczęściej napotykane podczas ćwiczenia błędy.**

1. Dowódca patrolu wydając przed wymarszem rozkaz, nie układa planu działań, nie rozumiejąc dokładnie zadania i sposobów, w jakie najłatwiej będzie mógł się z tego zadania wywiązać.

2. Wybór miejsc skoków nie jest należyty, nie leżą te skoki na skrzyżowaniach z drogami, prowadzącemi prostopadle do kierunku marszu i łączącemi kolumny z któremi ma on za zadanie utrzymywać łączność.

3. Nie umie znaleść najdogodniejszego sposobu nawiązania łączności między kolumnami, nie rozumiejąc terenu i nie stosując się tak do niego, jak i do odległości między kolumnami.

4. Posuwając się skokami patrol, nie stosuje ruchów swoich do szybkości, z jaką się poruszają

kolumny, pozostając z powodu tego często w tyle.

5. Dowódca patrolu zapomina podać szybkość chodu, jakim mają się posuwać patrole lub gońcy, wysłani do kolumn celem nawiązania z nimi łączności, co powoduje częste spóźnienie się gońców.

Ćwiczenie № 27.

w dniu „a I“ 1926 roku.

Mapa: Plan 1 : 25 000. „Grudziądz“
Patrz szkic Nr. 24.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Pluton straży przedniej kolumny kawalerji.

II. **Cel ćwiczenia:** Obowiązki dowódcy plutonu straży przedniej, zachowanie się plutonu wobec nieprzyjaciela.

III. **Teren:** Dragasz, Nieder Gruppe, Ober Gruppe, Flötenau.

IV. **Skład jednostek.**

a) Oddział ćwiczący: Pluton straży przedniej w składzie: 1 podoficer + 2 starszych szeregowców + 16 szeregowców.

b) Szpica: 1 podoficer + 6 szeregowców.

c) Oddział główny: upozorowany przez 1 starszego szeregowca + 2 szeregowców.

d) Oddział nieprzyjacielski: 1 podoficer + 4 szeregowców.

e) Umundurowanie i ekwipunek: polowe.

f) Amunicja ślepa: 1) Oddział ćwiczący 90 naboi. 2) Oddział nieprzyjacielski 50 naboi.

g) Sprzęt: 4 lance z proporcami celem upozorowania nieprzyjaciela.

V. **Program ćwiczenia:**

1. Definicja plutonu straży przedniej, jego siła i zadanie (rozpoznawcze i bojowe).

2. Rozkaz dowódcy plutonu, przed wyruszeniem, ustalenie znaków umówionych przed rozpoczęciem marszu.
3. Ugrupowanie plutonu celem wykonania zadania.
4. Odległość plutonu straży przedniej od oddziału głównego.
5. Sposób posuwania się plutonu (skoki).
6. Szybkość posuwania się plutonu.
7. Sposób obserwacji (wybór punktów obserwacyjnych).
8. Wysyłanie przez dowódcę plutonu flankierów i patroli.
9. Promień działania plutonu straży przedniej.
10. Szyk marszu plutonu.
11. Rozpoznanie plutonu w kierunku marszu.
12. Miejsce dowódcy plutonu.
13. Utrzymanie łączności przez dowódcę plutonu znajdującego się przy szpicy, — z resztą plutonu.
14. Rozsypywanie się plutonu celem przeprowadzenia zwiadów.
15. Łączność z oddziałem głównym za pomocą gońców.
16. Łączność wzrokowa z flankierami, ewentualnie z patrolami ubezpieczającymi za pomocą pojedyńczych jeźdźców.
17. Zachowanie się plutonu straży przedniej w razie spotkania małych oddziałów (patroli) nieprzyjacielskich.

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Własny szwadron w marszu z m. Grudziądza na Dragasz, Nieder-Gruppe, Ober-Gruppe, Flötenau. W dniu dzisiejszym o godzinie 8 pluton straży przedniej szwadronu osiągnął jako miejsce swego skoku prawy brzeg Wisły przy moście kolejowym.

b) Położenie nieprzyjaciela: Drobne patrole kawalerji nieprzyjacielskiej meldowano na linji Barackenlager, Flötenau, Krusch.

VII. **Minutowy program instruktora.**

7—7.15: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych, tyczących się przerabianego ćwiczenia, przez instruktora.

7.15—7.30: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.30—7.40: Odmarsz z koszar Ob. S. K. i przybycie na punkt wyjściowy (prawy brzeg Wisły przy moście kolejowym.

7.40—7.50: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie, wyznaczenie jednego podoficera na dowódcę plutonu straży przedniej i 18 szeregowców do plutonu.

7.50—8.05:

a) Definicja przez dowódcę plutonu straży przedniej tego plutonu, jego skład i zadanie.

b) Rozkaz dowódcy plutonu przed rozpoczęciem skoku, ustalenie znaków umówionych.

c) Ugrupowanie plutonu i szpicy celem wykonania zadania.

d) Odległość plutonu straży przedniej od oddziału głównego.

8.05—8.10: Wykonanie pierwszego skoku na lewy brzeg rzeki Wisły. W ciągu wykonania pierwszego i następnych skoków uważać na punkty 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 i 16 programu ćwiczenia.

8.10—8.15: Wykonanie skoku do dworca kolejowego Dragasz. Zachowanie się wobec nieprzyjaciela.

8.15—8.20: Wykonanie skoku do mostu na rzece Montau, czynności jak poprzednio.

8.20—8.25: Wykonanie skoku do załamania się szosy koło dworca kolejowego Ober-Gruppe. Czynności te same.

8.25—8.30: Wykonanie skoku do cechy 25,7 (we wsi Nieder-Gruppe) czynności te same.

8.30—8.35: Wykonanie skoku do cechy 26,3 przy załamaniu się szosy prowadzącej do Flötenau.

8.35—8.40: Wykonanie skoku do oberży Drei Mohren Krug, czynności te same.

8.40—8.55: Zbiórka i omówienie ćwiczenia oraz wyznaczenie nowego dowódcy plutonu straży przedniej.

9—10.15: Przerobienie tego samego ćwiczenia w drodze powrotnej do koszar, łącznie z omówieniem.

10.15: Koniec ćwiczenia.

VIII. **Instrukcja dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela.**

7.25—7.45: Odmarsz z koszar Ob. S. K. i marsz przez most kolejowy do dworca kolejowego Dragasz.

8.10—8.15: Ukazać się w okolicy dworca, ostrzelać zbliżającą się szpicę i wycofać się galopem po drodze prowadzącej wzdłuż toru kolejowego (na północ od niego) do Hp. Ober-Gruppe.

8.20—8.25: Ostrzelać szpicę przy załamaniu się szosy koło dworca Ober-Gruppe (za wjaduktem) i wycofać się galopem na południowy skraj lasu „Bauern Haide“ (na północ od wsi Nieder-Gruppe.

8.25—8.30: Ostrzelać szpicę z tego lasu i cofnąć się galopem do oberży „Drei Mohren Krug“.

8.35—8.40: Ostrzelać szpicę z zabudowań oberży.

8.40—9: Udać się pod wjadukt przy załamaniu się szosy koło dworca kolejowego Ober-Gruppe.

9.30—9.35: Ostrzelać szpicę z tego punktu, poczem wycofać się galopem do dworca kolejowego Dragasz.

9.40—9.45: Ostrzelać szpicę z budynków znajdujących się w okolicy dworca, poczem wycofać się galopem do mostu.

9.50—10.15: Marsz do koszar.

IX. **Najczęściej napotykane podczas ćwiczenia błędy.**

1. Jędro plutonu straży przedniej schodzi z osi marszu celem zlikwidowania oporu stawianego przez patrole nieprzyjacielskie.
2. Pluton straży przedniej traci łączność z oddziałem głównym, odrywając się od niego.
3. Źle utrzymywana łączność między częściami plutonu.

4. Pluton wdaje się niepotrzebnie w walkę, przez co nie spełnia głównego swego zadania.
5. Dowódca plutonu nie reguluje chodów członów plutonu, zużywając niepotrzebnie materjał koński.
6. Dowódca plutonu nie zna swego miejsca, galopuje niepotrzebnie razem z flankierami, przyjmując zbyt czynny udział w ubezpieczaniu plutonu, z powodu czego nikt nie może go znaleźć.
7. Łączność między szpicą a patrolami jest źle utrzymywana.

Ćwiczenie № 28.

w dniu „b I" 1926 r. Mapa: Plan 1 : 25.000 „Grudziądz". Patrz szkic Nr. 25.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Pluton straży tylnej kolumny kawalerji.

II. **Cel ćwiczenia:** Obowiązki dowódcy plutonu, zachowanie się plutonu wobec nieprzyjaciela.

III. **Teren:** Kl. Tarpen, Eichenkranz, folwark Gr. Tarpen, wieś Gr. Tarpen, wzgórze 79,3 „Gross Pfaffenberg".

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział ćwiczący: Pluton straży tylnej w składzie: 1 podoficer + 2 starszych szeregowców + 15 szeregowców.

b) Szpica straży tylnej: 1 podoficer + 6 szeregowców.

c) Oddział główny straży tylnej: Upozorowany przez 1 starszego szeregowca + 1 szeregowca.

d) Oddział nieprzyjacielski: 1 podoficer + 6 szeregowców.

e) Umundurowanie i ekwipunek: polowe.

f) Amunicja ślepa:

1) Oddział własny: 120 naboi.

2) Nieprzyjaciel: 60 naboi.

g) Sprzęt: 3 tarcze celem upozorowania plutonów nieprzyjacielskich.

V. **Program ćwiczenia:**

1. Definicja plutonu straży tylnej przez dowódcę plutonu, jego skład i zadanie (rozpoznawcze i bojowe).
2. Rozkaz dowódcy plutonu przed wyruszeniem (punkty, które powinien ten rozkaz zawierać).
3. Rozczłonkowanie plutonu.
4. Posuwanie się plutonu (skoki).
5. Wykorzystywanie przez pluton zasłon terenowych i przeszkód.
6. Łączność plutonu z kolumną i ze szpicą.
7. Promień działania plutonu straży tylnej.
8. Utrzymywanie się na osi marszu.
9. Utrzymywanie styczności z nieprzyjacielem.
10. Miejsce dowódcy plutonu.
11. Wysyłanie flankierów.
12. Zachowanie się wobec nieprzyjaciela.

VI. **Założenie:**

a) **Położenie własne:** Własny szwadron w marszu odwrotowym z Grudziądza w kierunku na Kl. Tarpen, folwark Gr. Tarpen, wieś Gr. Tarpen, Schadau w styczności z nieprzyjacielem, osiągnął jako miejsce swego skoku zachodni skraj wsi Kl. Tarpen. Celem umożliwienia wycofania się szwadronu i osiągnięcia następnego skoku, wysyła dowódca szwadronu jeden pluton z zadaniem powstrzymania nieprzyjaciela koło Kl. Tarpen przez przeciąg 20 minut i wycofania się następnie w kierunku na szwadron.

b) Położenie nieprzyjaciela: Czołowe patrole kawalerji nieprzyjacielskiej znajdują się w styczności z własnym szwadronem.

VII. **Minutowy program instruktora.**

7—7.15: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych, tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.15—7.30: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.30—7.50: Odmarsz z koszar Ob. S. K. i przybycie do zachodniego skraju wsi Kl.Tarpen.

7.50—8: Powtórzenie przez dowódcę plutonu założenia w terenie, wyznaczenie obsady plutonu.

8—8.15: Definicja plutonu straży tylnej przez dowódcę plutonu, jego skład i zadanie.

1) Rozkaz dowódcy plutonu.

2) Rozczłonkowanie plutonu.

8.15—8.35: Zachowanie się wobec nieprzyjaciela, powstrzymywanie nieprzyjaciela na miejscu pierwszego skoku szwadronu przez przeciąg 20 minut. Uważać na punkty 5, 9, 10, 11 i 12 programu ćwiczenia.

8.35—8,50: Wykonanie pierwszego skoku do Eichenkranz. Uważać na punkty 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 i 12 programu ćwiczenia.

8.50—9.05: Wykonanie skoku do folwarku Gr. Tarpen. Czynności te same.

9.05—9.20: Wykonanie skoku na wzgórze 79,3 „Gros Pfaffenberg", czynności te same.

9.20—9.35: Zbiórka i omówienie ćwiczenia.

9.35—10.20: Marsz do koszar drogą na Tusch, Waldhof małemi patrolami pod dowództwem podoficerów (mechanizm posuwania się, skoki i obserwacja).

10.20—10.35: Po przybyciu do koszar przez przeciąg ¼ godziny władanie białą bronią (pozorniki zależnie od postępów żołnierzy).

10.40: Koniec ćwiczenia.

VIII. Instrukcja dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela.

7.50—8.10: Odmarsz z koszar Ob. S. K. drogą przez miasto do strzelnicy ¼ klm. na zachód od wsi Kl. Tarpen.

8.15—8.35: Starać się oskrzydlić szpicę ćwiczącego oddziału, utrzymując z nią styczność aż do chwili odejścia jej.

8.35—9.20: Posuwać się za cofającym się oddziałem ćwiczącym, starając się utrzymywać z nim sty-

czność, ostrzeliwując go i zachowując się aktywnie. Ćwiczący oddział będzie się cofał skokami.

a) 1-szy skok: Kl. Tarpen—Eichenkranz;

b) 2-gi skok: Eichenkranz—folwark Gr. Tarpen;

c) 3-ci skok: folwark Gr. Tarpen—wzgórze 79,3.

9.20: Dołączyć do ćwiczącego oddziału celem omówienia ćwiczenia na wzgórzu 79,3.

IX. **Najczęściej napotykane podczas ćwiczenia błędy.**

1. Brak łączności plutonu straży tylnej z oddziałem głównym.
2. Zawczesne lub zapóźne odejście szpicy od nieprzyjaciela.
3. Zawczesne lub zapóźne rozpoczęcie skoku przez oddział główny straży tylnej.
4. Niezmuszone opuszczenie osi marszu.
5. Źle utrzymywana łączność między częściami plutonu.
6. Zły wybór przez dowódcę plutonu miejsc skoków.

Ćwiczenie № 29.

w dniu „c I“ 1926 r. Mapa: Plan 1 : 25.000 „Grudziądz“. Patrz szkic Nr. 26.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Pluton straży bocznej kolumny kawalerji.

II. **Cel ćwiczenia:** Obowiązki dowódcy plutonu straży bocznej, zachowanie się wobec nieprzyjaciela.

III. **Teren:** Rehkrug, Conradsfelde.

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział własny: 1 podoficer + 3 starszych szeregowców + 16 szeregowców.

b) Oddział pozorujący szwadron: 1 podoficer + 6 szeregowców.

c) Oddział nieprzyjacielski: 1 podoficer + 6 szeregowców.

d) Umundurowanie i ekwipunek: polowe.

e) Amunicja ślepa:

1) Oddział ćwiczący: 100 naboi.

2) Nieprzyjaciel: 40 naboi + 1 R. K. M.

f) Znaki przyjęte: Tarcza pozoruje pluton nieprzyjacielski.

V. **Program ćwiczenia:**

1. Definicja plutonu straży bocznej przez podoficera, jego skład i zadanie.
2. Rozkaz dowódcy plutonu przed wyruszeniem.
3. Umówione znaki.
4. Miejsce plutonu w stosunku do ubezpieczanego oddziału.
5. Wybór przez dowódcę plutonu drogi.
6. Posuwanie się plutonu (skoki).
7. Wybór punktów obserwacyjnych, z których będzie on miał wgląd na te obszary lub drogi, z których może grozić niebezpieczeństwo.
8. Rozczłonkowanie plutonu.
9. Odległość plutonu od kolumny.
10. Łączność między poszczególnemi częściami plutonu.
11. Łączność między plutonem a kolumną (patrol łącznikowy).
12. Sposób zachowania się wobec nieprzyjaciela.
13. Meldowanie (przesyłanie wiadomości oddziałowi zagrożonemu i dowódcy kolumny).

VI. **Założenie:**

a) Położenie własne: Własny szawdron w straży przedniej pułku odmaszerował z m. Grudziądza o godzinie 8-mej w kierunku na Marusz, Plement. O godzinie 7.30 wyruszył jako ubezpieczenie prawego skrzydła szwadronu 1-szy pluton z zadaniem posuwania się linją marszu Rehkrug, Conradsfelde, Piasken, Tursnitz. O godzinie 8-mej osiągnął pluton jako miejsce swego skoku południowy skraj miejscowości Rehkrug.

b) Położenie nieprzyjaciela: Drobne patrole kawalerji nieprzyjacielskiej meldowano na linji Skarszewo—Tursnitz, Hannowo.

VII. **Minutowy program instruktora.**

7—7.15: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych, tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.15—7.30: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.30—7.40: Odmarsz z koszar Ob S. K. i przybycie na południowy skraj miejscowości Rehkrug.

7.40—7.50: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie, wyznaczenie jednego podoficera na dowódcę plutonu straży bocznej oraz 19 szeregowców w skład plutonu.

7.50—8.05:

1. Definicja plutonu straży bocznej przez wyznaczonego podoficera, jego skład i zadanie.
2. Rozkaz dowódcy plutonu przed wyruszeniem.
3. Znaki umówione.
4. Wyznaczenie flankierów i organizacja plutonu.
5. Ugrupowanie plutonu na miejscu skoku.
6. Miejsce plutonu w stosunku do ubezpieczanego oddziału.

8.05—8.10: Wykonanie pierwszego skoku do fortu ¼ klm. na północ od cechy 25,9 na szosie Rehkrug—Liebenwalde.

1. Wybór punktów obserwacyjnych, z których będzie miał pluton wgląd na te obszary, lub drogi, z których może grozić niebezpieczeństwo.
2. Rozczłonkowanie plutonu na miejscu skoku.
3. Odległość plutonu od kolumny.
4. Łączność między poszczególnemi częściami plutonu.

8.10—8.15: Wykonanie następnego skoku na południowy skraj lasu (na północ od wsi Liebenwalde). Czynności te same.

8.15—8.25: Zachowanie się wobec nieprzyjaciela i meldowanie.

8.25—8.30: Wykonanie skoku do mostu na Maruscher Fliess.

8.30—8.40: Zachowanie się wobec nieprzyjaciela, meldowanie, wysłanie patrolu łącznikowego do szwadronu drogą, prowadzącą przez wieś Pastwisko.

8.40—8.45: Wykonanie skoku na południowy skraj wsi Conradsfelde.

8.45—9: Zachowanie się wobec nieprzyjaciela.

9—9.20: Omówienie ćwiczenia.

9.20—10: Marsz do koszar.

10: Koniec ćwiczenia:

VIII. **Instrukcja dla dowódcy oddziału pozorującego szwadron.**

8—8.45: Wymarsz z koszar Ob. S. K. szosą Wasserwerk—Rehkrug, cecha 33,5 (fort Gatsch), Marusz i przybycie do Gut Marusch.

8.45—9: Dołączyć przez wieś Pastwisko na południowy skraj wsi Conradsfelde do oddziału ćwiczącego.

IX. **Instrukcja dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela.**

7.20—7.50: Odmarsz z koszar Ob. S. K., marsz szosą Wasserwerk, Rehkrug, Liebenwalde i przybycie na południowy skraj wsi Liebenwalde.

8.15—8.25: Ostrzelać ćwiczący oddział ogniem R. K. M., zmuszając go do zatrzymania się na lizjerze lasu, znajdującego się na północy od wsi Liebenwalde, poczem odejść galopem na północny skraj wsi Conradsfelde.

8.30—8.40: Wysłać 2-ch jeźdźców z tarczą, pozorującą pluton, drogą prowadzącą ze wsi Conradsfelde na zachód w kierunku Rudnickiego jeziora, wyjechać z dwoma jeźdźcami i tarczą na skraj wsi Conradsfelde i jednocześnie ostrzelać ćwiczący oddział ogniem R. K. M., poczem wycofać się na północny skraj lasu Königl. Forst. przy szosie Conradsfelde—Piasken.

8.45—9: Ukazać się z dwoma tarczami na drodze prowadzącej wzdłuż północnej lizjery lasu w stronę Rudnickiego jeziora, odchodząc w stronę jeziora.

9.10: Dołączyć do ćwiczącego oddziału na południowy skraj wsi Conradsfelde.

X. **Najczęściej napotykane podczas ćwiczenia błędy.**

1. Brak łączności między plutonem a szwadronem.
2. Spóźnienie się plutonu.
3. Błędny sposób przekazywania wiadomości.
4. Patrole boczne muszą być liczniejsze od 2—3 ludzi, bo muszą wysyłać meldunki do dowódcy straży przedniej.
5. Wadliwa łączność między członami plutonu.

Ćwiczenie № 30.

w dniu „d I" 1926 r. Mapa: Plan 1 : 25.000 „Grudziądz". Patrz szkic Nr. 27.

I. **Przedmiot ćwiczenia:** Pluton jako podjazd.

II: **Cel ćwiczenia:** Obowiązki dowódcy podjazdu, zachowanie się wobec nieprzyjaciela.

III. **Teren:** Rehkrug, fk. Espenhain, Pastwisko, Gr. Kabilunken, Marusch, Skarszewo, Tursnitz.

IV. **Skład jednostek:**

a) Oddział własny: Pluton w składzie 1 podoficera + 3 starszych szeregowców + 22 szeregowców.

b) jeden podoficer pozostaje w koszarach celem odbierania meldunków od podjazdu.

c) Oddział nieprzyjacielski: 1 podoficer + 6 szeregowców.

d) Umundurowanie i ekwipunek: polowe.

e) Amunicja ślepa:

1) Pluton własny: 100 naboi + 1 R. K. M. z 5-a taśmami nabojów.

2) Nieprzyjaciel: 50 naboi + 1 R. K. M. z 2-a taśmami nabojów .

f) Znaki przyjęte: Tarcze pozorują plutony nieprzyjacielskie.

V. **Program ćwiczenia:**

1. Definicja podjazdu, jego skład i zadanie.
2. Rozkaz dowódcy podjazu.
3. Pas działania plutonu.
4. Plan działania dowódcy plutonu.
5. Wykonywanie przez podjazd skoków.
6. Ubezpieczanie się w marszu (wysyłanie flankierów i patroli).
7. Wybór drogi marszu przez dowódcę podjazdu.
8. Sposób posuwania się podjazdu.
9. Wybór punktów obserwacyjnych.
10. Przeprowadzenie rozpoznania przez podjazd.
11. Wysyłanie meldunków (meldunki patroli i podjazdu).
12. Zachowanie się wobec patroli nieprzyjacielskich.

VI. **Założenie.**

a) Położenie własne: Własny pułk kawalerji przybył w dniu wczorajszym o godzinie 19-tej do m. Grudziądza, gdzie stanął na nocleg. O świcie dnia dzisiejszego otrzymuje dowódca 1-go szwadronu rozkaz dowódcy pułku wysłania podjazdu w sile 1 + 25 z zadaniem odszukania nieprzyjaciela na linji Skarszewo—Tursnitz w pasie ograniczonym z zachodu linją wsi Rehkrug, Pastwisko, Gr. Kabilunken i Tursnitz (wszystkie te miejscowości włącznie); ze wschodu linją wsi Deutsch-Wangerau, Folwark Wangerau, Gut Marusch, Skarszewo (wszystkie te miejscowości włącznie). Meldunki terminowe nadsyłać z linji:

a) Gross Kabilunken—Marusch,

b) Tursnitz—Skarszewo,

oraz meldować po pierwszem zetknięciu się z nieprzyjacielem wprost do dowódcy pułku (koszary Ob. S. K.) w Grudziądzu.

Koniec służby i powrót do szwadronu po rozpoznaniu linji Skarszewo—Tursnitz.

b) Położenie nieprzyjaciela: W dniu dzisiejszym meldowany został patrol kawalerji nieprzyjacielskiej, posuwający się drogą ze Skar-

szewa w kierunku do Gut Marusch. We wsi Pastwisko zauważono również patrol kawalerji nieprzyjacielskiej.

VII. **Minutowy program instruktora.**

7—7.15: W klasie: Powtórzenie zasad regulaminowych, tyczących się przerabianego ćwiczenia, zaznajomienie żołnierzy z celem i założeniem ćwiczenia przez instruktora.

7.15—7.30: Siodłanie koni i przygotowanie się do wymarszu.

7.30—7.35: Odmarsz z koszar Ob. S. K. i przybycie do folwarku Neuhof.

7.35—7.45: Powtórzenie przez instruktora założenia w terenie, wyznaczenie jednego podoficera na dowódcę podjazdu oraz 25 szeregowców w jego skład.

7.45—8:

1. Definicja podjazdu przez wyznaczonego podoficera, jego skład i zadanie.
2. Rozkaz dowódcy podjazdu.
3. Pas działania plutonu (granice).
4. Plan działania dowódcy plutonu.
5. Organizacja i ugrupowanie plutonu.

8—9.50:

1. Wykonywanie przez podjazd skoków.
2. Ubezpieczanie się w marszu (wysyłanie flankierów i patroli).
3. Wybór drogi marszu przez dowódcę podjazdu.
4. Sposób posuwania się podjazdu.
5. Wybór punktów obserwacyjnych.
6. Przeprowadzenie rozpoznania przez podjazd.
7. Wysyłanie meldunków.
8. Zachowanie się wobec patroli nieprzyjacielskich.

(Patrz instrukcję dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela).

VIII. **Instrukcja dla dowódcy pozorowanego nieprzyjaciela.**

7.50—8.10: Odmarsz z koszar Ob. S. K., marsz szosą Wasserwerk, Rehkrug i przybycie do fortu Gatsch (cecha 33,5).

8.20—8.30: Wysłać 2-ch jeźdźców z tarczą pozorującą pluton, na zachodni skraj lasu przy forcie Gatsch, mają się oni ukazać na skraju lasu, poczem wycofać się i dołączyć do oddziału pozorującego nieprzyjaciela. Wycofać się z całym oddziałem do folwarku Espenhain.

Wysłać R. K. M. z obsługą do wsi Pastwisko.

8.40—8.45: Ostrzelać podjazd ogniem karabinowym z folwarku Espenhain, R. K. M. ma jednocześnie ostrzelać go ze wsi Pastwisko. Wycofać się galopem do Marusz, odesłać R. K. M. do wsi Gross Kabilunken.

8.55—9.05: Ukazać się z dwoma tarczami na północnym skraju Gut Marusch, R. K. M. ma ostrzelać podjazd ze wsi Gr. Kabilunken, poczem wycofać się z jedną tarczą do Tursnitz, z drugą i R. K. M. do Skarszewa i następnie do cechy 79 (1 klm. na południe od Skarszewa).

9.25—9.45: Upozorować za pomocą tarcz plutony na północnych skrajach wsi Skarszewo i Tursnitz. R. K. M. ma otworzyć ogień z cechy 79 po zbliżeniu się elementów podjazdu.

9.50—10.10: Zbiórka i omówienie ćwiczenia we wsi Skarszewo.

10.10—11: Marsz do koszar.

11: Koniec ćwiczenia.

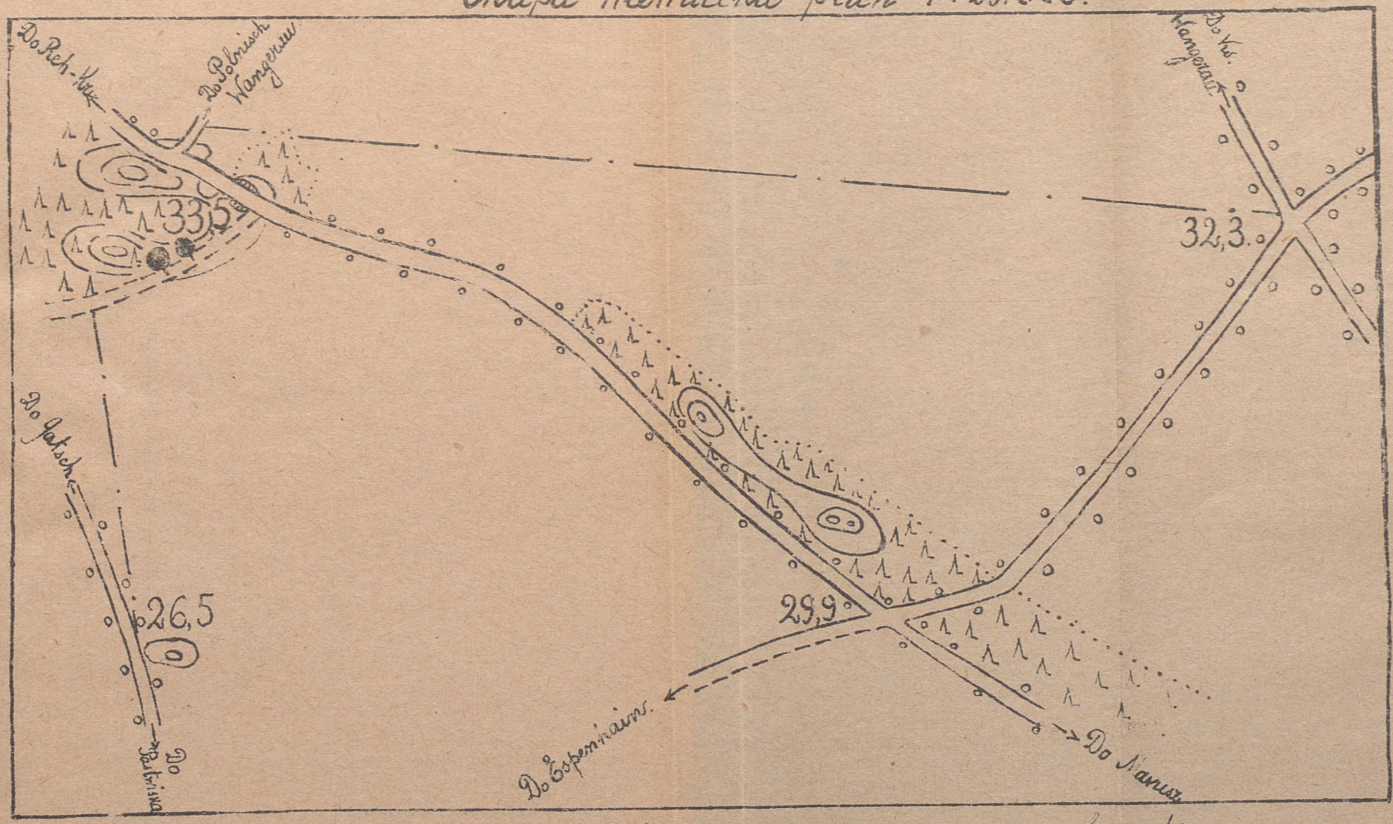
IX. **Najczęściej napotykane podczas ćwiczenia błędy.**

1. Nieumiejętne wysyłanie patroli.
2. Patrole się gubią dla tego, że były wysłane zbyt daleko albo rozkaz był źle wydany.
3. Złe obieranie miejsc skoków (dowódca zapomina o punktach obserwacyjnych).
4. Zapominanie o zadaniu plutonu, obserwacji i meldowaniu. Podjazd wdaje się niepotrzebnie w walkę z nieprzyjacielem.

Czujka piesza. Obserwacja przez szyny. Szkic № 1.

M.p. ϕ 33,5 (Fort Gatsch).

Mapa niemiecka plan 1:25.000.

Podziałka: 1 cm. na szkicu = 500 kroków w terenie.

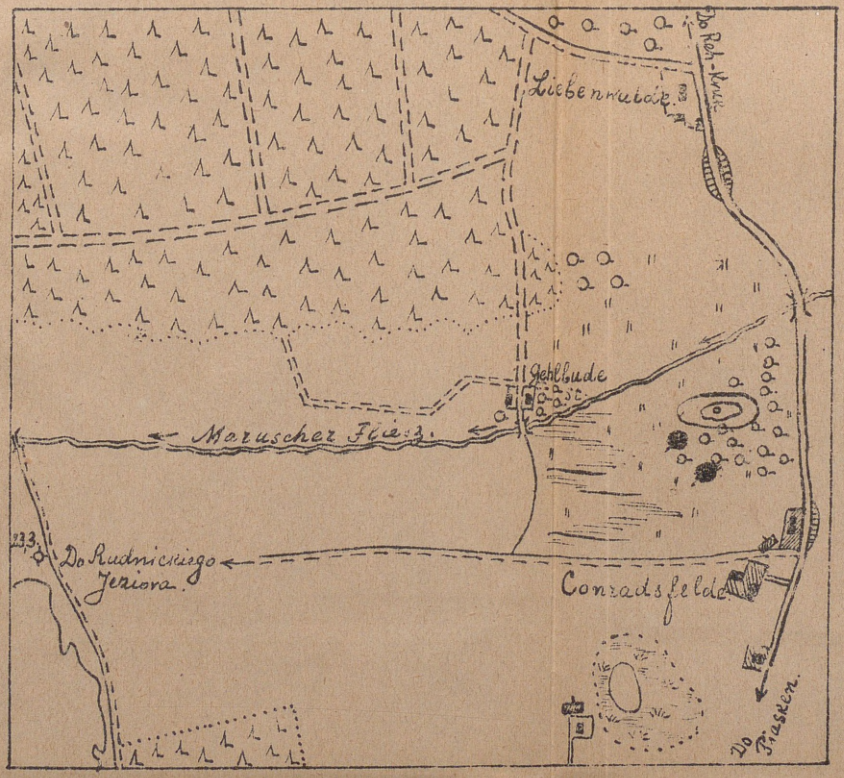
Legenda.
..... czujka.
—·—·— granica pasa obserwacyjnego.

N
W
E
S

Czujka konna.

Szkic № 2.

Mapa niemiecka Plan 1:25.000

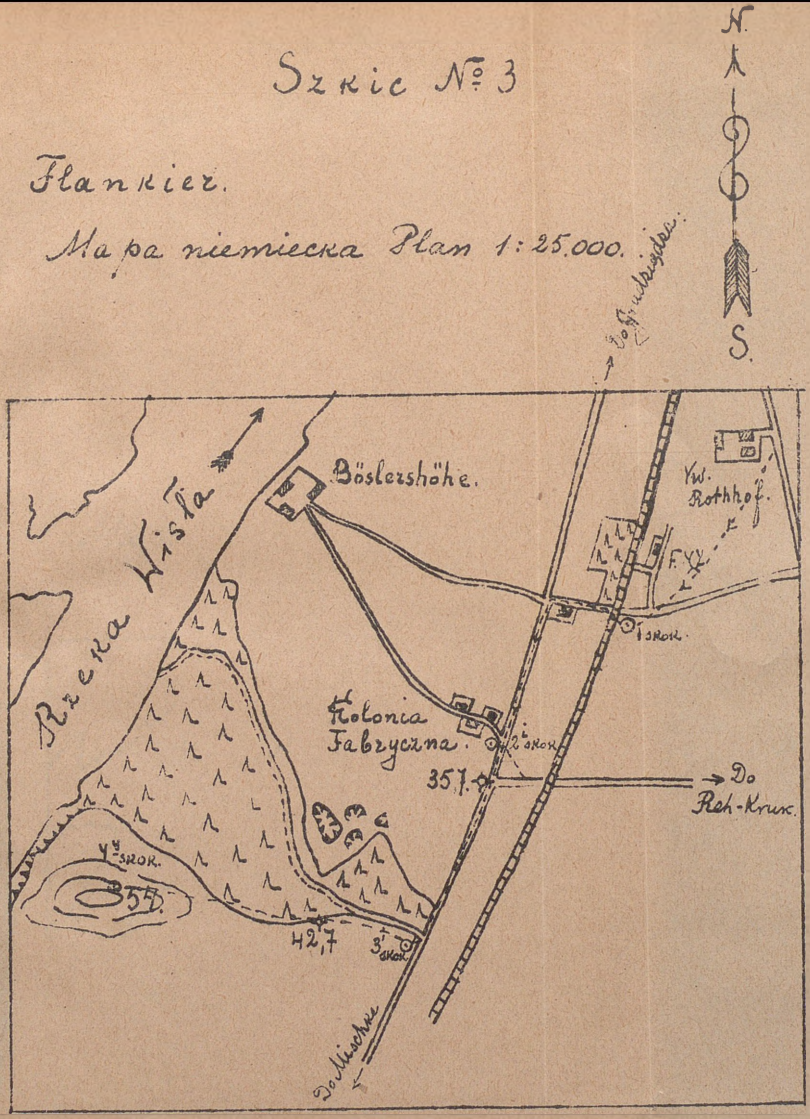
№
S.

Legenda.

Szkic № 3

Flankier.

Mapa niemiecka Plan 1:25.000.

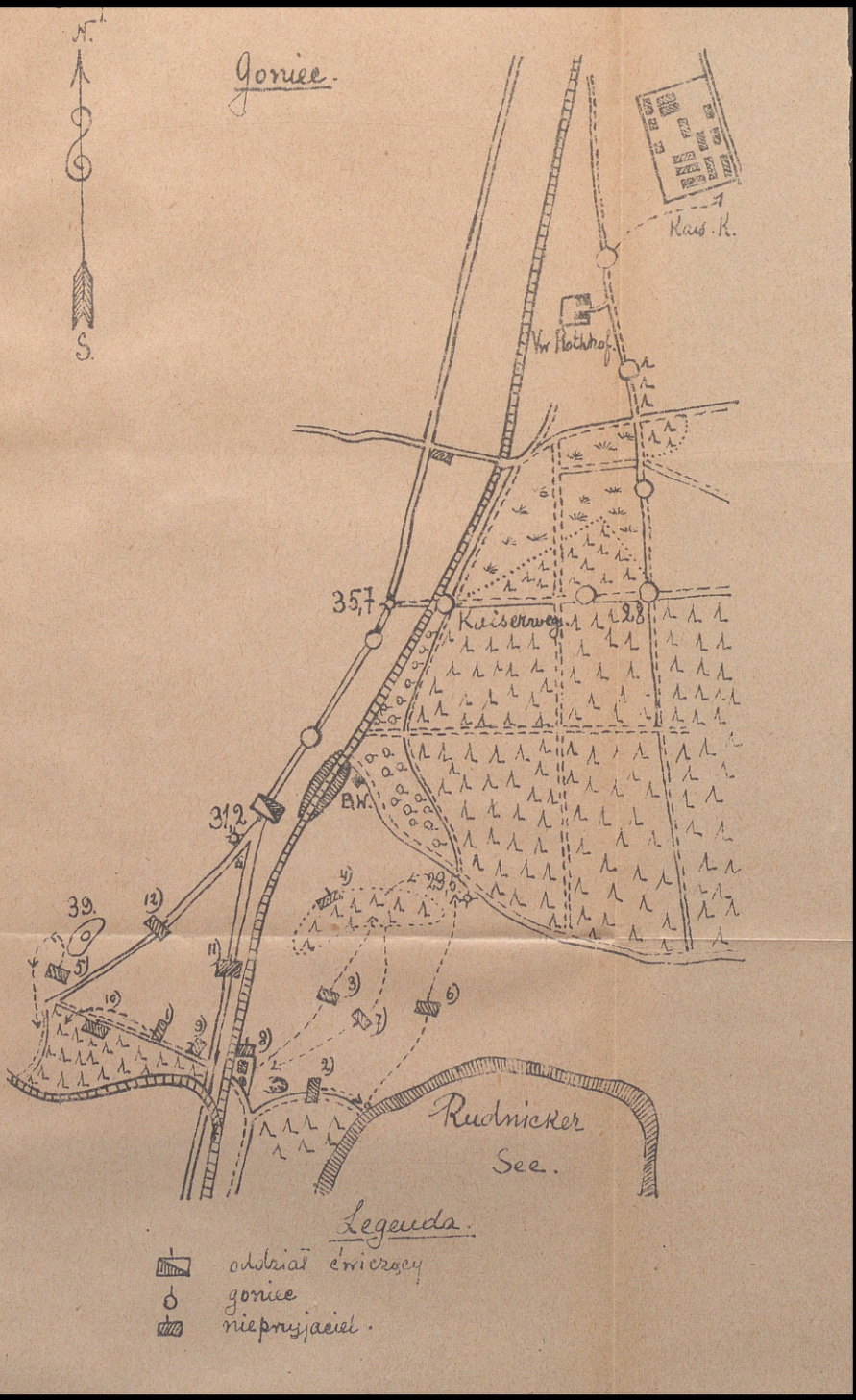

Szkic №4.

Flankier.

Mapa niemiecka Plan 1:25.000.

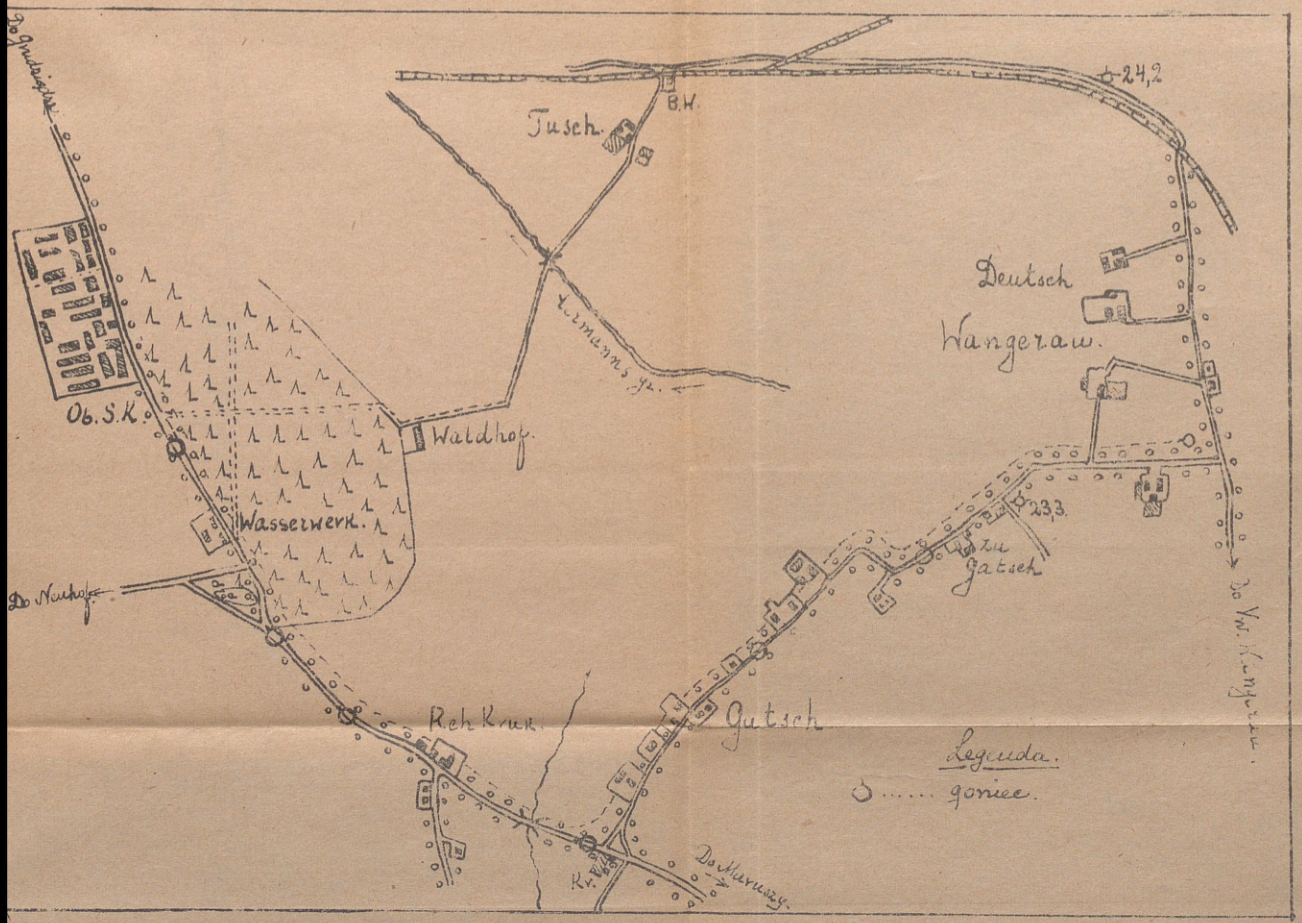

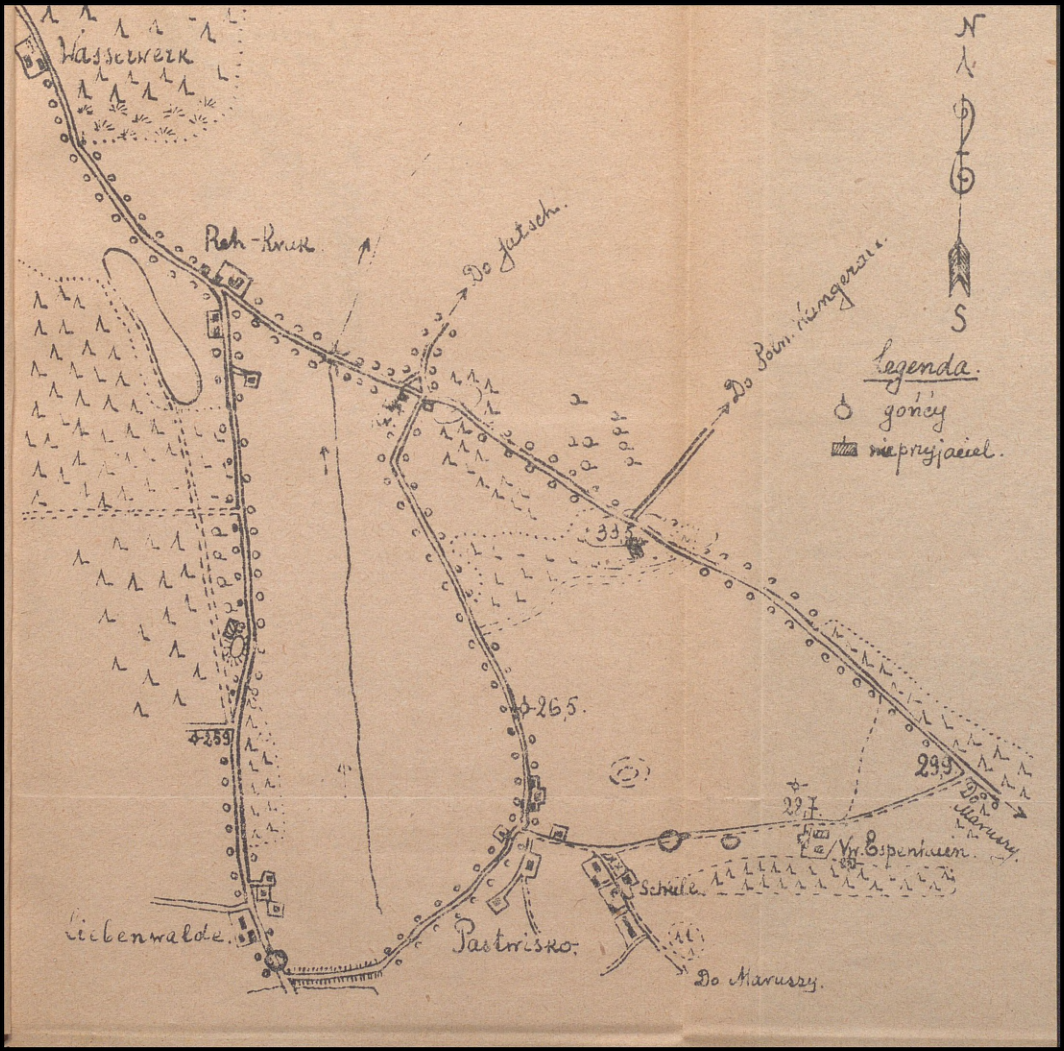

N.
S.
Gonice.
Kass. K.
Vw Rothhof
357
Kaiserweg
298
BW.
312
39.
Rudnicker
See.
Legenda.
oddział ćwiczący
gonice
nieprzyjaciel.

Szkic №6

Goniec.

Mapa niemiecka Plan 1:25.000.

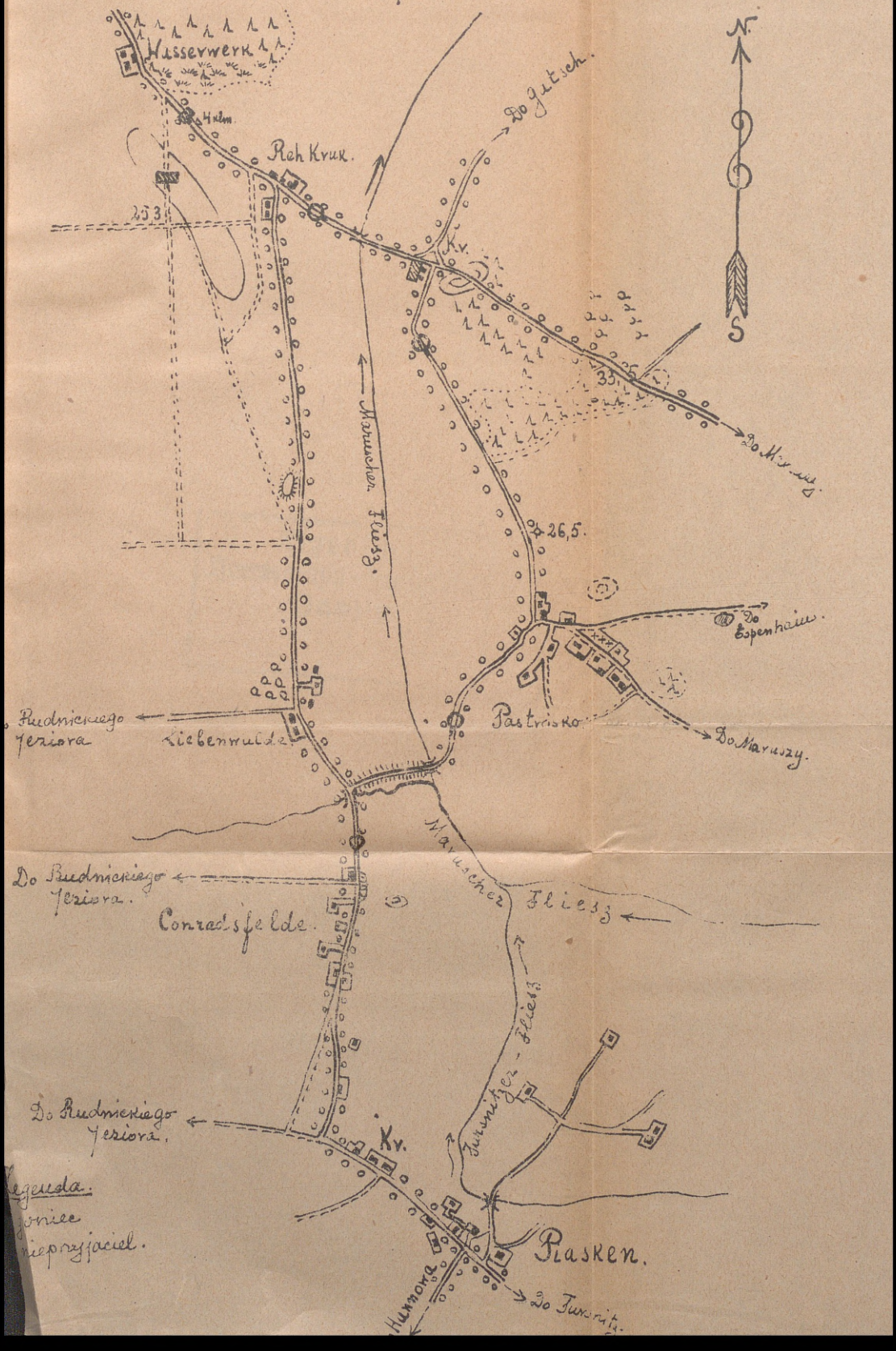

Hasselwerk
Reh-Kruk
Do Jatsch.
Do Pom. Langerau.
N
S
Legenda.
gońcy
nieprzyjaciel.
331
265
259
299
297
Do Maruszy.
Espenhain.
Schule
Liebenwalde.
Pastwisko.
Do Maruszy.

Szkic №8.

Gonioc.

Mapa niemiecka Plan 1:25.000.

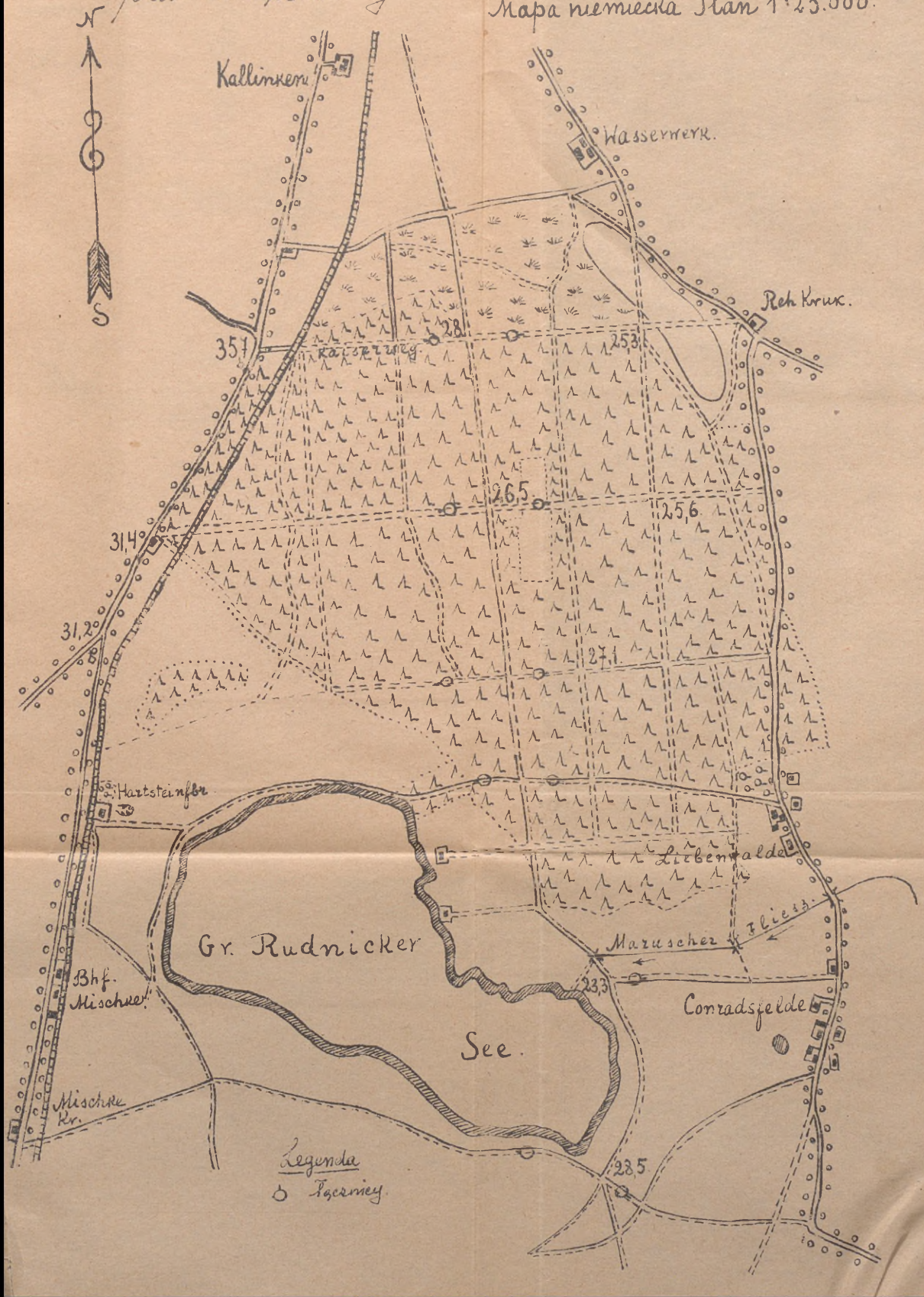

Legenda.
Gonioc
nieprzyjaciel.

Szkic № 9.

Jeździec Tęczniakowy.

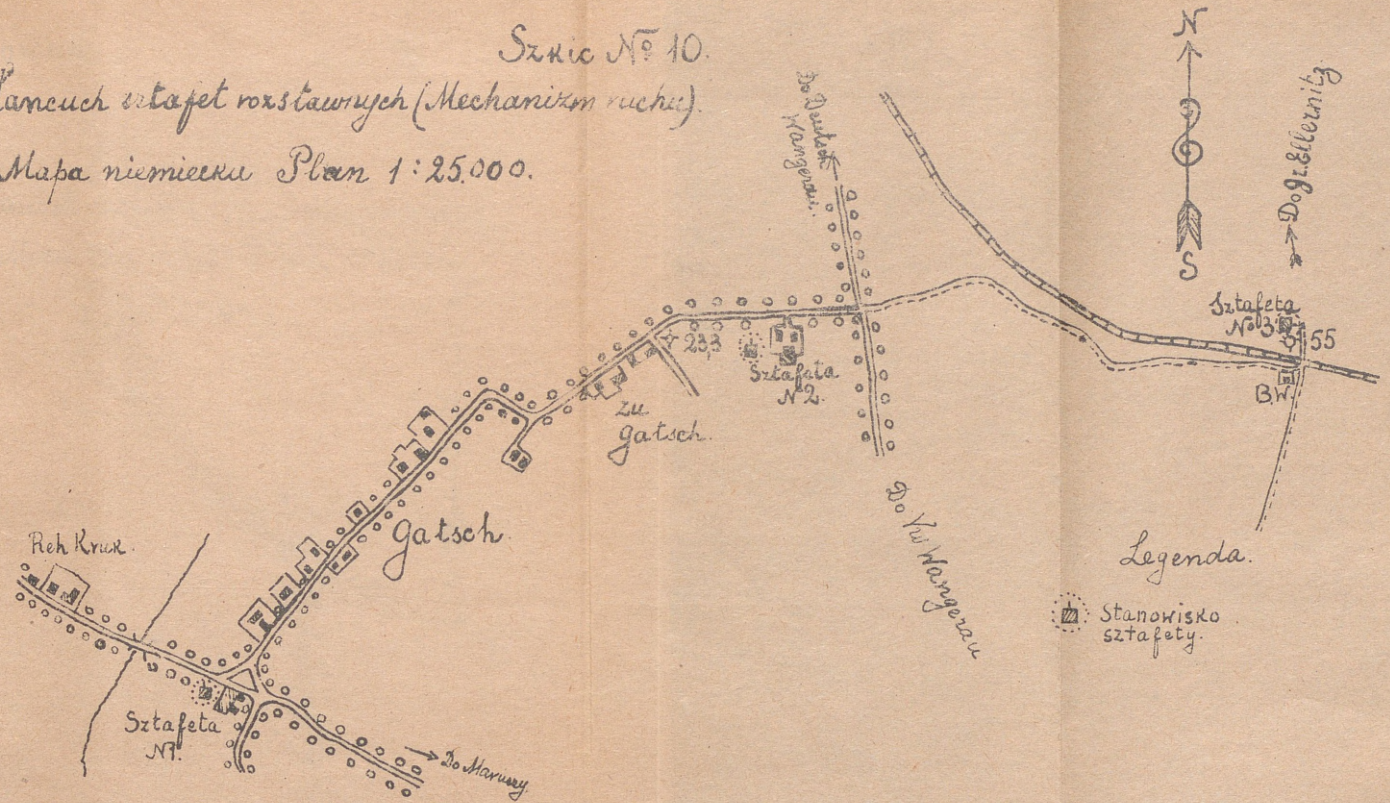
Mapa niemiecka Plan 1:25.000.

Szkic № 10.

Łancuch sztafet rozstawnych (Mechanizm ruchu).

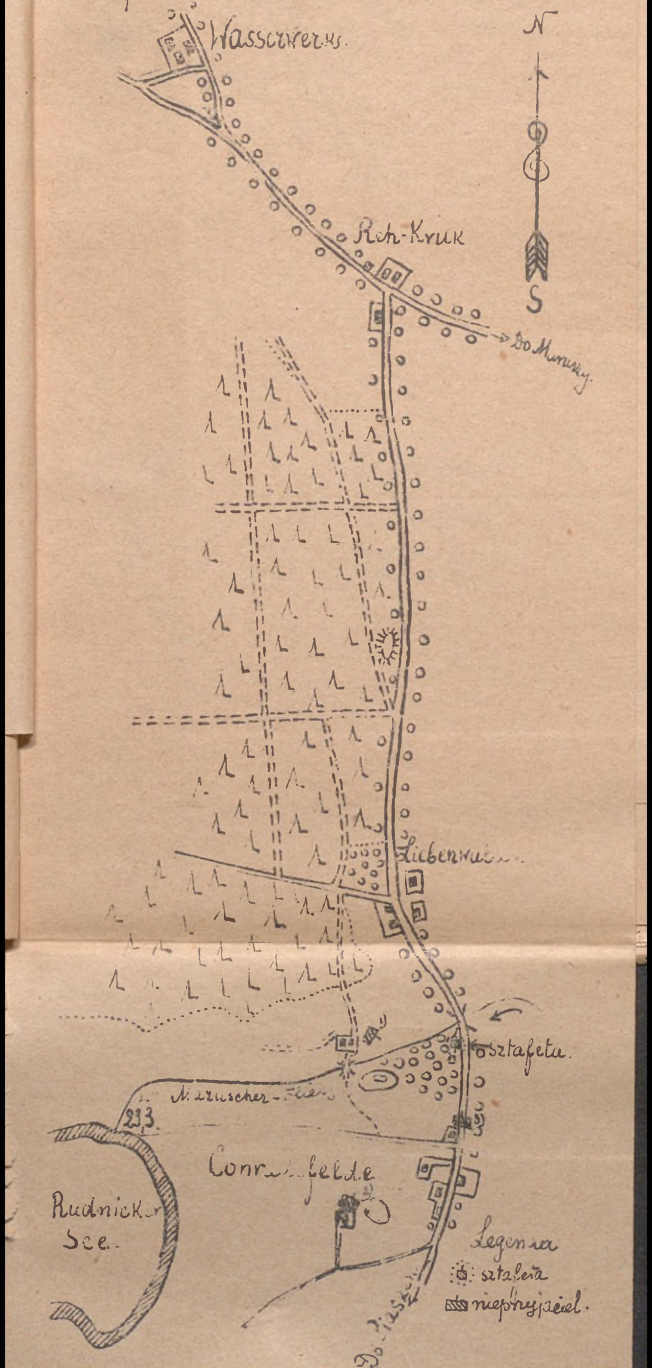
Mapa niemiecka Plan 1:25.000.

Szkic № 11.

Łańcuch sztafet rozstawnych (cwiez. № 2)

Mapa niemiecka Plan 1:25.000.

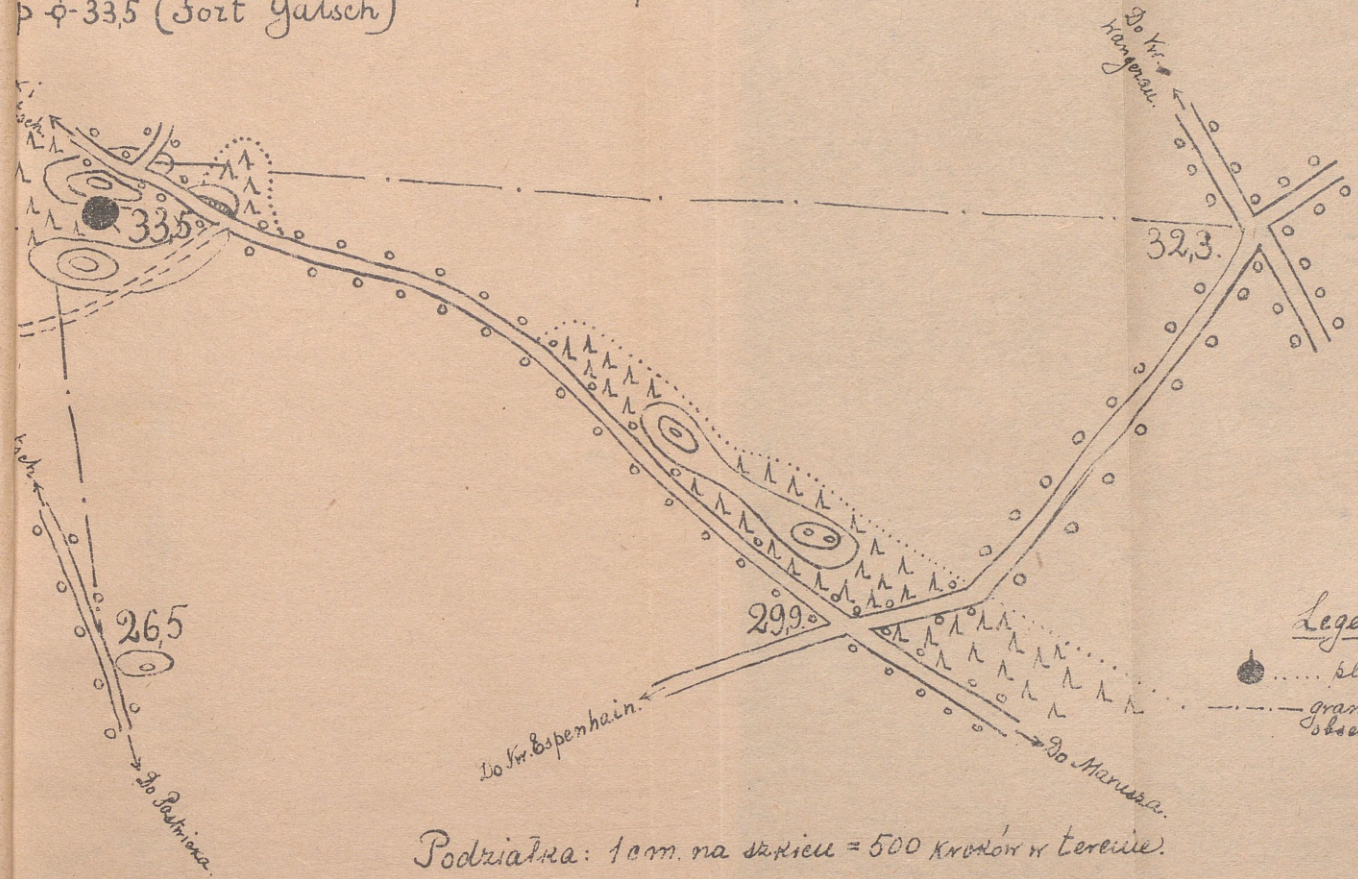

Szkic №12.

Placówka.

Mapa niemiecka Plan 1:25.000.

p ϕ-33,5 (Fort Gatsch)

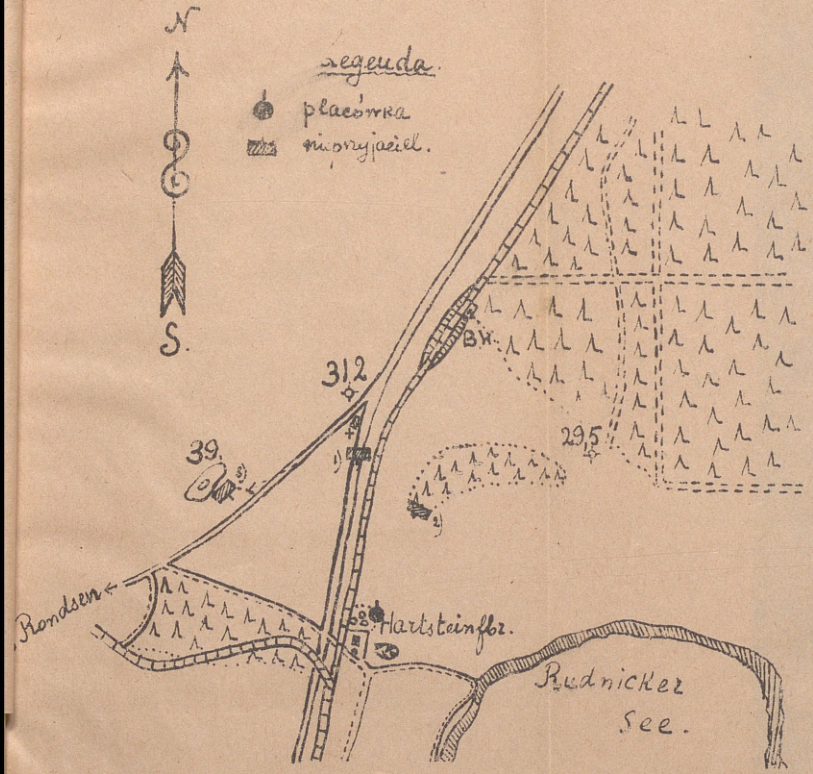
Podziałka: 1 cm. na szkicu = 500 kroków w terenie.

Placówka.

Szkic №-13.

M. p. Hartsteinfabrik.

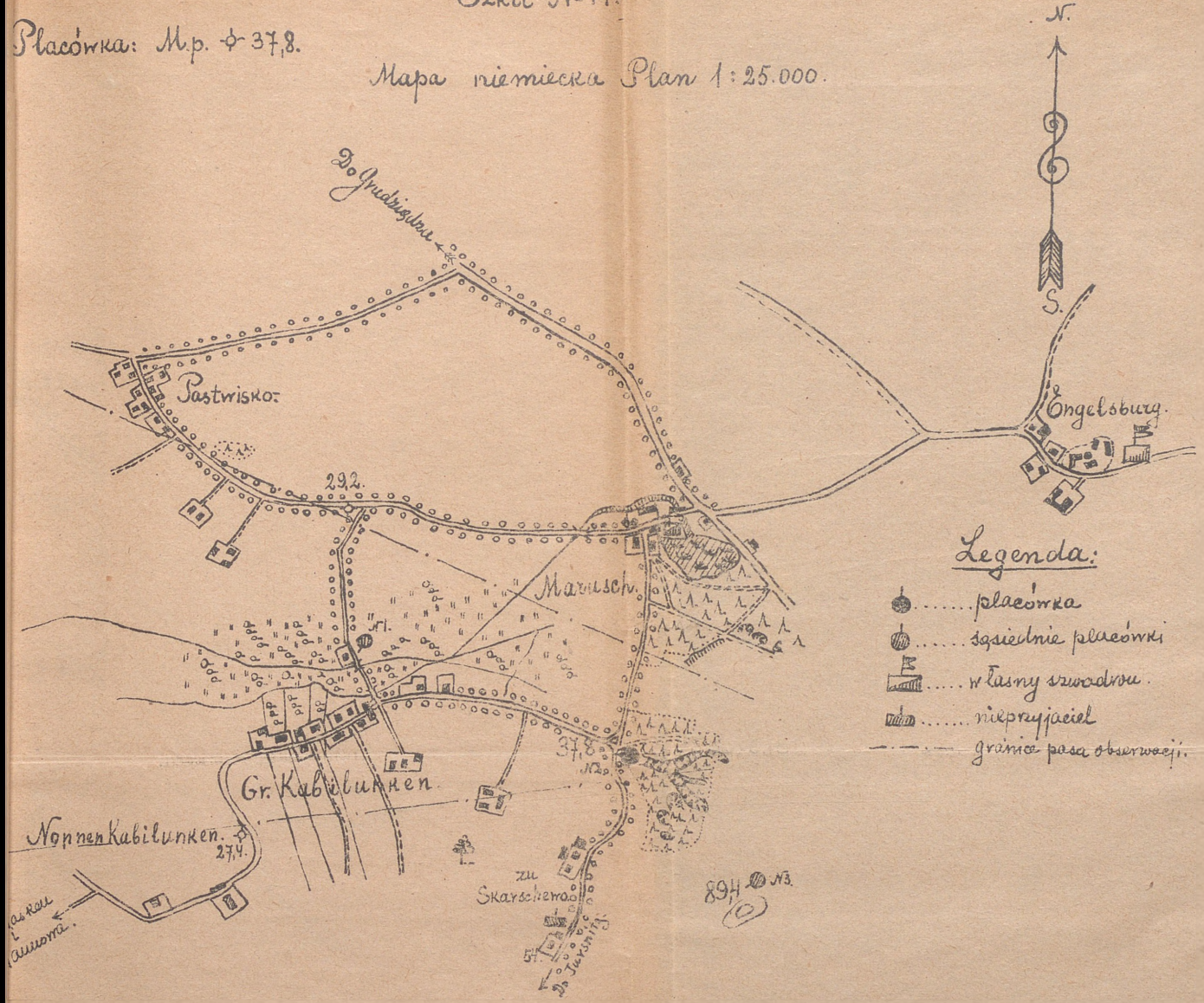
Mapa niemiecka Plan 1:25.000.

Szkic №14.

Placówka: M.p. ϕ 37,8.

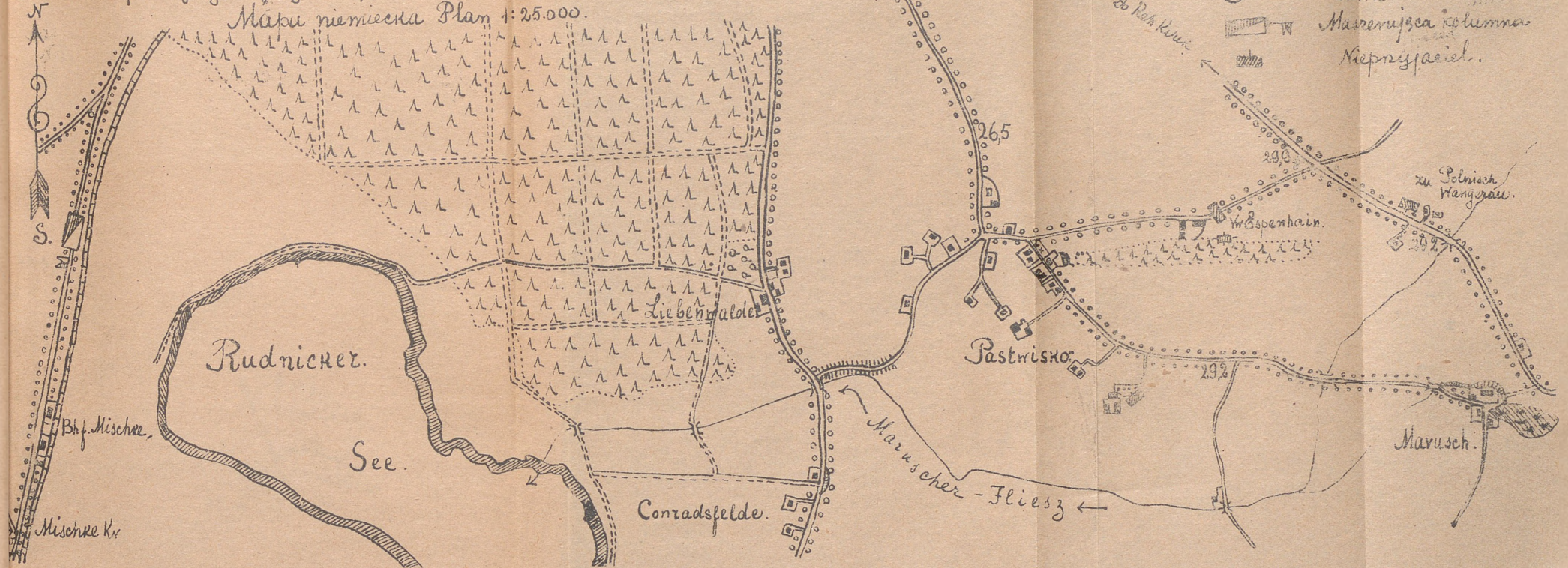
Mapa niemiecka Plan 1:25.000.

Szkic №15.

Patrol ubezpieczający, stojący w miejscu.

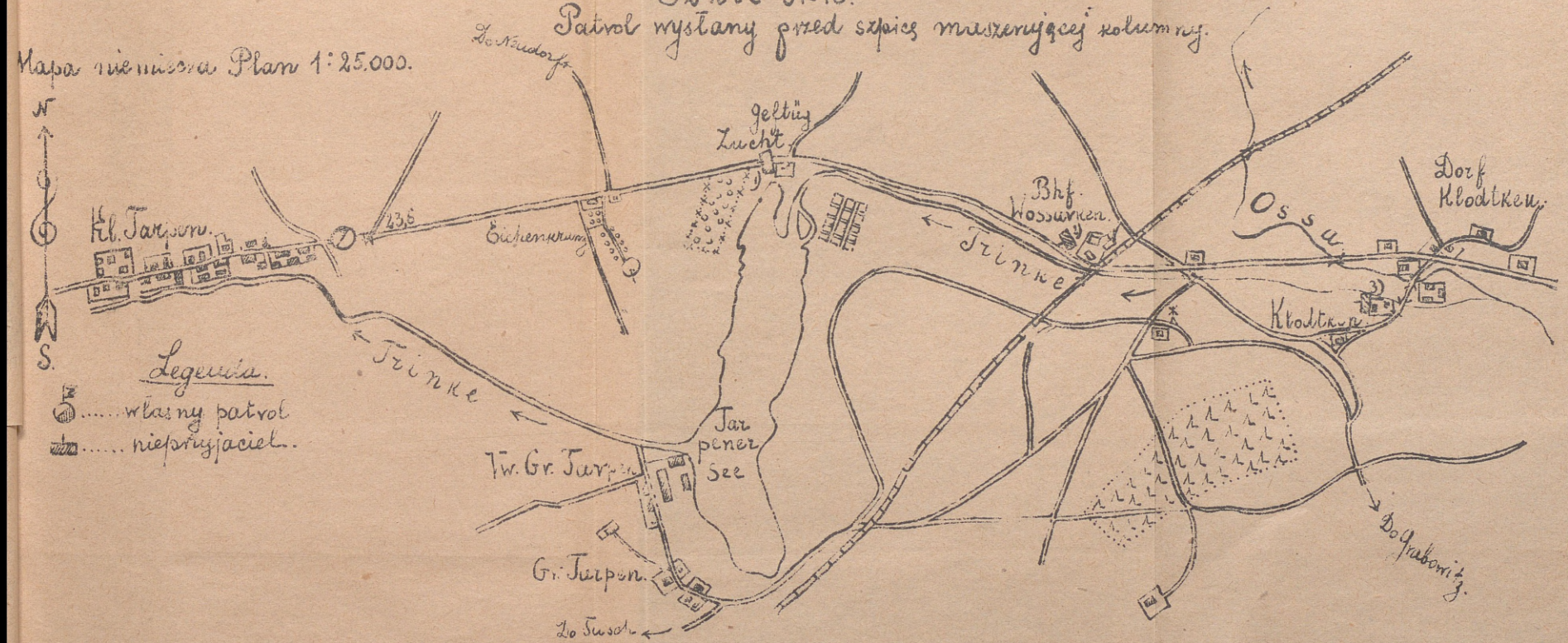
Mapa niemiecka Plan 1:25.000.

Szkic №16.

Patrol wysłany przed szpicą maszerującej kolumny.

Mapa niemiecka Plan 1:25.000.

Legenda.

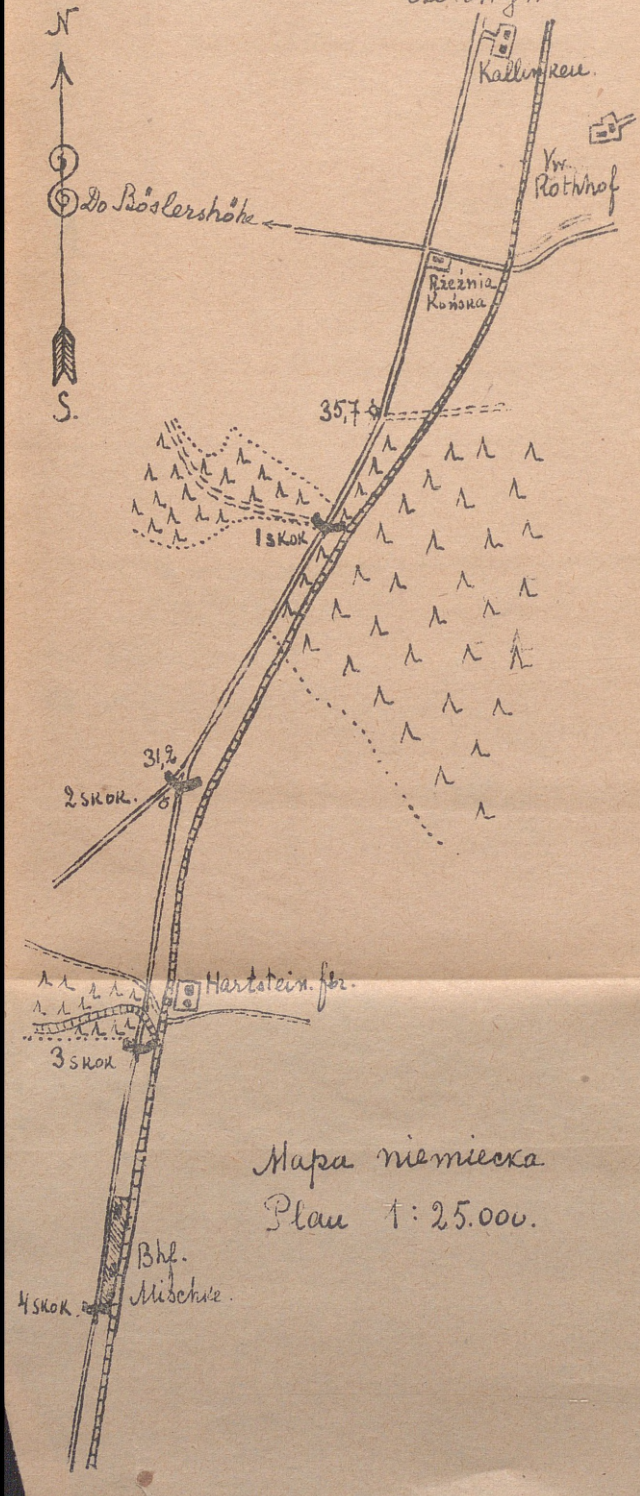
..... własny patrol

..... nieprzyjaciel.

Szkic №1.
Patrol ubezpieczający
Legenda
kolumna
własny patrol
nieprzyjaciel
1. SKOK.
2. SKOK.
3. SKOK.
4. SKOK.
5. SKOK
6. SKOK.
Do Mariana
Do Lotzen
Do Sperlhaus
Kleh-Krug
Lieberwalde
Castwisko
Conradsfelde
Rudnicker See
Mazus
Fliesz
Gr. Kabillnken
Mapa niemiecka
Plan 1:25.000
23.3
28.5
29.2

Szkic №18.

Szpica straży przedniej w marszu czołowym.

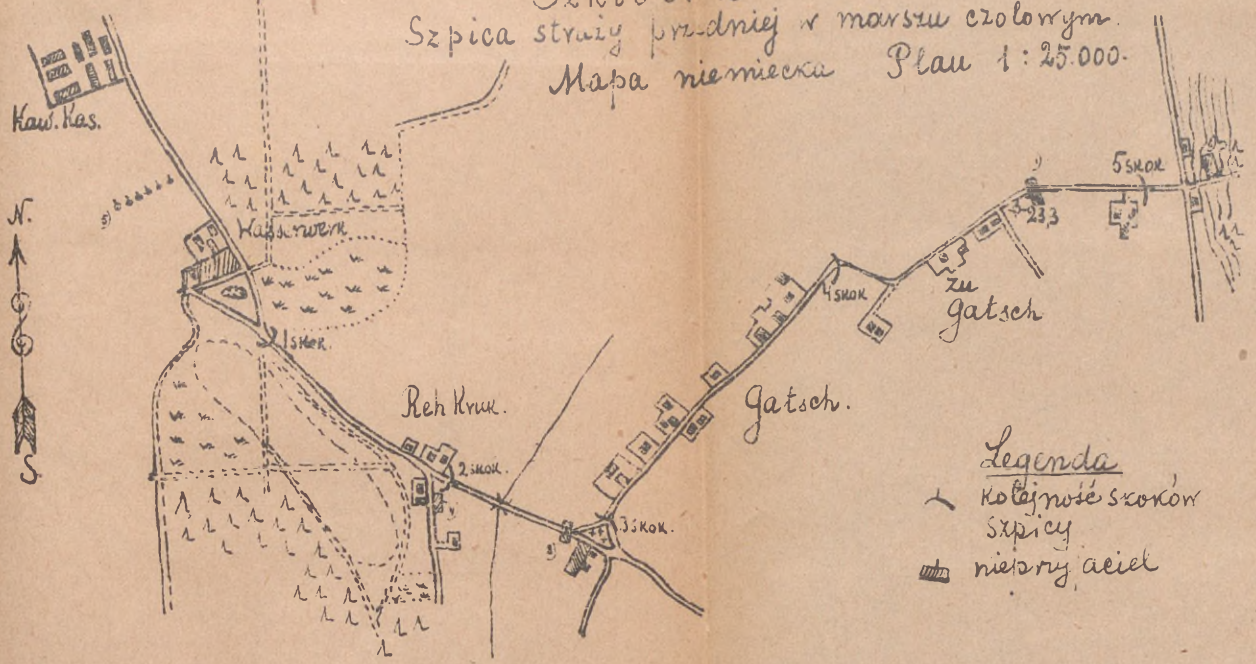

Mapa niemiecka
Plan 1:25.000.

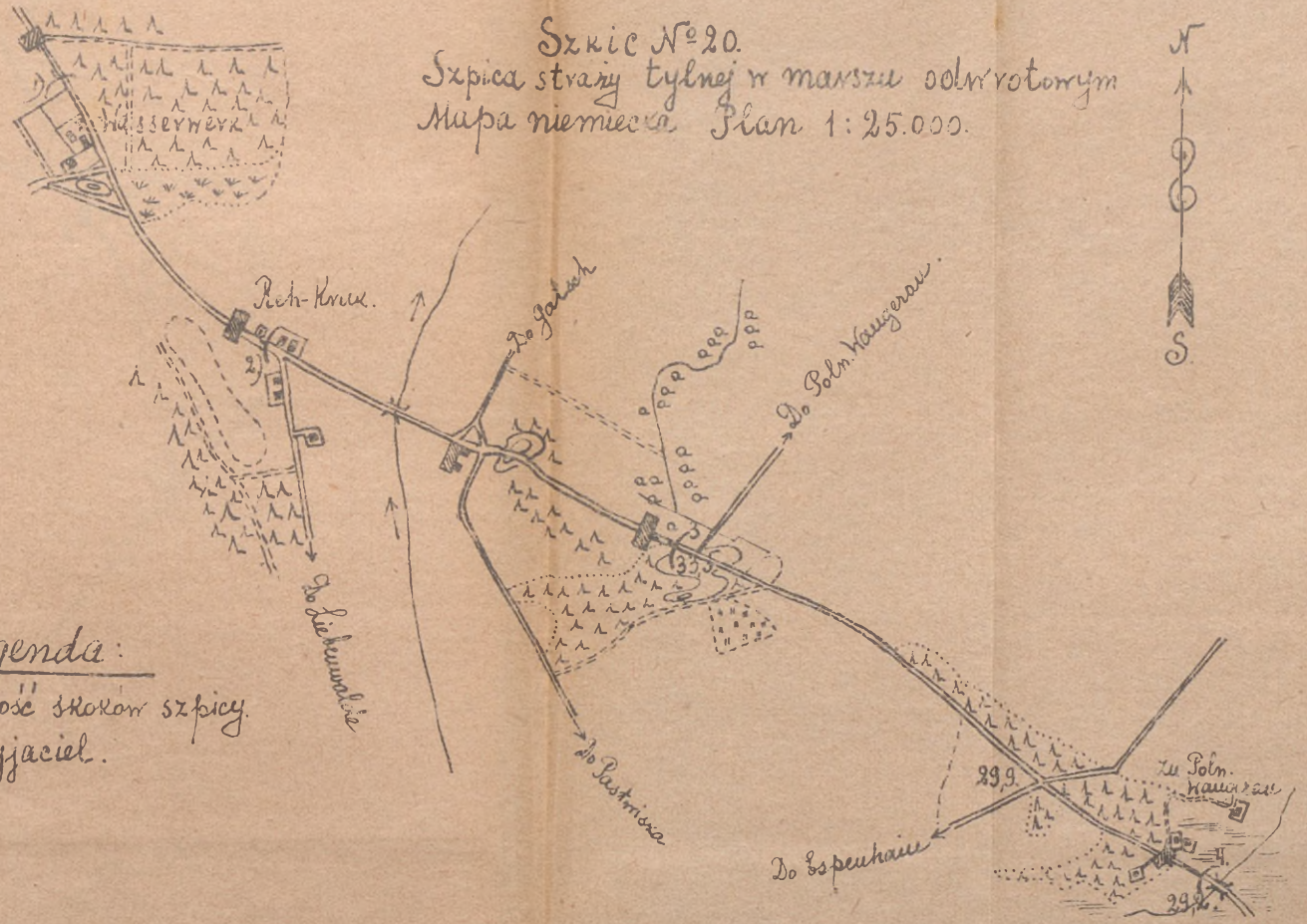
Szkic №19.

Szpica straży przedniej w marszu czołowym.

Mapa niemiecka Plan 1:25.000.

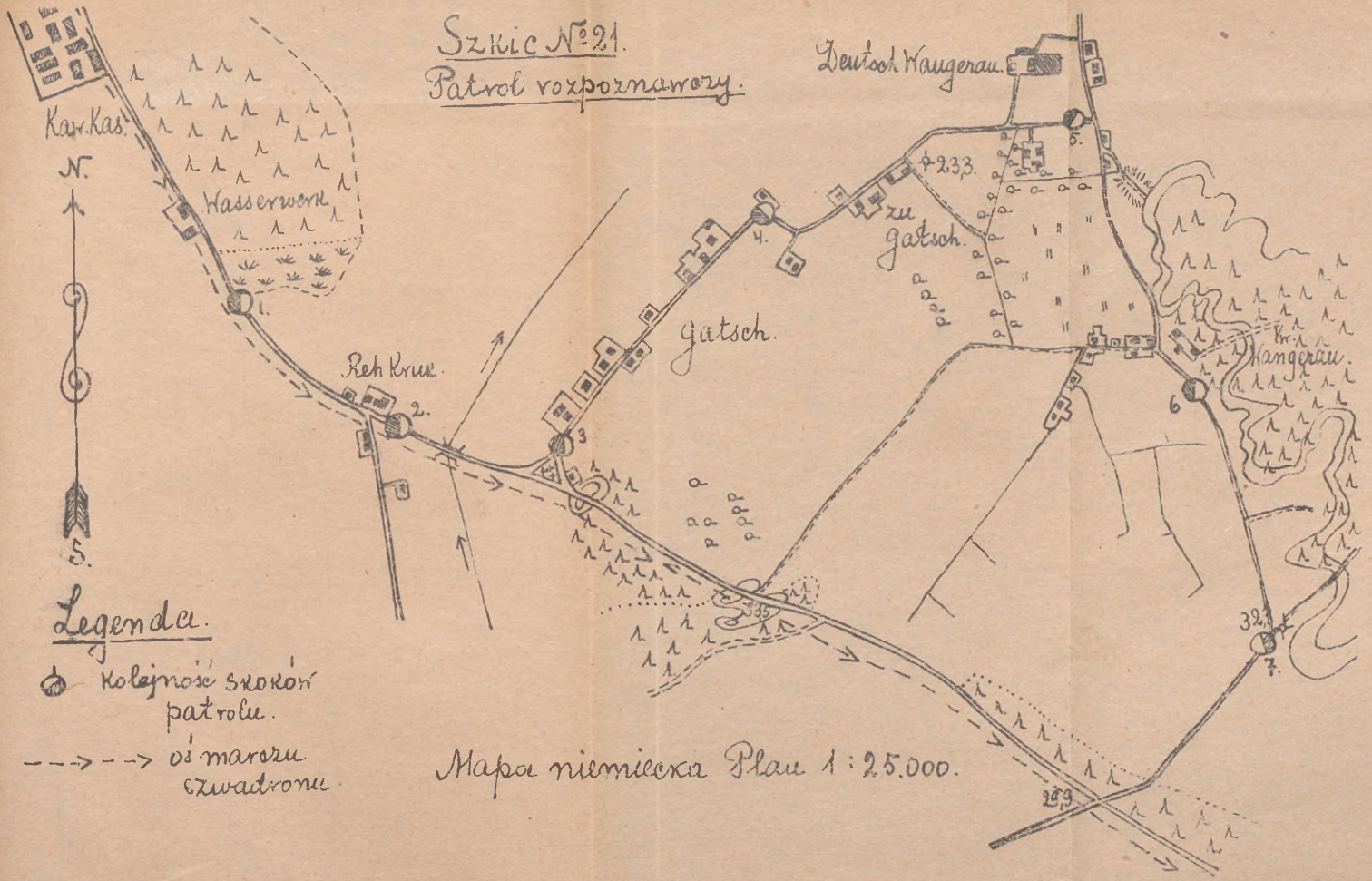

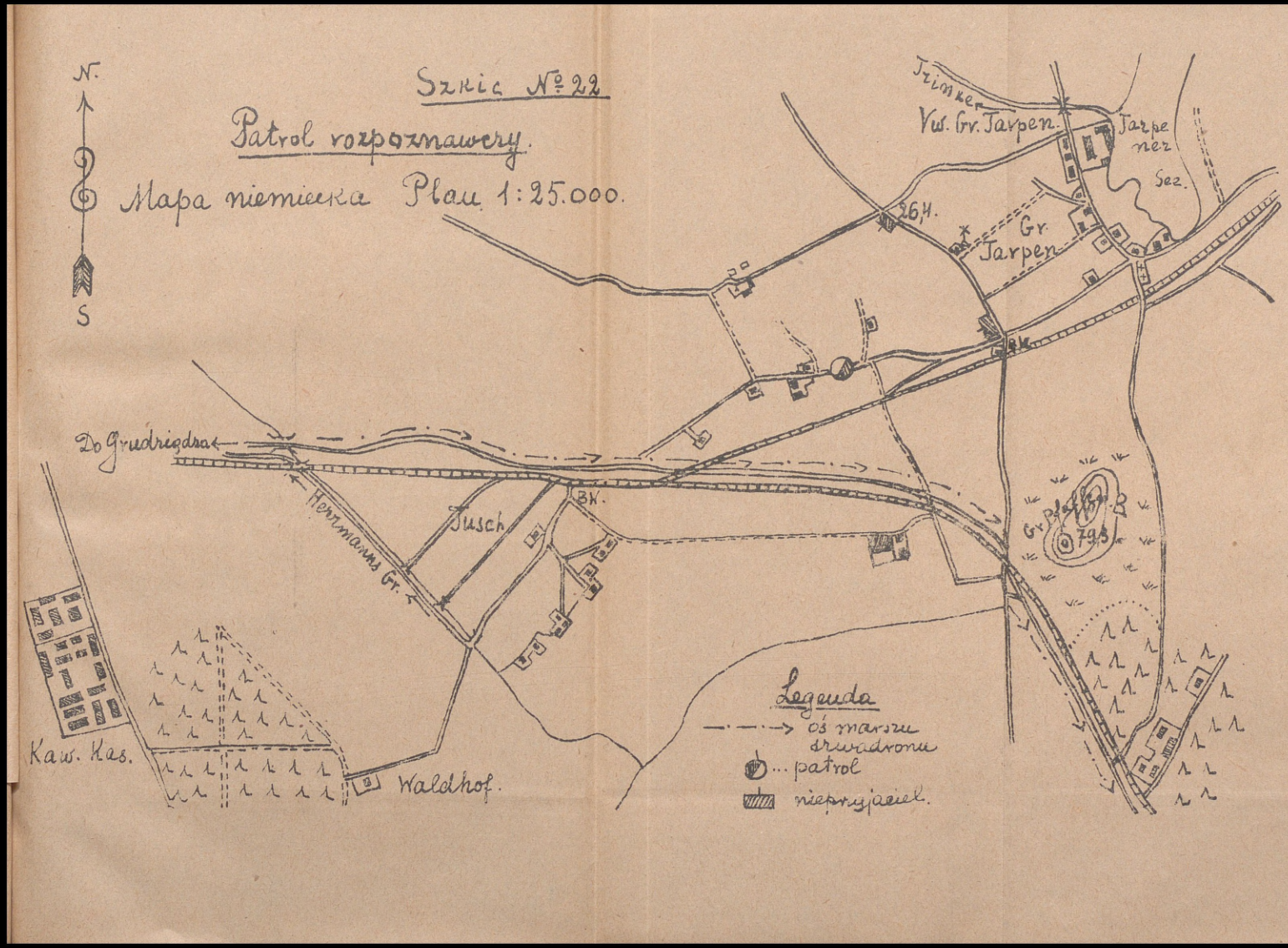
Szkic №20.
Szpica straży tylnej w marszu odwrotowym
Mapa niemiecka Plan 1:25.000.

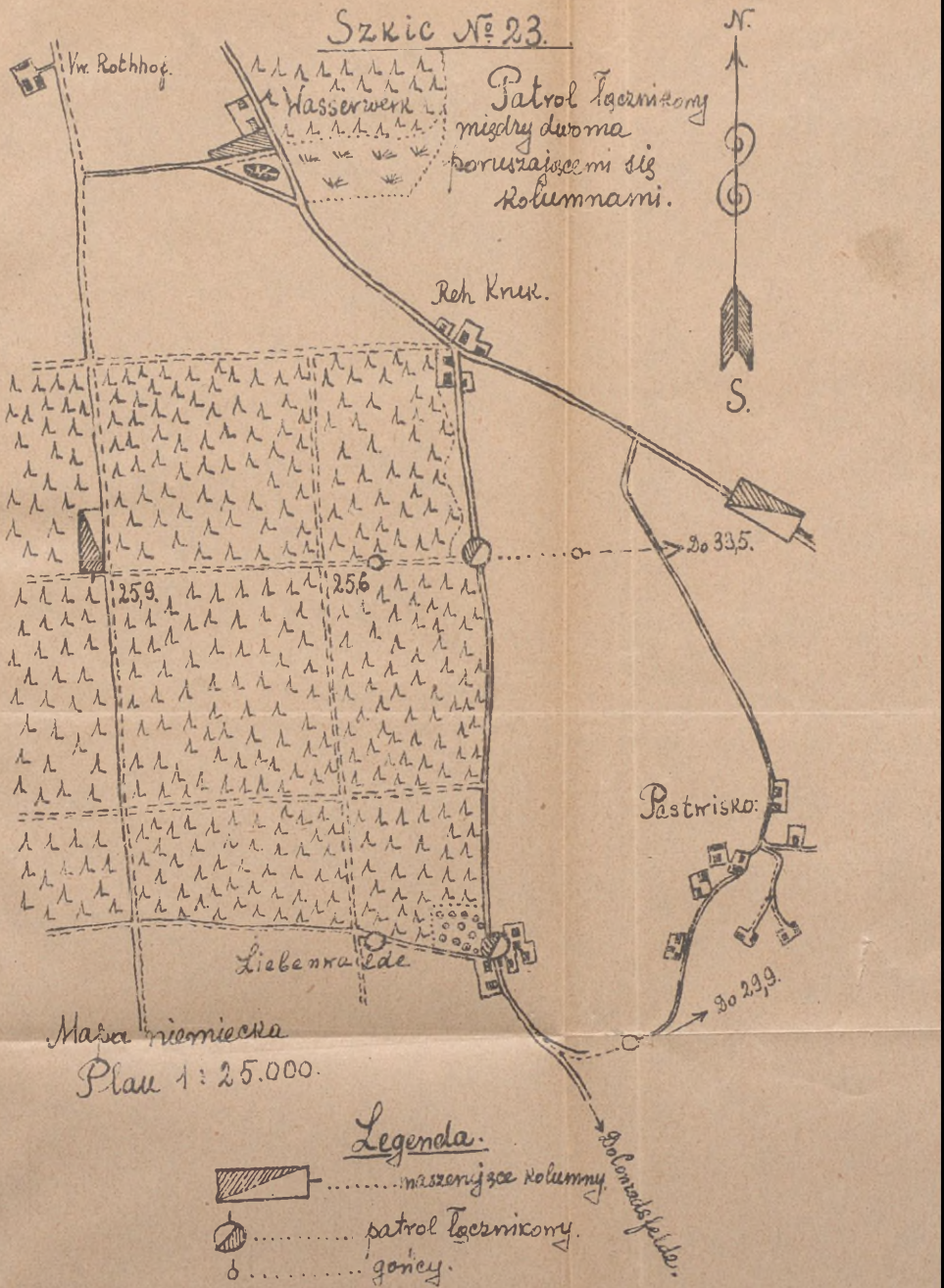

Legenda:

- Kolejność skoków szpicy.
- Nieprzyjaciel.

Szkic №21.
Patrol rozpoznawczy.
Deutsch Wangerau.
Kas. Kas.
N.
S.
Wasserwerk
1.
Rek Krus.
2.
3
4.
Gatsch.
zu Gatsch.
233.
5.
6
Pr. Wangerau.
32.
7.
Legenda.
Kolejność skoków patrolu.
oś marszu szwadronu.
Mapa niemiecka Plan 1:25.000.

N.
S
Szkic № 22
Patrol rozpoznawczy.
Mapa niemiecka Plan 1:25.000.
Trinker
Vw. Gr. Tarpen.
Tarpe
ner
See.
26 H.
Gr.
Tarpen
BK.
Do Grudziądza
Herrmanns Gr.
Jusch
BK.
Gr. Blatt
795
Kaw. Kas.
Waldhof.
Legenda
oś marszu
drużdrony
... patrol
nieprzyjaciel.

Szkic № 23.
N.
S.
Vw. Rothhof.
Hasserwerk
Patrol Łączniczy między dwoma poruszającemi się Kolumnami.
Reh Krug.
Do 33,5.
25,9.
25,6
Pastrisko.
Liebenwalde
Do 23,9.
Mapa niemiecka
Plan 1:25.000.
Legenda.
.....maszerujące kolumny.
..... patrol Łączniczy.
..... gońcy.
Poloniadsfelde.

Szkic № 24.

Pluton straży przedniej kolumny kawalerji.

Mapa niemiecka
Plan 1:25.000.

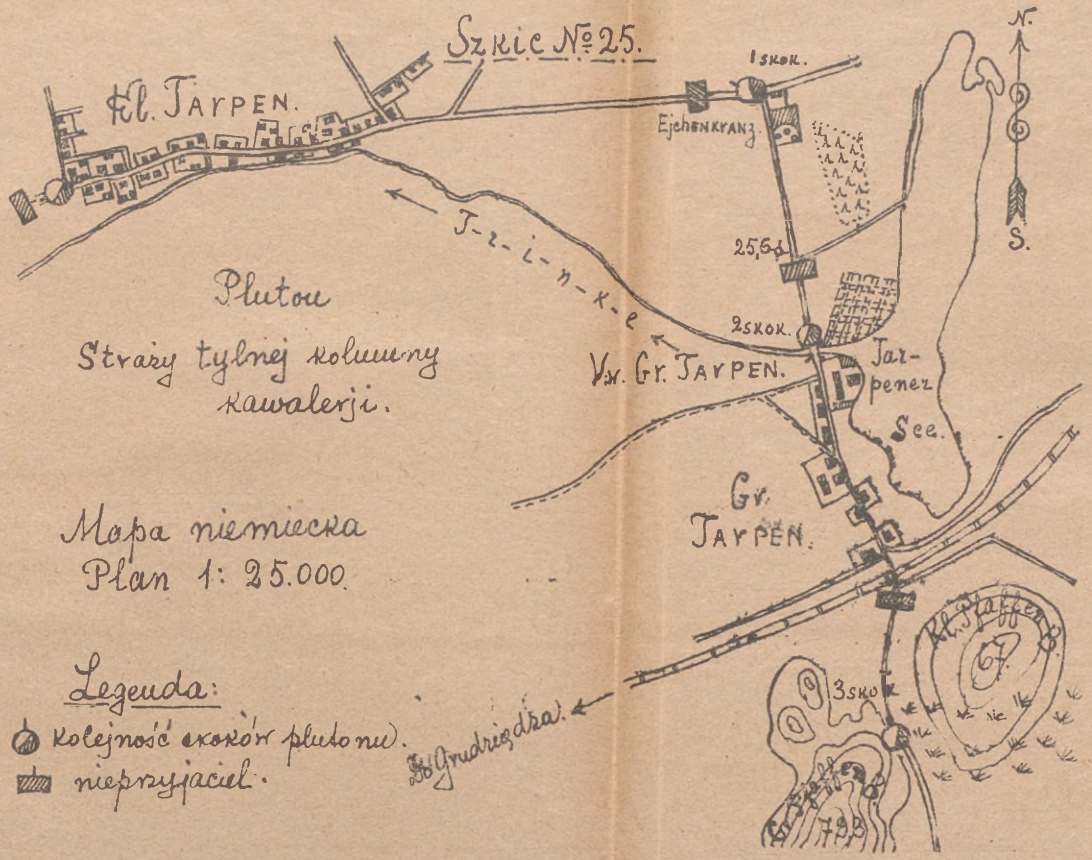

Legenda:

① kolejność skoków plutonu.

nieprzyjaciel.

Szkic №25.

Plutonu
Straży tylnej kolumny
kawalerji.

Mapa niemiecka
Plan 1: 25.000

Legenda:

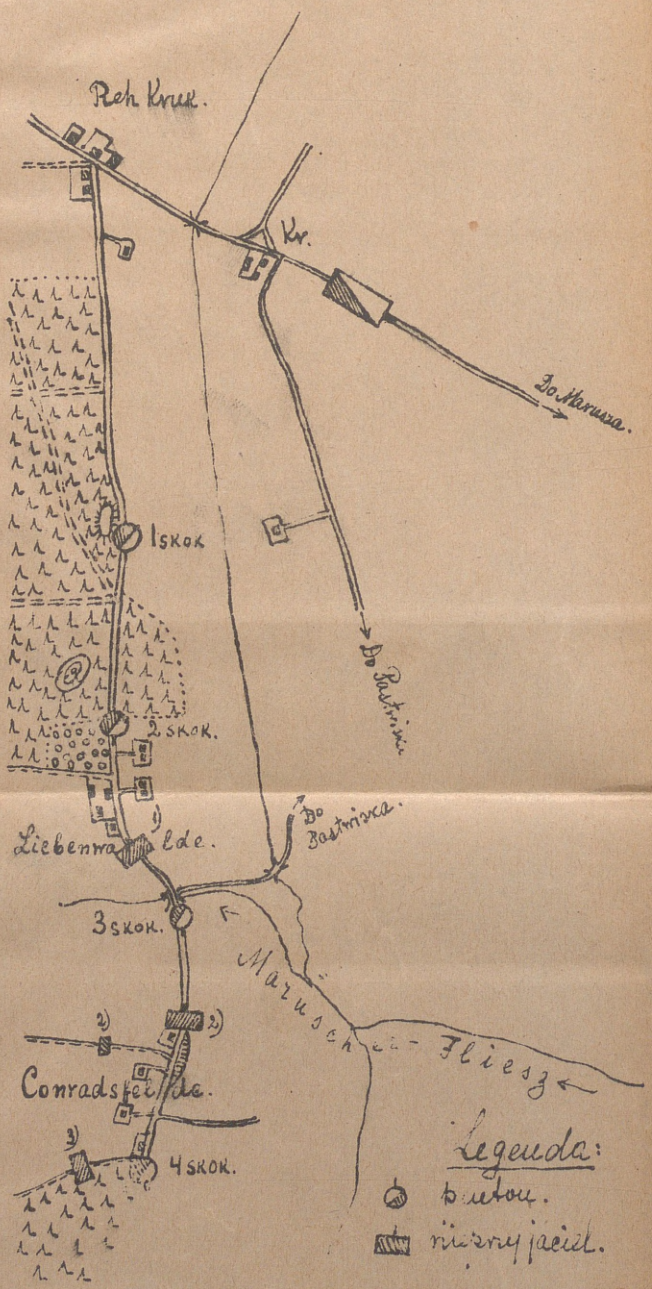
- Kolejność skoków plutonu.
- nieprzyjaciel.

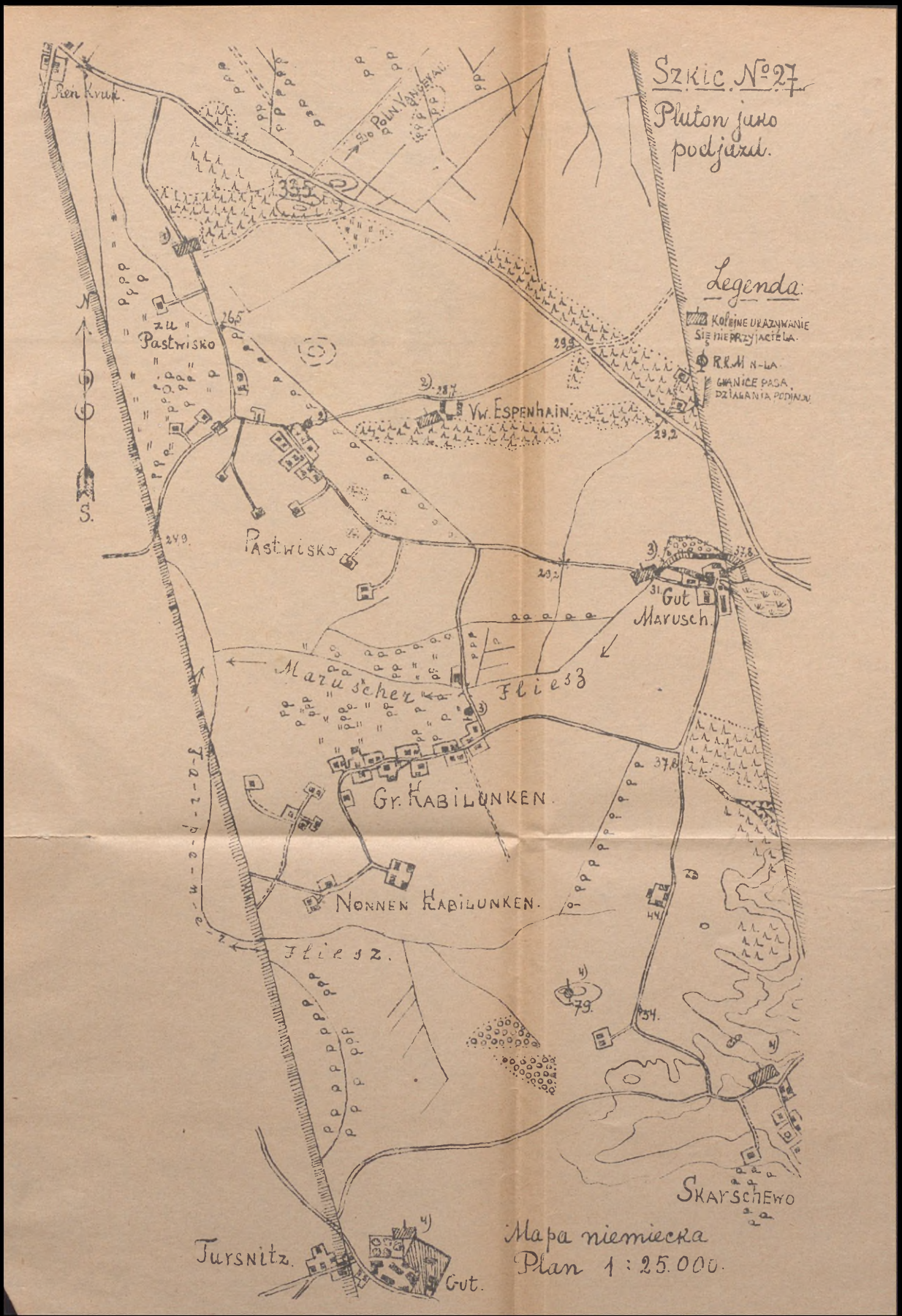
Szkic № 26.

Pluton straży bocznej kolumny kawalerji.

N.
S.

Mapa polska
Plan 1:25.000.

Szkic. Nº 27.
Pluton jako podjazd.
Legenda:
KOLEJNE URAŻNIWANIE SIĘ NIEPRZYJACIELA.
R.R.M. N-LA.
GRANICE PASA DZIAŁANIA PODJAZDU
Pastwisko
VW. ESPENHAIN
Pastwisko
Gut Marusch.
Marusch
Fliess
Gr. KABILUNKEN.
NONNEN KABILUNKEN.
Fliesz.
SKARSCHEWO
TURSNITZ.
Gut.
Mapa niemiecka
Plan 1 : 25.000.

JAN MIERZYKOW

* Introligator *

3.XI.34

9844/I

Część	Tom	Zeszyt	Znak	Liczba	Litera